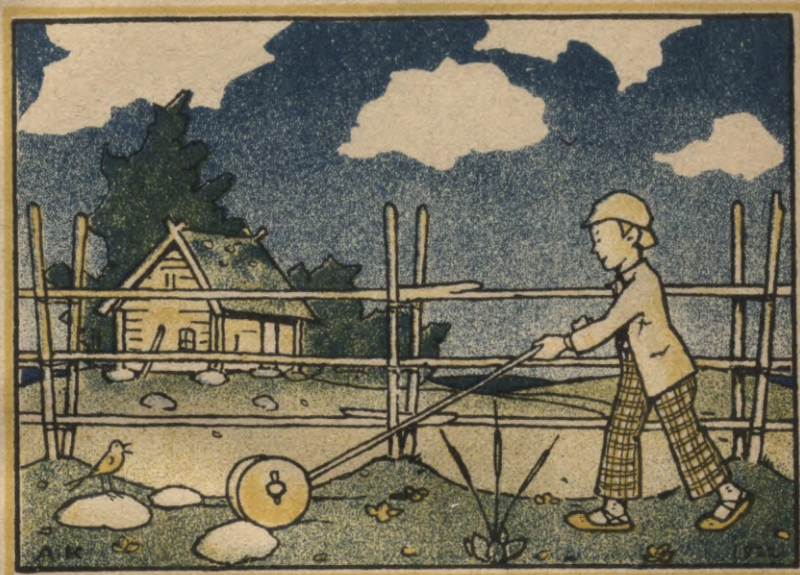

A

2670

Bīrzneeka - Upīša
Pastariņa
deenas grāmata

Izdevis A. Jessens
R Ī Ģ Ā

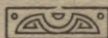
LATVIJAS IZDEVUMI

~~A~~
~~2670~~

Birzneeka - Upiņa

Pastariņa deenas grāmata.

Ilustrejis A. Kronenbergs.

Izdevis A. JESSENS.

Rīgā, Kurmanova eelā 18.

0309045326

mai. 62

	L.	
Nē	In.	85.234 ✓

(28)

=====
Müllera drukatava (Rigā, Herdera laukumā Nr. 1).
=====

1. Pirmās atmiņas.*)

Visagrakās atmiņas man uzglabājušās par kādu bērnu deenu vāguzī gulejis mans tēvs melni apstītā zārkā. Tad zārks aizvests un es palicis ar Katrinu veen mājās.

Tēva paša gan neatceros redzejis ne dzīva, ne miruša. Varbūt, ka bēres ari man atmiņā attēlojušās tikai no Katrinas beežeem nostāsteem. Agrā bērnībā man dažreiz viss tā saplūdis kopā, ka stāstītais man izlicees par pateesibu, un pateesiba pārvērtusees par pasaku.

Bet draudzība ar Katrinu gan man sākās no ta laika.

Manus vecakos brāli un māsiņu aizveda līdz mātē tāleeradi. Māte pati bij visu laiku ļoti aizņemta darbeem un ar mani nemaz nenodevās. Veenigi pēc vakariņam viņa mani tūliņ lika gultā. Visi vēl stājās pee vakara darbeem, bet man jagul.

No rīteem, kad jau gaišs un visi jau projam pee saveem darbeem, Katrina mani apgērbj un sēdina savā kaktā pee brūnā galdiņā. Agrak mani cēla augšam un palīdzēja apgērbtees (sapogoja borstu uz muguras) mana māšele Kate, kuņu tagad aizveda.

Zaļā bļodiņa man tapati agrakā un ari kaņotite ar eeroboto kātu. Kaņotiti tādu mazu un plānu man izgrēbināja Katrinas Klāvs. Viņš man uztāsis ari jājamu zirdziņu, ratiņus un kamaņiņas. Bet tagad viņš nevar neka strādat: visu laiku slimo veen un guļ Katrinas leelajā gultā aiz aizkareem.

Gulta Katrinai pateesam leela: no durvim līdz pat logam. Gultas stabi sneedzas gandriž līdz pat greesteem un saveenoti likstam. Gar kājgalu un sāneem plāna pusē nokarajas aizkari.

*) Šis lapiņas teek nodotas eespešanai tadā veidā, kadā nakušas rokā autoram, pārrakstot tikai jaunajā ortografijā.

Dažreiz arī es eērāpjos pee Katrinas Klāva gultā un tad jūtos, kā pavisam citās mājās, citā pasaulē. No tureenes dzird visu: i Katrinas ratiņa rūkšanu, i aizsmakušo pulksteņa sišanu kambarī, i trauku skapja vēršanu, i soļus pa teku aiz seenas. No soļem mēs ar Klāvu minam, kas nāks istabā.

Bet mūs te aiz aizkareem neveens neredz. Tikai reizem Katrina aptur ratiņu, pašķiņ aizkarus un eeprasas:

„Ko tad jūs, abi vīru cilveki, te nu tagad darat?”

Nu mēs, abi vīru cilveki, vaj nu guļam blakus, un Katrinas Klāvs man stāsta veenigo pasaku, kuņu viņš zin par vilku un lapsu, jeb es esmu nosēdees viņam blakus un dzīvojos ar viņa saleehto nazi un šķiltavam.

Reizem pee mums gultā eenāk arī pelekais runcis, glaudas gar mums, maļ savas dzirnavas, kamēr pedigi tepat arī eemeeg līr gadījumi, kad arī mēs ar Klāvu te tā dzīvodamees un runa dami eemeegam.

Reti tikai Katrinas Klāvs, kad valstišanās pa gultu pavisan apnikusi, nosēžas uz paštaisita balta krēsla ar veengabala atle zenu muguru un kaut ko pastrāda: pavij kādu lāpamauklu, sa lāpa kādu pastalu, pagrēbina kādu kaŗoti. Tādos brīžos es ar izvelku no gultas apakšas mazo krāģiti, nosēžos Klāvam blakus un paņemu savu groziņu ar klucīseem un skaliņeem. Un uz Katrinas krāģa es ceļu baznīcas, mājas, rijas un spraužu no

skaliņeem visadus krustus, kamēr apņik. Tad sāku lūgt Katrinu, lai pastāsta kādu pasaku.

Un Katrina aptur ratiņu un atbīda to pee malas, jo vērpjot nevar stāstīt — nedzird aiz ratiņa rūkšanas. Viņa paņem adikli. Un pasaku stāstišana velkas stundam: ne Katrinai apņik stāstīt, ne man klausitees.

Māte tagad no leelā katla katru reizi eesmeļ ari Katrinai ar Klāvu bļodiņā. Bet reizem Katrina vāra ari īpaši kaut ko. Tad es katru reizi apprasos, ko viņa vāra. Un viņa leek, lai ari es atnesot savu zaļo bļodiņu. Es atnesu bļodiņu ar plāno kaņotiti, un mēs visi trīs sēžamees pee brūnā galdiņa ēst. Un man veenmēr likās, ka Katrinas vāritais ir daudz gardaks, nekā tas, ko mana māte vāra kopigajā katlā.

Zeemā Katrina nesa no klēts sasalušus mežābolus. Atnes pret vakaru un noleek gultas kājgalā cisās. Pa nakti ābolteni atlaižas un no rīta ir brūni un mīksti, sulīgi un gardi.

No tās zeemas atminu vēl mātes precineekus.

Par precineeku atbraukšanu pirts Dārtiņa pastāstija jau deenu eepreekš. Māte pukojās, ko šee te braukašot — tērejt tikai paši laiku tādu ceļu gabalu pa neekam braukdami, un aizturot ari citus no darba. Bet tomēr otrā deenā pēc lopu apkopšanas pārslaucija leeku reizi vēl istabu, nomazgāja man pa otrām lagam muti, un uzvilka pati pelekos svētdeenas svārkus.

Atbrauca kamanās ar baltu zirgu un džindžuli pee loka kādi trīs kungi melnos kažokos ar izsūtām jostām, sagāja kamarī un salika pudeles uz galda. Man no viņeem bij bail un es aizsteidzos Katrinas kaktā. Katrina drošināja, ka neesot ko baiditees, varbūt kāds no teem vēl būšot man par tēvu. Bet tēva man nemaz nevajadzeja. Ari māte saka, ka tagad bez tēva mums daudz labaki.

Pēc brīža eesauc mani ari kamarī. Un veens no ceemiņeem man eedod peperkoka gaili un jātneeku. Un otrs no kungeem glauda man galvu. Ari māte turpat sēd peesarkusi. Saņēmu abus peperkokus un aizskreju atkal leelistabā pee Katrinas. Te drupinu i gaili, i jātneeku un dodu pa kripatai ari Katrinai ar Klāvu.

Māte cepa ceemiņeem cūkgaļu un vārija kafiju. Pēc ceemiņu aizbraukšanas eegāju kamarī pee mātes ari eeēt cūkgaļu un padzert kafiju. Tukšās pudeles bij atstātas uz galda; istaba peesmēķeta zila un plans peesplaudīts.

Prasiju mātei, kad ceemiņš atkal atbrauks un atvedīs peperkokus?

„Nekad vairs.“ Un māte speeda mani ceeti pee sevis.

2. Mani divriči.

Katrinās Klāvs man uztaisija mazus divriču ratiņus. Visa ta padarišana bij ļoti veenkārša: maza asite ar peesisteem apaļeem kluciša ritentiņeem katrā galā un alkšņu stiba par ilksi pašas asites vidū. Ratiņi nāca gatavi pret vakaru, bet braukt ar viņeem vairs tai deenā nedabuju, jo bij jaeet ar māti uz pirtiņu, pēc pirts tūliņ gultā. Gribeju izkautet vismaz, lai man ļauj aizbraukt ar ratiņeem līdz pirtij un atpakaļ. Bet i Katrina, i māte mani at-runaja: kur tas redzets, ka ar rateem kāds brauktu uz pirti, tad jau visi suņi smeeetos! Bez tam, kamēr mazgasimees, kāds vēl tos varetu aizbraukt projam.

Tas nu gan teesa: vaj mazums kāro tādus ratiņus! Bet rīt no pašā rīta gan braukšu. Labi agri.

Un Katrinās Klāvs aizbāza ratiņu ilksi aiz verbalķa turpat virs brūnā galdiņa. Te tee bij droši.

Bet otrā rītā agri braukšana ari tūliņ ņeiznāca. Bij ja-skaita svētdeenas rīta pātari. Un tee bij visai gaļi.

Papreekš Katrina uzsāka un visi dzeedaja no grāmatam, tad Katrina dikti veena pati lasija, tad atkal visi dzeedaja. Un beidzot man bij jabučo mātei un vecajeem cilvekeem rokas. Tā ne Katrina, ne Klāvs nelaida nekad pee rokas ne tuvu, bet pēc pātareem ļāva bučot.

Pa pātaru laiku es reizū reizem greezos pret greesteem virs brūnā galda pee saveem divričeem, bet māte mani katru reizī greeza atpakaļ pee sevis un meta man ari krustus preekšā, kad visi krustijās.

Pēc pātareem vēl bij japaēd brokastu, tad tik Klāvs noņēma ratiņus.

Nu bij braukšana. Kāpu jāteniski ilksei pāri, un tā vareja reizē i jā, i braukt apkārt pa istabu. Bet lai redzetu, kā ritentiņi greezās, tad bij jaeet pašam atmuguriski. Tikai tā atmuguriski nevoreja tik ātri tikt uz preekšu un tā pinos te leelajeem pa kājam. Tadēļ izbraucu sētā.

Te bij slaiks laideens. Papreekš taisni pa teku uz zirgstalli. Tad gaļ nojumu, klētiņu, zardu kaudzi, vāgūsi uz laidaru un atpakaļ uz istabu. Te pee durvim nozveedzos un aizsāku atkal jaunu rinki. Bet atslēdza baznicu, sāka zvanit un māte man peeteica, lai beidzu skraidit, tikko sāksot pa ceļu caur mūsu māju eet bazniceni.

Aizaulekšoju dipada-dipada līdz pirtij paskatitees, vaj jau nāk bazniceni?

Ja, no meža pa gatvi nāca ļaudis jau baru bareem. Ari te-pat no vītoteem jau brauca daži augšam.

Laidu uz majam un uzrāpos pa paradumam uz sola pee loga aplūkot cauri ejošos baznīcenus.

Vispirms pārbrauca sētai pāri vairaki rati ar krustmātem un krusttēveem. Tee esot ezermalneeki deevgaldneeki. Tad nāca kajeneeki veens pēc otra, jeb vairaki reizē, gan korpēs un zābakos, gan basām kajam, apavus rokā nezdami. Katram rokās bij ari pa dzeesmu grāmatai.

Man ļoti patika noskatīties svešajos ļaudīs svētdeenas apģērbos. Ari mūsmājneeki visi posās uz baznīcu. Daži jau bija apģērbušeeks, daži tikai vēl nesa drēbes no klētīm. Bet visi ģērba kaut ko jaunu, ne ikdeenas nēsājamo, sākot no zeķem un beidzot ar zilajām nagu cepurem un dzeltenajiem tiptes lakatiņiem.

Mājās palīkam tikai mēs ar Katrinas Klāvu. Caurgājeji baznīceni kļuva retaki.

Baznīcā vēl reiz zvanija, un Klāvs teica, ka nu ejot baznīcā eekšā mācītajs un sākšot spēlet ērģeles un skaitīt pātarus.

Mācītaju es pazīnu. Tas bij melns kungs, pavisam bez bārdas un brauca veenmēr divjūgu tamboras ratos ar kučeeru uz bukas, bet zeemā divās kamanās, veenās mācītajs pats, otrās kučeers. Man no mācītāja bij bailes, jo viņš leekot mazeem bērņem lasīt grāmatā, bet es vēl nemāceju lasīt.

Baznīceni vairs negāja un man kļuva garlaicīgi pee loga. Ņēmu atkal ratiņus braukat pa sētu. Klāvs ari gāja nost no loga un teicās būt gultā, ja man ko vajadzēšot.

Braukaju kādu laiciņu pa sētu, tad aizlaidu atkal līdz pirtij palūkotees, vaj vēl nenāk baznīceni. Bet neveena neredzeju līdz

pat mežam. Braucu atpakaļ uz sētu, bet pamaniju, ka uz ceļa smiltis paleek pēdas arī no maneem ritentiņiem: blakus leļajai ritenpēdai tek arī manu divriču mazās pēdiņas. Un jo vairāk smilšu, jo zīmīgākas pēdiņas. Nogreeros pa gatvi uz vītoteem, tur vēl ne visai sen, ka saveda smiltis no kalna bedrem.

Vītolos pēdas no ratiņiem nepalika, jo smiltis jau bija pebradatas. Bet tur ceļa veenā pusē bij grāvis ar ūdeni un vādem, kuņas mēs saucām par ļaupiņiem. Un ļaupji no manis baidas. Tā sēž ceļa malā zalē, bet tikko es braucu klāt, tad špukt — ūdenī eekšā un prom otrā pusē.

Eju klusam un pat ratiņus paceļu, lai neburkšķ, bet neka: veens pakaļ otram ļaupji slaidi pārpeld uz otru malu. Un tā līdz pat tiltiņam.

Aiz tilta ļaupju vairs nav, bet te gaŗ ežmali augot spradzenes. Salasišu kādu reekšavu un pārvedišu arī Katrinas Klāvam. Viņš droši veen tagad būs gultā aizmidzis.

Sprādzeņu tomēr neatradu. Bet gaŗ ežmali pa zeedeem un lapam lidinas visadi taureniši, veens pat tāds brūnganisarkans un leelaks par citeem. Bet rokās viņš nedevās un pa žogu pāri arī nelaidās. Tikko es peebraucu, kur viņš sēd, un gribu patlaban to ņemt, viņš paceļas un pārlaižas drusku tāļak. Un tā veen visu laiku.

Tad gadijās ceļā čakstite. Stāv uz žoga un sauc savu: čak-čak! Un katru reizi apraustas. Brižeem nolaižas uz ceļa smiltis un tur čakstina. Man likās, ka viņa grib redzet manus ratiņus, bet baidas tik no manis. Izbīdiju ratiņus eepreekš, lai jau arī skatas. Un tā arī labaka braukšana: redzu pats ritentiņus greežamees un pēdas smiltis. Bet čakstite tomēr arī no ratiņiem baidas. Peeļaujas uz dažeem soļeem, tad pārlaižas atkal attāļak uz preekšu, kamēr beidzot nozūd mežā. Te man pavisam neērta braukšana: ritentiņi ķeras aiz krūmeem, saknem, grimst sūnās.

Bet te mežā esot vāveres. Pameklesim un pabraukasim ar teem. Tikai braukt nepavisam nevaru, visur ķeras. Saņēmu riteniņus klēpī, bet ķeras atkal dīstele. Mīdos uz veenas veetas, kamēr sāku raudat. Negribas vairs ne čakstites, ne vāveres, ne arī braukat, bet gribu eekšā istabā pee mātes, Katrinas Klāva...

Pamožos no riboņas, kas mani ļoti beedē. Rīboņa kļūst arveenu diktaka un diktaka un leekas nupať, nupať metisees man virsū. Klusu raudajis varbūt esmu arī pa meegam, bet tagad brēcu skaļā balsī, jo bez bailem sāp arī galva.

Rīboņa pamazam apklust. Bet bailes un žēlas pēc mājām un diktas raudas nerimst. I divriči, ka nevajadzīgi ir atsveesti

Atlicis tikai veens visu gribu sakopojums — tikt istabā pee savejeem. Un veenigā darbiba, kas pati no sevis daras, ir — dikta nemitiga raudašana...

Paveņas krūmi un pee manis noleecas kāda krustmāte ar basām kājam.

„Tevi, puisit, tur pa mājām visi ļaudis meklē un tu te sēdi un raudi: Kā tad tu te attiki?“

„Atbraucu“...

Man kļūst daudz veeglaki ap sirdi, daudz meerigaki, lai gan šo krustmāti nepavisam nepazīstu.

Un ļaudis nāk arveenu vairak klāt, kur mēs te sēdam. Un krustmāte katram no jauna stāsta, ka viņa pirmā pēc braucejeem nākusi, ka dzirdejusi te kā raudas, un viņai eesāvees prātā: vaj tik te nav tas puisens, ko tur pa mājām meklē?

„Kā tad, tas pats. Sēd te veens pats, kā mazs cinitis un taurē“, nobeidz viņa pēc katra stāstijuma.

Tad viņa atdod savas kurpes un dzeesmugrāmatu kādai citai krustmātei, lai eenesot pa ceļam viņas mājās, un pate ņem mani aiz veenas rokas un divričus otrā rokā un ved atpakaļ uz mājām.

Pa ceļam vaj uz katra soļa vēl atkārtojas nostāsts pretim nācejeem bazniceneem par manu atrašanu un taurešanu.

Mājās pirmā man metas pretim un apkampj māte vēl baznicas drēbēs un ari raud. Tapat ari Katrina mani ilgi glauda un pukojas par savu Klāvu, ka tas mani tā palaidis.

Bet svešo krustmāti sēdina ar viseem aiz galda un ceena ar kupušo peenu un sveestmaizi.

Viņa gan ļoti steidzīga, mājās to visi gaidot. Bet ēdot tomēr pagūst vairakas reizes pastāstīt par atrašanu un taurešanu. Pēc pusdeenas māte viņai vēl uzteej paņemt līdz alseri ar sveestu.

Tikai Katrinas Klāvs nebij šodeen peedabujams pee pusdeenas ēšanas. Teicās pavisam saslimis. Izaicinājās māte, Katrina, bet velti.

3. Pirmās bēdas.

Pirmās leelās bēdas man uznāca pret pavasari, kad peenāca no pagasta ziņa, ka Katrinai ar Klāvu eespreesta rūme tāļajā Korgelceemā, bet viņu veetā pee mums atvedišot veco Čunču. I Katrina raudaja, i es raudaju, bet Klāvs smagi veen pūta. Ari māte bij ļoti nemeerā ar tādu speedumu:

„To tik man veenam seeveešu cilvekam, kam tur pee viņeem nav nekāda aizstāvja, dara par spīti,“ viņa sūdzejās Katrinai: „Mēs ar jums te saradušas, jūs vēl šur tur varat peedurt roku, šo to peepalīdzet, bet ko tāds Čunča — pats ik uz soļa kopjams un utejams.“

Visi mājeneeki par veco Čunču veen kādu laiku runaja: neesot viņam ne rada raksta; nez' no kureenes atvests, bijisvisu laiku, kamēr veen spējis, muižā par pavaru. Tagad esot pagastam uz kakla. Utis to ēdot pagalam nost. Nelaimigas tās mājas, kuŗam viņu japeeturot veselu gadu.

Un māte brauca pee pagasta vecaka sūdzetees un lūgtees, lai nevedot uz mums Čunču, bet atstājot Katrinu ar Klavu.

Mēs ar Katrinu bijam leelās cerībās, ka ari turpmak dzīvosim kopā. Tomēr visu laiku gāju Katrinai ar Klāvu virsū, lai nebraucot uz Korģelceemu, bet paleekot pee mums. Un kamēr Katrina runaja, ka viņa ne par ko nebraukšot prom tik tāļu pee svešeem cilvekeem, man bija tik veegli, tik patikami ap sirdi.

Bet pārbrauca māte neka neizdarījusi.

Esot par vēlu, nekas vairs nelīdzot: tā tas pagasta sapulcē izspreests.

Taču māte vēl nelikās meerā. Viņa vēl eešot pee veckunga padomu prasit.

Veckungs dzīvoja tepat augšā pee baznicas skolā. Viņš staigaja gaŗos šetes svārkos ar nūju rokā un pa svetdeenām spēleja baznicā ērģeles. Ja viņš kādreiz pastaigadamees nonāca līdz mūsmājam, tad man viņam bij jabučo roka.

No veckunga māte pārnāca ar labām ceribam.

Visa vara pār pagastu esot kokkāja skrīveļa rokās. Ko tas gribot, to varot, bet gan ne par velti. Bet varot jau viņam ari aizvest kādu dāvanu, ja caur to varot visu gadu izglābtees no utim.

Un māte eebēra maisā zirņus, noņēma no rovja cūkas šķinķi un otrā rītā agri aizbrauca uz Tukumu pee kokkāja skrīveļa.

Mēs tagad ar Katrinu un Klavu bijam pilnigi pārleecinati, ka nešķirsimees, un spreadām par dzīvi nākošā vasarā.

Tikko nokusis sneegs, Klāvs man uztaisīis ūdens sudmaliņas, tās eeliksīm aiz akas strautā pee laipam. Ari vējsudmalas man būs ar četreem leeleem, leeleem spārneem. Tās varēs peestiprinat pee divričeem. Un jo ātraki braukšu, jo žiglaki greezisees spārni.

Ar Katrinu lasisīm ogas, ķimenes, krūzmetras un bulduriņus tējai. Viņa man līdzēs ari ganit zosis un plūkt tītarzāles jaunajeem zosleneem. Bet pārbrauca māte un pārveda ne visai eepreecinošas ziņas: veco Čunču mums būšot japeetura, kamēr nākošā

mēnesī pagasta veetneeki spreedumu pārtaisīšot. Un spreedumu pārtaisīšot tādi, ka Čunču vadašot pa nedeļam apkārt pa visu pagastu, tā kā katrās mājās neiznākšot pat divi nedeļas gadā. Bet Katrinai ar Klāvu tomēr jāeet uz Korģelceemu, citādi viņeem nedošot arī no pagasta magazinas peespresto labības pabalstu.

Nu mums ar Katrinu un Klāvu atkal bij leeli sirdēsti. Par to veen spreedām un runajām, kā mēs pa jurģeem šķirsimees.

Jurģos nāca leelas parmaiņas mūsmājās.

Daudz mantas veda Vīrādamam. Viņš nāca par preekšsaimneeku. Divas reizes ar viseem trim zirģeem brauca uz Klūgam pēc viņa mantam. Tikai pret vakaru atveda arī Puišādama grabažas. Bet Katrinas un Klāva aizvešanu atlika uz otru deenu.

Otrā deenā, kad sāka postīt zemē Katrinas leelo gultu, es vairs nenotureju asaras. Bet palīdzedams nest arī kragišus, groziņu ar Klāva koka tupelem, uz laiku atkal apklusu, Beidzot, kad bij jašķīras no Katrinas, māte mani nēmaz nevareja dabūt no viņas nost. Biju eekērees Katrinas lindrakos un brēcu diktā balsī. Tikai kad Katrina ar Klāvu apsoliģās nākošu svētdeem atnākt pee mums ceemā, tad apmeerinajos.

„Un nākošu gadu braucat pee mums atpakaļ,“ es vēl pee-teicu, domadams, kā tas „nākošais gads“ būs ļoti drīzi.

Ap pusdeenu atveda Čunču, vecu, resnu, tuklu vīru, ar mīkstu puņu, kā pūpedi, uz galvas. Viņam no leetam nekā nebija, tikai pauniņa ar drēbem.

Katrinās kaktā salika kopā divus solus, kamēr sasiņās viņam lažiņu. Uz soleem uzlika salmu maisiņu, kā žideem, kuņi pee mums beeži guleja pa nakti.

4. Niknais zostēviņš.

Atbrauca vecmāmuļa un atveda atpakaļ Kati un Dāvi, kuņi no tēva bērēm bij aizvesti uz tālajiem Mežneekeem. Puisis aizbrauca zirgus atpakaļ, bet vecmāmuļa kādu laiciņu palika pee mums pasērst.

Vecmāmuļa bij atvedusi līdzī raušus un seeru. It īpaši man patika seers, jo tādu agrak nekad nebiju ēdis.

Ja, kādeļ māte mums nekad neseenot seera?

Māte taisnojās, ka neiznākot tikdaudz peena; labi ja teekot baribai, ko tur vēl neekošotees ar gārdumeem.

Vecmāmuļa pārmeta, ka māte esot pardaudz skopa pret bērneem.

Kas tas par skopumu, kad nezinot, kur kapeiku raut eetaisiteem paradeem un citām maksāšanam. Līdz pat Tukumam visi krodzneeiki esot pazīstami un nākot katru reizi pretim, kad uz tirgu braucot.

Paši vainīgi, ka devuši uz paradu dzert. Lai nemaksajot, viņeem nekādu peerādijumu neesot.

Katrs zirgs esot parada leecineeks — nemaz nevarot krogam gaņam aizdabūt, pee slitas veen greežotees...

Un māte sāk raudāt un vecmāmuļa to sāk meerinat un gļaudit.

Vasarai mums preekšā katram savs darbs ganos — man zosis, Katei cūkas un Dāvim zirgi.

Kamēr vēl zāle nav paaugusi, zirgus un govīs vēl nelaiž ārā. Bet Katei jau jagana cūkas un Dāvim aitas.

Man ari vēl tādas pusvaļas deenas, jo galīgi izperinajusi tikai vecā pelekā zoss sešus dzeltenus zoslenus, bet citas zosis vēl laidarā goļās. Mans uzdevums ir — no rīteem attaisīt zosu būdu, paēdināt mazos zoslenus ar atmeeekšeteem putraimeem, uzmanīt, lai vanagi un vārnas neaiznestu zoslenus, un vakaros atkal sadzīt būdā.

Darbs nav grūts. Tikai ar zostēviņu man leelas raizes. Viņš ļoti beeži grib eet raudzīt savas zosenes laidarā, goļās. Un kad viņš saņēmees uz eešanu, tad atturet viņu nevar: viņš izpleš spārnus un skrej ātraki nekā es. Kad kādreiz aizteeku

viņam preekšā un nostājos ceļā dzīt atpakaļ, viņš pasitas drusku sāņus un tomēr pārteek uz laidaru. Bet vakaros būdā eedzīt veens pats es viņu nepavisam nevaru.

Iznāca vēl otra zoss ar peeceem zosleneem. Zostēviņš kļuva vēl stūrgalvigaks: beeži izsteepa pret mani kaklu un šņāca. Kādā deenā veens no zoslēneem eespraudās žogā un sāka čeepestet. Es steidzos zoslenam palīgā un noleecos to vilkt ārā no žoga. Peeskrēja ari zostēviņš, pagāza mani gaŗ zemi uu ilgi mani dauzija saveem spērneem un knābaja.

Brēkdams eeskrēju sūdzetees mātei. Vecmāmuļa ar māti nospreeda, kā zostēviņu vajaga sodīt un eebaidīt. Un man pašam bij jaeet ar žagaru to sist.

Māte ar vecmāmuļu noķera zostēviņu. Māte to turēja aiz gaŗā kakla, un es ar stibu tam situ pa muguru. Vecmāmuļa stāveja un atkātoja:

„Neganteli, neklūpi bērnam virsū! Neganteli, neklūpi bērnam virsū!”

Kad zostēviņu palaida vaļam, viņš drusku pastreipuļoja, tad peegaja pee zosleneem, noleeca pār viņeem savu gaŗo kaklu un ilgi kaut ko gādzināja. Lai gan man vēl sāpeja viņa siteeni, tomer man bij žel, kā to nupat dauzijis. Viņš visadā ziņā bij mani pārpratis un domajis, kā es zoslenam daru pāri.

Bet otrā deenā zostēviņš man atkal uzbruka, pagāza mani un sadauzija. Un bez kaut kāda īpaša eemesla. Zosleni patlaban

bij paēduši samērcetos putraimus, un es tos ar savu stibiņu sāku dzīt uz diķa pusi, kad zostēviņš uz reizi izlaida spārnus, izsteepa kaklu un ar noleektu galvu un atplestu knābi šņākdams nāca man virsū. Es papreekš ar stibiņu gaiņajos, tad metos bēgt, tā kā pat neatminos, kā viņš mani pagāza.

Nu es tā biju eebaidīts, ka veens pats nemaz vairs nedrīksteju zostēviņam rādītees.

Tagad vecmāmuļa ari vairs nelaida pee zosim un ņēmās mātei pārmeest, ka viņa tik ātri mani leekot pee darba. Vēl pats es esot uzskatams.

Māte atteica, ka četru, peecu zosu dēļ nevarot ņemt leeku cilveku.

Vecmāmuļa sāka dusmotees un nosolijās mani vest sev līdzī. Nevarot tak puiku atļaut zostēviņam kādreiz pavisam nodauzit.

Un vecmāmuļa man sāka staigat līdzī pee zosim līdz pat savai aizbraukšanai. Bet aizbraucot viņa nedabuja mani līdzī, bet zostēviņu. Viņu eelika kurvī un pārklāja ar izārdītu maisu. Maisu drēbi peešuva visgaļam gaļ kurvja malam un vidū drēbei izgreeza caurumu, caur kuŗu izvilka zostēviņa galvu ar gaŗo kaklu.

Nu man no viņa nepavisam nebij bailes. Un viņš uz mani ari vairs nešņāca, kaut ari veens pats peegāju pee kurvja.

Māte iznesa kurvi sētā un eelika aizjūgtajos ratos pee vecmāmuļas kājam. Sētā uz mauriņa ganiņās visas zosenes ar mazajeem zosleneem. Zostēviņš sāka gādzinat, zosenes atbildeja. Bet zirgs sāka eet un zostēviņa gādzinašana drīz aplkusa aizvārteem.

Man nebija žel, ka zostēviņš aizbrauc vecmāmuļai līdzī manā veetā.

5. Vecais Čunča.

Uztaisija vecajam Čunčam lažiņu, bet ta izrādijās par platu, neeetilpa spraugā starp seenu un krāsni. Pēc brokasta Virādams atzāģeja daļu no veeneem sāneem un nu eegāja svabadi. Lažiņai uzbidija čubu maisiņu, un vecais Čunča vareja eeņemt savu mitekli.

„Te jums, večiņ, būs meerigaka dzīve,“ Virādama Lavize viņam dikti teica: „Te jūs nebūseet neveenam pa kājam un neaplaidiseet ari visus saveem kustoņeem.“

Ar veco Čunču visi dikti runaja, jo viņš esot beezs uz ausim. Ari par viņa utim visi spreeda ar to bez kautribas. Viņš pats likās pee tādām sarunam jau peeradis.

Paņēmis no krāsns mūŗa savu drēbju sainiti, pabāza to p-preekš aizkrāsne un tad mēģinaja pats eerāptees. Bet vecās, resnās kājas neklausija: viņš nevarēja celi tā saleekt, lai uz-mestos uz lažas. Viņš uzsēdās atmuguriski uz lažas gala un raudzija atmuguriski aizvirzitees tāļak. Bet ari tā nekas neiznāca. Lavize peenesa mazo krāģiti, palika zem kājam. Atspeedees kājam pret kraģiti, viņš uzsēdās uz maisiņu un mazpamazam eevilkās aizkrāsne, tā kā beidzot redzamas bija tikai vecās pastalās eeautas resnās kājas.

Tai pašā deenā vecais Čunča bij āra atradis skuju kapajamo kluciti un to nolicis krāģiša veetā lažiņas galā un tagad bez pūlem eekļuva aizkrāsne.

Tur nu viņš pavadija gandrīz visu savu laiku augšpēdu guļus, ko vareja redzet no veenumēr uz augšu sasleeteem kāju purneem. Vakaros kājas bij basas un resni peetūkušas. Tas esot aiz vecuma.

Māte viņam atnesa veenu no jaunajām zirga segam, bet kājas tomēr segtas netika. Varbūt sega bij ari par īsu: tikai peetūkušās pleznas ar melnajām pēdam veenumēr rēgojas no aizkrāsnes arā.

Jaukajās deenās vecais Čunča bij visu deenu āra un pava-dija laiku gozidamees saulītē. Aiz žagaru strēķa bij palikusi neleela brīva veetiņa starp pagraba lēzeno jumtu un sagāstajām preežu skujam. Eēja bija tikai no veenas puses, apejot pa-grabam apkārt. Te viņš no skujam bij eetaisijs apmēram tādu kā ligzdu, kur vareja i sēdet, i izlaistees guļus. Noņēmis cepuri, novilcis kamzoli, viņš te kreklos sildijās un kneerejās. Reizem uz brīdi viņš novilka ari kreklu un nēmās to pārmeķlet.

Man likās, kā atrastās utis viņš meta uz pagraba jumtu vaj preežu skujās, tadēļ baidijos eet tur tuvaki. Bet nevarēju ari at-turetees, negājis kaut notāļus palūkotees, ko viņš tur dara: sildās un cepinās viņš savā aizvēja saulē līdz sarkanumam, līdz svee-dreem; plikais, spidošais pauris ar mīksto punu pašā virsū sasarcis un spīd veen.

Eedraudzetees ar veco Čunču nekādi nevarēju. Dažas reizes peegāju viņam tuvaki, mēģinaju ko teikt vaj prasit, bet viņš man nepeegreeza nekādu vēribu. Tas varbūt aiz tās beezausibas. Bez tam viņam peemita tāda skāba sveedru smaka, kuŗa man nepa-tika. Un nekad viņš nesmējās.

Stāstiju savus novērojumus mātei.

„Viņš, dēliņ, nedzird, ko tu viņam saki“, māte paskaidroja: „No smeešanās viņš jau sen atradis, jo viņam nav neveena miļa, neveena tuva cilveka. Veens pats viņš dzivē, kā apburbejis stabs. Un kustoņi viņu apstājuši, tadēļ ka neveens viņu neapkopj, kā peenākas.“

Biju dzirdejis, ka Lavize sarunās ar citeem mājeneekem izteicās, ka utis uzlaistas vecajam Čunčam, kā Eģiptes mocība par to, ka visu mūžu turejees ar kungeem pret visu pagastu, kurš kalpojis muižā savas klaušas.

„Lavize stāstijuse neekus. Klaušu laikos, kad viseem grūti gājis, katrs ar skaudību un naidu nolūkojees uz teem, kuņeem muižā bijuse siltaka veeta. Deevs utis par sodību neveenam nelaižot virsū. Un ja tikai večiņš nākšot labā kopšanā, viņam arī vairs utis nebūšot.

Kopšana sākās sestdeenā. Kopejs bija Puišādams.

Kad visi bija pirti nomazgājušees un nopērušees, māte iznesa no tēva palikušām drēbem un veļas pilnīgam apģērbam ar visu cepuri, eedeva Puišadamam un peeteica, lai tikai neleekot kopā ar Čunčas vecajām drēbem. Tās lai saseenot īpašā muckulī un atstājot turpat pirtspreekšnamiņā līdz vārišanai.

Puišādams paņēma sveci, šķēres, bārdnazi, drēbes un aizgāja ar veco Čunču pērtēes. Es viņus tikai redzeju otrā ritā, jo tajā vakarā vairs nesagaidiju līdz savam guleteešanas laikam.

Māte vēl pārmainija uz lažas čubu maisiņu, atnesa citu segu un neleelu cisu maisiņu pagalvim. Drēbju paudeliti, uz kuņas Čunča līdz šim bij balstijis galvu, iznesa pavisam namā līdz veļas mazgāšanas deenai.

Otrā deenā vecais Čunča izskatijās, man likās, daudz jaunaks: kakla bārda bija pavisam nodzīta un viss ģimis visgařam tīrs un glums, dažas retās matu šķeedras, pakausī pee paša kakla,

nogreestas. Tēva kamzols viņam bij par šauru, bet pagaņas biksas atrotītas. Plānais naga vasaras cepures dibens izspīlējās no augstās punas. Tikai pats viņš nebij ne drusku jautraks, neka citām reizēm. Tapat viņš sēdeja uz savas lažiņas gala, veenaldzigi noskatīdamies savā preekšā zemē.

Nakošā nedēļā pēc veļas mazgašanas māte ņēmās sarmā vārit vecā Čunčas savalkatos drēbju gabalus. Vārija ilgi un teica, ka nu gan vairs neveena gnīda dzīva nepalikšot.

* * *

Sākām jau pamazam peerast pee večiņa, kā to visi tagad mēdzam saukt, kad kādā deenā peenesa pagasta vecakā apkarrakstu, kuŗā bij ziņots, ka pagasta sapulcē nospreests: pagasta nabagus, veco Čunču un veenroku Janci sūtīt pa nedēļam apkart pa mājām.

Mātei bij žēl, ka braukuse pee skrīveļa sūdzētes vecā Čunčas deļ. Bet nu vairs nebija nekas darāms. Tagad, kad viņam neesot vairs utu, viņu visur labaki uzņemšot.

Dzīvoja viņš vēl dažas nedēļas pee mums, kamēr atveda uz mūsu mājām veenroku Janci. Tad māte lika eejūgt zirgu, samekleja vēl veļu un drēbes un izvadīja večiņu uz kaimiņe em.

Vecais Čunča veenaldzigi darija visu, ko viņam ausī eebļāva. Stīvām kajām viņš peegāja pee rateem, ar leelām mokam tajos eekāpa un Puišādams to aizveda.

Vairak veco Čunču netiku redzejis. Pagasta otrā galā Gulbju ceemā to paglabāja.

6. Veenroku Jancis.

Ar Veenroku Janci mēs sadraudzejamees jau otrā deenā pēc viņa eerašanās pee mums.

Viņš vēl bija jauns, ar kupleem melneem, taisni apgreesteem mateem. Abas rokas viņam bija gaudenas: maziņas, teeviņas, ar sīkeem, kopā savilkteem pirkstiņeem, kā mazam bērnam. Tomēr viņš pats vareja apgērbees, nomazgatees, paest. Kulitē līdzī viņš vadāja neleelus dzeltenus kadiķu kāšus pātagu višanai. Viņa pātagas bij eeslavetas visā pagastā.

Kad peecēlos, Jancis jau bij apgērbees un gāja mazgatees: izņēma no savas kulites mazu krūziti un dveeli, eespeda tos padusē un izgāja. Es steidzos pakal skatītees, kā viņš mazgasees bez plaukstam.

Ārpusē pee nama durvim uz soliņa blakus puķdārza žodziņam bij nolikts ķipis ar ūdeni. Jancis peespeedās pee stabīņa izlaida no paduses dveeli uz žodziņa, pasmēla deezgan veikli krūzītē ūdeni, peeņēma pilnu muti ūdens, kā pat vaigi izspeedās nolika krūzīti blakus ķipim un aizgāja uz sētas mauriņa.

Nolecees viņš laida ūdeni no mutes uz sikajeem pirkstiņeem un slapināja ģīmi. Atsītis kuplos melnos matus atpakaļ, viņš smeedamees nāca pee žodziņa slaucitees.

„Vaj tu ar tā proti mazgatees?“ viņš man jautri uzprasija.

„Es māku pat tā, kā Puišādams!“ Likos tuliņ pee ķipja klāt, saņēmu ūdeni reekšāvās, speedu muti eekšā un dikti sprausloju. „Tev jau nu gan, bralīt, vairak ūdens noeet uz kājam, neka uz ģīmi“, Jancis noteica. Bet draugi mēs no ta briža kļuvām.

Kādu deenu aplūkoju, kas viņa kuliņē. Tur bez kāšēem, linu gurstinas, dveeļa, krekla un divām gatavām patagu šņorem, cita neka nebija. Pātagas paņēmu pat rokā, tās bij glumas, ceetas un galā mezglainas. Prasiju kur viņa citas mantas.

Mantu viņam nekādu neesot. Plikādas kažociņš vēl palicis Mežmaļos, tur šujot arī jaunas bikses. Līdz šim viņš tur gājis ganos; zeemai lūdzis no pagasta kādu drusku labības klāt, un tur peespreeduši ceļot pa nedeļai apkārt. Bet viņš eešot atkal atpakaļ vaj un uz Mežmaļeem jeb pee cita saimneeka. Tā neesot nekāda dzīve.

„Paleeci pee mums,“ liku viņam preekšā.

„Ja tik saimneece man dotu kādu darbu, ko spētu strādāt. Par leekēdi negribu būt.“

Skrēju pee mātes un teicu, ka Jancis paliks pee mums, lai dodot viņam darbu.

Atnāca māte un runāja ilgi ar Janci. Es tikai klausijos, kādu darbu viņam dos un vaj viņš paliks pee mums? Man ļoti gribejās, lai viņš paliktu. Bet ne pee ka galīga šoreiz netika.

Otrā deenā māte bij sadomajuse, ka Jancis varetu ganit mūsu zirgus, bet mans vecakais brālis palīdzet lauka darbos; viņa atalgošot ar kādu veļas gabalu, ar drēbju kārtu.

Un tā Jancis palika pee mums. Beeži veen es biju pee viņa pee zirgeem, jo ar zosim man tagad nebij vairs nekādu leelu rūpju: zosleni bij peeauguši, tā kā no vārnam un vanageem vairs nebij ko baiditees. Augu deenu zosis pavadija pa dīķi, kalvam un ošu dārzu. Vakaros tās tik sadzinu būdiņā. Rītos izlaida māte, kamēr es vēl guleju.

Peenāca vasaras svētki. Tūliņ pēc pusdeenas seeveetes, Jancis un es ņēmamees slaucīt sētu. Mēs ar Janci lasijām un nesām uz žagaru kaudzi pa sētu izmētatos sprunguļus un rungas. Seeveetes ņēmās ar grābekļeem un slotam slaucīt no veenas

veetas i mauraino sētsvidu, i ceļu, i tekas. Man bij tik labi un ļautri ap dūšu, ka reizu reizem izmetu kukuriņus uz noslaucītā mauriņa. Lēkadams veen visu laiku gāju.

Pēcpusdeenā Dāvis, Jancis un es braucām uz aploku pec meijam. Dāvis skaitijās par galveno vedeju, mēs ar Janci tikai peepalīdzējām. Jancis atmuguriski sēdās mazajiem zaļajiem bērziņiem virsū, Dāvis cirta pušu salekto sarkanigo stumburu un es vilku nocirstos bērziņus čupiņās. Vecais bērais, palaists ar visiem rateem savā vaļā, grauza atmatņā iso zāli.

Nocirtām vēl beigās divus leelakus bērziņus peespraušanai pee ārdurvim, sakļāvām labu vežmeli un braucām uz mājam.

Es aizdipšoju pa ceļu papreokšu uz uājam, lai paziņotu, ka meijas jau ved. Ari mājās nevoreju noceesteēs. Skrēju atkal pretim meiju vedejeem. Nezinaju, kur sava preeka pārplūdumu likt.

Istabas puškošanā peevakarē ņem dalību visi: sprauž meijas visgařam aiz vērbalķeem, stiprina pee katras gultas kājas un seen augšgalus kopā, tā kā gulta līdzinas lapenei. Jancis aizmeijo ari savu aizkrāsnes lažiņu; viņa nepavisam vairs neredz, kad tas eerāpjas aizkrāsne.

Pēc izpuškošanas māte skubina vīreešus žiglaki uz pirti, lai neaizturetu seeveetes.

Vakariņās galdā silti mīksti rauši, sveests un kupinats peens. Gaiss pilns mīksto bērzu lapu smaršas. Visi ļautri, valodīgi.

Man sirds kūsa veen aiz preeka. Gulet negribās eet, lai gan jau labi tumšs. Bet māte saka, ka man ar Janci rīt jasadalot puķes un jasagreežot kalvas istabas un ceļa apkaisīšanai, pirms baznīceni vēl nebūs sākušī eet. Tadēļ būšot agraki jaceļas un jaeet tūliņ gulet. Vēļ gultā peeleeecu sev bērzu zariņu pee ģimja un laimes saļūsmā eemeegu.

* * *

Pirmā svētku deenā pēc baznīcas nonāk ari Katrina peemums ceemā. Brītiņu papreecajos par viņas atnākšanu, apprasos, kā Klāvs dzīvo, pastāstu, kas mums no jauna pa šo laiku bijis, un jaunee notikumi grozas gandriz veenigi ap Janci. Atminos, ka viņš tagad viksaļā pee zirgeem un uzaicinu ari Katrinu nākt man lidzi pee viņa.

Katrina redz, ka viņas veetu manā sirdī eeņēmis jau cits.

„Ej veen, ej!“ viņa saka: „Ar jums, bērneem, ir tā: kuŗš pee jums tuvaki, tas jums ari mīļaks.“

Man žēļ ari Katrinu atstāt. Saku, ka ari viņu un Klāvu mīlu, bet Jancis man par daudz ko stāsta.

— Lai ejot veens pats. Viņa tāļu nākuse, gribot drusku adu-setees. Pavakarē atkal satiksimees. Viņa tikai rīt eešot uz mājām.

* * *

Sapītee zirgi pilnām mutem plūc mīksto, suligo zāli. Jancis pats nosēdees attāļajā uzkalniņā un skatas pāri uz leelceļu, pa kuŗu šodeen ļoti beeži staigā ļaudis, gan augšup uz baznīcas pusi, gan lejup prom, kur leelceļš eevijas mežā.

Jancis stāsta, ka ari pee viņa bijuši ceemiņi. Mežmaleene atsūtījuse ceema kukuli un likuse teikt, lai Jancis aizejot ceemā. Aicinašot to varbūt atpakaļ, jo veena no meitam uzsaukta un pa Jāneem varbūt aizeešot pee vīra. Tad ganei būs jastājas meitas veetā un viņam par ganu. Vēļ gan skaidri neesot zinams.

Apņemos māti lūgt, lai Janci nelaiž projām.

7. Vērdiņi.

Mums kaimiņos, tepat aiz pļavas, bij vecs saimneeks, kuŗš, mājas jau atdevis meitai un znotam, dzīvoja ar savu veco saimneeci īpašā istabiņā un peekopa zirgu leetas. Ari pee mums viņš nāca lāpit vecas rēdes, silkšņus, sedulkas, eemauktus, apaušus. Pa reizem šuva ari jaunus.

Viņš mums ar Kati eedāvināja pa sarkanam naudas maciņam. Naudas maciņus viņš pats bija šuvis un eelicis katrā peecus leelus, apdilušus vaŗa vērdiņus.

Tā kā mums ar Kati nekādu rotaļu leetiņu nebija, tad mums par tādām neceretām un neredzetām dāvanam bija ļot leels preeks. No eesākuma mēs nemaz neizlaidām no rokam gaŗās, sarkanās ādas kulites un katru acumirkli ritinājām viņas vaŗam, atŗaucām un šāvām rokas eekšā skaitit vērdiņus. Tad atkal bērām tos klēpī, ŗvadzinājām sauŗās, kŗāvām uz galda gan izklaidus, gan čupās.

Ar laiku sākām peegreest vēribu ari vērdiņu izskatam, atšķiŗot vairak nodilušos no mazak nodilušeem un mainit savā starpā. Reizem bija Katei visi nodilušeē vērdiņi, man jaunee; reizem atkal otradi. Tomēr abeem veenlīdzigā skaitā. Un kamēr skaits „peeci“ mūsu starpā nemainijās, tikmēr ari saticiba mūsu starpā bija deezgan laba. Bet tad vērdiņu dēļ sākās mūsu starpā beeŗas kildas.

Mans pirmais vērdiņš, cik atceros, aizriteja par ogam.

Govju Annele bij pānesuse no Kraŗkalneem pirmās zemenes. Noŗaukuse alkšņu ķurzites veenadā leelumā un eelasijuse katrā līdzigā daudzumā pirmās ogas, Annele, govīs peesējuse, pasauca mūs abus reizē savā kaktā un atdeva mums ogas.

Tee mums bija jauni preeki, tā ka uz laiku aizmirsām ari savus vērdiņus. Zemenes gārdi smarŗoja, un es ilgi nenoeetos, nebāzis tās mutē. Ogas uz mēles vaj izkusa: tikko uzlikta odziņa uz mēles, vairs nav, jau aizŗita. Pēdejam klundzeenam eeņēmu četras ogas uz reizi mutē.

Kate ēda taupigaki un viņai bij palikuse vēl leelakā puse, kad es jau biju gatavs ar visām. Sāku lūgtees no viņas, bet viņa nedeŗa: man esot bijis tikpat daudz kā viņai. Salīdzinājām pat abas ķurzites. Ja gan — veenā leelumā. Tomēr plijos arveenu vairak Katei virsū. Soliju eet rīt Annelei līdzi pee govim un salasit Katei pat divas ķurzes pa Kraŗkalneem. Bet Kate tam neticeja un nebij peerunajama, kaut gan pate vairs neēda. Kad man jau lūpas vilkāš uz raudašanu, viņa eeprasijās:

„Ko tu man dosi?“

„Kas tad man ir?“ es gandŗiz pusraudus savukārt prasiju. Par saveem vērdiņeem biju pavisam aizmirsis.

„Dodi man savus vērdiņus!“

„Visus?“ es pārprasiju, lai gan acumirkli ari visus būtu atdeŗis.

„Ne, veenu,“ Kate atteica: „bet es pate izmeklešu.“

Un Kate izmekleja pašu jaunako no maneem vērdiņeem un eelaida savā sarkanajā macinā.

Nu viņai bija vairak neka man, bet man tas nekādas raizes nedarija. Saņēmu viņas atlikušās ogas un apēdu ar gārdu muti.

Deenas vidū dārzā uz audekļeem (mums tee bij jasārgā, kamēr leelee guļ, lai čigaņi neaizvestu), mēs atnesām ķurzitēs smiltis un ņēmamees savus vērdiņus spodrinat. Ķatei bij vairak darba, jo viņai bij vairak ko berzt. Es kļuvu daudz ātraki gatavs, un tādeļ man bij jāeet beeži skatitees pulksteni caur ārlogu.

Tas mums tā bij eerikots: uzrāpamees uz augstā pamata, atbīdijām deevkociņu no loga, peespeedām galvu pee rūts un aizlikām gaismas pusē plaukstu preekšā, tad varejām skaidri saredzēt pulksteni. Ja mazais rādītajs stāveja uz divām strīpam un leelais rādītajs pašā augšā, tad bij jaceļ māte augšam. Viņa tad vēl reiz apskatīja pulksteni un cēla augšam citus.

Otri mani vērdiņi aizgāja par burkaneem.

Uz vasaras beigam mums ar Ķati un Anneli bija pa deenasvideem jasalasa vesela sile zāļu barojamām cūkam. Staigajām ar grozeem pa sakņu dārzu, lauzām apdzeltejušās kāpostu lapas, sulīgās cūkpeenes un plūcām mīkstās virzes. Ķatru reizi nācās eet gaļam burkanu dobem. Laksti burkaneem bija jau leelu leelee, vajadzētu pamēģinat ari pašus burkanus. Pāriunajam gan reizu reizem par teem, bet neuzdrošinajamees. Beidzot, kad atkal par teem eeminejos, Annele un Ķate man peeteica, lai tikai vairak neraujot, ka trīs. Un ne no veenas veetas. Tā tad pēc burkaneem jāeet bij man, citā reizē eešot viņas.

Burkanu lakstus mēs svedām eekšā kaņepēs, jo citadi zālēs tos varetu atrast un mūs peeķert. Tad es izdomāju, ka lakstus ar visu gnēzi varetu no augšas nogreest un eebīdit caurumā atpakaļ. Tādi nepavisam nevaretu manīt, ka burkani eet mazumā.

Sāku celt ārā ari no Viņādama Lavizes dobes un bāst lakstus atpakaļ. Viņas burkani bij īsaki, resnaki un gārdaki. Bet caur novītušajiem laksteem burkanu dobēs drīz viss nāca gaismā. Sāka meklet vainogu.

Ķate ar Anneli teica, ka nu man eešot plāni, jo burkanus rāvis esot veenīgi es. Atdevu viņām katrai pa vērdiņam, lai viņas neuzrāda manu vainu. Annele nebij kāra uz vērdiņeem un atdeva to tai pašā deenā Ķatei. Bet par burkaneem mūs visus trīs kreetni sabāra. Un mēs vairs tos neaiztikām.

Tikai tagad mans sarkanais maciņš bija daudz žļoganaks, bet Ķates daudz, daudz pilnaks. Izdomajos visadi, kā sadalit atkal uz pusēm. Liku Ķatei preekšā — salaist vērdiņus kopā un tad ņemt pa veenam atpakaļ un likt maciņos eekšā. Bet Ķate uz to neelaidās. Biju pat ar meeru ņemt visus vecos

nodilušos. Ari uz to Kate neeegāja. Tad peedāvaju viņai savus divričus, bet lai viņa atdod manus trīs vērđiņus. Kate veenkārši ņēma un noglabaja savu tuklo vērđiņu maisiņu.

Nu man bij leela galvas laužišana, kur viņa savus vērđiņus vareja būt noglabajuse. Greezu apkārt visas malas, bet nebija ne zem gultas maisiņa, ne pagultē, ne svētdeenas lindraciņos. Tad man eenāca prātā, ka gultas maisiņā vēl nebiju meklejis. Viseem čubu maiseem kājgalē atstāja malā neaizšūtu vili, ka var roku eebāst maisiņu uzčubināt. Tur mēs ari šo to mēdzām glabat katrs savā gultiņā. Un tur ari atradu Kates maciņu.

Pēc taisnibas man tagad būtu vajadzējis paņemt trīs vērđiņus, kuņus tureju par saveem, un Kates peecus vērđiņus atlikt ar maciņu atpakaļ. Bet es paņēmu visu maciņu un eebāzu kabatā. Kabata man pavisam tikai bija veena bikšu labajā pusē. Tur jau bij preekšā mani divi vērđiņi ar maciņu. Tagad peenāca vēl klāt Kates smagais maks, un kabata izspeedās un nosvērās pavisam zemu, gandrīz līdz celim.

Kate pārdzina cūkas. Es viņai pretim un klāt negāju, kā citās reizēs, bet turejos notālus, ar roku nošlukušajā kabatā. Katei tas varbūt izlikās aizdomīgi. Viņa ātri eedrāzās istabā.

Es neka laba neparedzeju, aizvirzijos pee rijas vārstuļeem un gaidiju, kamēr Kate parādīsees.

Izskrēja Kate no istabas un lūkojās, kur es palicis. Es metos vārstuļeem pāri pa mauraiņo gatviņu uz pļavu. Kate man pakaļ. Kabata man kuļojās ap celi. Eešāvu roku kabatā un skrēju pa pļavu kamēr pakritu. Peeskrēja Kate, uzsēdās man virsū un ķērās tūliņ pee kabatas. Tureju to abām rokam ceeti. Kad tas nelīdzeja, gāja vaļam skrāpešanās un dūrošanās. Beidzot Kate tomēr atņēma savu maciņu.

Jūtos, ka man ļoti pāri darīts, un brēkdams gāju mātei sūdzeetes.

Atsauca i Kati, un sākās teesa.

Kate aizstāveja savas teesibas uz viseem saveem vērdiņeem. Bija runa i par ogam, i par burkaneem, i par vērdiņu izvilkšanu no čubu maisiņa un par kaušanos nupat pļavā.

Māte atzina par vainigeem mūs visus: i mani, i Kati, i sarkanos vērdiņus: vectēvs vērdiņus mums eedāvinajis padzīvotees, bet mēs ar teem sākuši tirgotees un viņu dēļ kautees.

Un vērdiņus māte mums atņēma ar viseem maciņeem un eeslēdza tos klēti dzeltenajā skapī, kamēr mēs kļūšot prātīgaki. Vēlaki par teem nopirka no vecā Aupiņa grifeles.

8. Zeemas nodarbošanās.

Peenāca rudenis un gaŗee vakari. Bez kopigās kartupeļu tīrišanas, no kuŗas bij atsvabinati tikai abi Ādami, kuŗeem bija savs paŗa darbs. Tadēļ ar kartupeļu kasišanu visi steidzās ātraki tik galā un ķertees pee sava darba. Bet tā kā kartupeļi bij jā-tīra katru vakaru, izņemot treŗdeenas un sestdeenas, jo pa ceturtdeenām un svētdeenam vārija skābus kāpostus, tad ūis darbs viseem drīzi apnika. Sāka cits citam pārmeŗt, ka gausi strādajot. Visvairak slinkoŗšanu pārmeta Dāvim. Dāvis atkal strīdejās pre-tim, ka ta neesot vīreeŗu dariŗana. Beidzot sadabuja koka kree-čīņu un katram atmēŗoja savu daļu, cik tam janotīra. Tagad darbs gāja ātraki, bet notīritee kartupeļi iznāca acainaki: ar ne-iztīritām melnām bedriteem.

Mani kartupeļu tīritajos vēl neeskaitīja, bet peelika pee lāk-tuŗa par uguns uzskatītajū. Tas man izlikās vēl grūtaks darbs, jo vilkāŗ visu vakaru un katru vakaru.

Mans uzdevums bij ļoti grūts un atbildīgs. Visu vakaru bij jastāv līdzās lākturim, jaraugas, lai eespraustais skals degtu veen-mēŗīgi un nekūpetu, tadēļ tas beeŗi jagroza, jabirkŗŗki nost ap-degusē ogle, laikā jaiņņem no skalū buntas jauns skals, jaaiz-dedzina un japārmaina pret izdeguŗo. Izdeguŗais skala galiņŗ janodzeŗ ūdenī un janoleek ogļu traukā aizkuram.

Vajadzeja breesmīgi visu laiku uzmanītees, lai visi nepa-liktum tumsā. Daŗreiz tomēŗ samisejās: skals izdega ātraki, eekams jaunais bija aizdegts un apdeguŗais gals nokrita zemē; daŗreiz jaunededzinatais skals stūrgalvīgi dega tikai tumŗi no veenas puses; viseem darbs tādos brīŗos bij japārtrauc. Un pār-metumi tad bira uz mazo melno skalū vīŗiņu.

Un melns viņš pateesam bij, šis mazais skalu vīriņš. Vispirms jau rokas. Ar tām bij jalauž no degošā skala nost melnā ogle: viņa izdega, izlocijās, apdzisa, sarkanās malas izplēneja, bet zemē nekrita. Un izmetusees ogle meta tumšu ēnu. Ja birkšķi bij visu laiku. Pirksti un plaukstas bij pavisam melni. Bet degunu arī vajadzēja noslaucīt; vaigi, peere, kakls arī eenezejās; pee borstes, pee krekla peedurknem arī reizem peeķērās.

Stāvet nācās visu laiku aiz paša lāktura pee ūdens siles, lai ēna nekristu virsū darbu strādajošiem. Basās kājas mīdijās pa melnajām nobirušajām ogļem un neko no viņām neatšķirās. Grīda, seenas, greesti lākturu tuvumā bija it īpaši melni.

Māte katru vakaru atkārtēja, ka būšot janopērk karinamā lampa vakara darbeem. Bet nekad neiznāca naudas. Līdz šim mums bija tikai divas mazas kūpošas lampiņas, kuņas Puišādams dēveja par kaķactiņam. Veena no viņām mūžīgi atradās vējlukturī, ar kuņu viņi pa vakareem un rītos agri staigāja kopt zirgus un māte pa naktīm uz laidaru raudzīt lopus. Otra dega uz galda, bet visi strādāt pee viņas nevarēja saredzēt. Vakariņās un brokastīs apgāza pašā galda vidū starp traukeem ūdens krūzi un uzlika uz dibenu mazo lampiņu. Dakti ar īpašu dzelzs kāsi labi pavilka uz augšu, tā kā kūpeja dūšīgi, bet gaismas deva deezgan maz.

Leeleem svētkeem māte pate lēja arī sveces no aitu taukeem. Bet tās bij visai neveenadas un deezgan neērtas, jo bija daudz teevakas neka mūsu abi misiņa lukturī. Gan tinām apakšējo galu papiros, gan spraudām klāt skaliņus, bet sveces greezās šķībi un kūpeja. Māte spreada, ka daktis par resnam.

Vēlā rudenī māte aizveda uz Rīgu barokļus un pārveda pee greestēem pakařamu lampu ar cilindru. Naglas eedzina vērbaļķos divās veetās — virs ēdamā galda un pašā istabas vidū. Lampai bija no drāts savīti trīs lenči, tā ka to vareja kārt augstaki, uz veenu lenci, un pavisam zemu — uz viseem trim lenčēem. Lampas rāmja pašā augšgalā bij peestiprināts mazs skarda pulkstenitis. Māte teica, ka tas neesot pulkstenitis, bet aizsargu cepurite, lai no lampas svelmes nesakarstu un neaizdegtos mūsu vērbaļķis. Nevarejām veen beigť nobrīnetees par gudrajiem Rīgas kungeem, kuŗi lampu taisot, bija domājuŗi par mums un mūsu vērbaļķēem.

Bet māte pastāstīja mums par Rīgas kungeem vēl gudrakas, pavisam neticamas leetas: viņi taisiŗot no Rīgas uz mums tuvako pilsētu Tukumu bāni, pa kuŗu vareŗot braukt bez zirģēem. Kāds tas „bānis“ isti esot, viņa nezīnāja pastāstīt, bet mineja tik, ka viss tur būŗot no dzelzs un braukt vareŗot ļoti ātri: no rīta izbraukŗot, ap brokasta laiku (Rīgas kungi guļot līdz pat gaismai un kafiju dzeŗot, kad saule jau gabalā) būŗot jau pee svareem un uz tirģus, pēc pusdeenas varēs braukt atpakaļ un vakarā būt mājās. Visu Rīgas braukŗanu vareŗot iztaisiť veenā deenā. Tagad tāds brauceens aizņēma vismaz peecas deenas, pee kam droŗības pēc vairaki kaimiņi reizē kopās ceļā. Un vezumi pa leelakai daļai bij japilda ar zirģu barību ģarajam ceļam.

Par tādu ātru brauceenu uz Rīgu mājneeki spreeda visilģaki. Daŗi ticeja, daŗi neticeja. Abi Ādami, kuŗēem visās leetas bija gala vārds, noteica, ka jaticot veen būŗot: ja jau citur pasaulē tā braucot, kadēļ tad pee mums tā nevaretu braukt.

Vislaimīgaks ar lampas pārveŗšanu kļuva es: man vairs nebija visu vakaru jačurn pee lāktura ar skaleem. Kad vakarā aizdedzīnāja lampu pašā istabas vidū un visi sasēdās zem lampas rinkī kasit kartupeļus, es savus preekus nevareju valdit un ņēmos rinkot viseem apkārt pa ģaiŗo istabu. Un pee tam urrat diktā balsī. To nu ģan man nevajadzeja. Jo mani nosauca par iņģestu, sarāja un ari peelika pee kartupeļu kasiŗanas. Atmēroja man ģan tikai puskreečiņu un beigās, kuŗi pirmee bija ģatavi, pat palīdzeja man nobeigt. Bet tas jau nekas — ar citeem kopā strādat jau nav ģŗūti, un pēc kartupeļēem visu vakaru esmu atkal svabads.

Skalu bunte tagad veentule ģuļ kaktā. Pat ogļu sile izvākta jau ārā. Pee skaleem ķeŗas vēl tikai, ja kas ilģaki darams namā jeb aukstajā peeleeekamā kambarī. Ari es izleetoju skalus „bāņa“ būvei no Rīgas uz Tukumu. Kaktā leelā krāsns, ta man Rīga un ēdamais ģalds Tukums. Ceļu izleeku skaleem. Taisnu ceļu nevaru vilkt, jo plāns aizņemts zem lampas no strādajoŗēem.

Velku teem apkārt ar likumu. Kad ceļš izvilks, tad ņemu pastalu aiz auklas un braucu no Tukuma uz Rīgu, tirgojos tur uz krāsns mūriša ar Rīgas kungeem, tad braucu atpakaļ uz Tukumu.

Ari pa deenam vēl ilgi nodarbojos ar šādu braukšanu, kamēr nāk preekšā atkal kas svarīgaks: kādā jaukā saulainā rītā no diķa āliņģa atskrējuši melnajai aičai divi raibi jēriņi. Māte solas aprunāties ar aiču un jēriņiem un ja teem nebūs nekas pretim, tad aizvedišot mūs ar Kati tos parādīt.

Jau otrā deenā ejam uz stalli un nesam aičai pa gabaliņam maizes.

Stallī no rudens neesam bijuši. Tur tagad daudz kas citadaks. Jau ārpusē pee durvim peestiprinatas vēl leekas durvis no salmu režģeem. Eekšpusē aiz istajām durvim vēl tādas pat režģu durvis. Ari mazee lodziņi aizlikti salmu režģeem. Tad, rudenī lopi un mēsli bija dziļi vēl zem augstā akmeņu pamata, bet tagad pacēlušees līdz pašam pamatam, tā ka aitas savā eežogojumā staigaja pat pa plato pamatu. Līdz greesteem vairs nebij augstu, un kūti bija deezgan silts.

Paša aizžogojuma vidū nolikts gaŗš virbains kurvis, kuŗu mēs saucām par redelem. Patlaban aitas drūzmejās ap redelem un ēda zirnajus. Melnā aiča ar raibajeem jēriņiem eelikta īpašā aizgaldiņā aizžogojuma stūrī un ēd no virbaina kurvja smalku seenu.

Sneedzam aičai pa kumosiņam maizes. Gārdu muti viņa žigli gremo un no mums nebaidas. Vēl neaprijuse sagremoto, viņa šauda galvu pee veena un otra no mums, kuŗš vēl dos. Jēriņi stāv pee viņas pakafejām kājam.

Maize apēsta un mēs eedraudzejušees. Eekāpjam mazajā aizgaldiņā. Aiča mūs nepavisam neeevēro, bet meerigi peestājas pee kurvja un steidzīgi grauž seenu. Jēriņi bikli peeglaužas mātei. Peeduram viņiem vāriģi rokas pee muguram. Tad no-

leecamees, tos glaudam, apkampjam un atvelkam pavisam nost no aičas. Mīkstee, siltee, mīlee jēriņi raujas ārā no mūsu apkampeeneem un traucas pee savas mātes. Viņi parāda savas mazās sarkanās mēlītes un bējina skaļās balstiņās. Aiča žigli seenu grauздama caur zobeem atbild, atgriežas, peeduŗ purnu veenam un otram, tad aizgriežas atkal pee seena. Viņa itkā gribetu teikt:

„Nebrēcat velti. Viņi jau jums pa draugam. Pamīlinās un aizees.“

Bet mēs negribam tik ātri eet projam. Speežam jēriņus sev klāt, glaudam un zīmejam, kāds katram mums ir: manam it kā balta saitīte ap kaklu, bet Kates jēriņam balts laukumiņš peerē.

Peenāk māte blakus eežogojumā dzirdinat teļus un saka, lai mēs taču atlaižot jēriņus pazīst: mazeem jo beeži gribotees dzert. Palaižam un jēriņi it kā sapratuši, metas aičai tūliņ pee tesmeņa un sāk zīst. Tad tos atkal glaudam, kamēr peenāk māte un vedina mūs uz istabu.

„Kā jēriņi te eetika?“ prasam mātei:

„Pate eelaidu: atskrējuši no āliņģa, tric un salst pee kūts durvim, es žigli, žigli eelaidu. Tagad katru nakti nāku pāris reizes raudzit, vaj nav saskrējuši jauni jēriņi, teliņi. Pats pavasara laiks, kad daudz viņu lec ārā no āliņģeem.“

Un pateesi: Pēc kādām deenam melnā aiča ar saveem jēriņeem jau staigā citu barā un mazā aizgaldiņā eelikta pelekā jērene ar mazu melnu buciņu. Pēc kāda laika atkal cita ar diveem maziņeem.

Mēs tagad ar Kati katra deenu kārtīgi ejam uz aitu kūti ar maizi un dziļeem šķīvjeem. Maizi dodam tai aitai, kuŗa patlaban aizgaldiņā ar visjaunakeem jēriņeem, bet šķīvjos mums lej no slaucenes siltu peenu, kuŗu kāri dzeŗ vecakee jēriņi.

Ap Leeldeenam, kad vairs nav auksts, laidara un aitu kūts durvis paleek vaļam, kamēr kopj lopus. Jēriņi dodas pa atvērtaim durvim ārā saulē, lēka pa sētu, skraida pat līdz istabai. Bet tikko kāds parādas, tad lēkadami un badidamees savā starpā metas atpakaļ stalli.

No mums ar Kati viņi nebaidas, bet taisni lec virsū un speežas klāt, gribedami peena. Drīzi viņi eemācas ari maizi ēst. Un tā mēs tos kopjam un ar viņeem nodarbojamees, kamēr aitas sāk laist laukā ganitees.

9. Baumans.

Jurģos Viřādams aizbrauca un viņa veetā par preekšsaimneeku atnāca Baumans, ar kuŗu mēs sadraudzejamees uz ilgakeem laikeem.

Ta kā viņš ar seevu bij veenigee, kuŗi pee mums eeradās no jauna, tad viņus ari, kā svešos, vairak eevēroja no eesākuma. Veetu istabā viņš eeņēma to pašu, kuŗu agrak aizņēma Viřādams, tikai aiz vērbalka viņš no jauna uzmekleja paplašaku starpu, kur aizbāst susekli. Un katru rītu, nomazgajis ģīmi, viņš pasteepās pee greesteem pēc susekļa, nosukaja savus eesirmos gaŗos matus papreekš uz leju, atšķīra ar pirksteem uz peeres taisnu teciņu, vēl ar susekli peeglaudīja, ar kreiso roku peetureja galvu apkamptu un atsukaja vilņojošos matu galus uz augšu. Tā katru rītu.

Sestdeenās ar viņa atnakšanu kārtīgi sāka kurinat pirti; agraki dažreiz vaj nu aiz nevaļas jeb cita kāda eemesla kādu sestdeenu izlaida. Un katru sestdeen kartīgi viņš ņēma līdzī uz pirti bārdnazi un zeepju pindzeli un pamatīgi ņēmās tīrit ģīmi un pakakli no bārdas rugajeem. Speegeli viņš pee tam neleetoja. Tāpat ar kreiso roku parauga: kur vēl kads asums aizķērees, tur uzklāj ar pindzeli zeepju putas un nodzen.

Svētrītos viņš pirmais no vīreešeem uzceļas un pee galda sameklē svētdeenas pātareem vajadzīgās dzeesmas un lasamos gabalus. Un svētrītos man viņš izlikās īpaši svinīgs un ceenīgs ar savu tīri noskūto ģīmi, balto kreklu un spožo vaŗa sakti.

Baumanim pašam bij savs kalendars, kuŗš ļeciņā karājās pee viņa gultas virs ļoga stendera. To viņš katru reizi pee pātareem noņēma un pēc ta mekleja sprediķus. Ari laika pareģojumus un sējamo laiku viņš vēroja savā kalendarā.

Izslaucijis dveelī brīļļu stiklus, viņš dzeesmu grāmatu atbīdīja no sevis labu gabalu nost, nogaidīja, kamēr visi aplkusa, noklepojās un sāka dzeedat. Kad visi sāka vilkt līdzī, viņš uz teikuma beigam drusku apstājās, atpūtās un kad citi aplkusa, viņš vēl

drusciņ beidzamo zilbi pavilka veens pats uz preekšu un neapstājees, aizsāka nākošu teikumu. Tā visu laiku, kamēr dzeesma izdzedata. Tad peecēlās kājās un lasīja sprediķi. Ari mēs visi pa sprediķa laiku stāvejām. Tad atkal peesēdamees, dzedejām un no galvas skaitījām pātarus. Baumans pats diktā balsī skaitīja papreekšu. Es visus gaŗos pātarus no galvas nezīnāju, bet gan šur tur pa teikumam. Tomēr visu laiku centos lūpas kustīnat līdzi, kā cīti to darija.

Lūpu kustīnašanas dēļ mums ar Baumani iznāca pirmā gaŗaka sarunašanās un eedraudzešanās. Pēc brokasta Baumans peesauca maņi sev klāt un prasīja, vai es jau protot visus pātarus no galvas.

Es tik protu tēsmūsu un dažas dzeesmas.

Bet es esot visu laiku skaitījis leelajeem līdzi?

Stipri nosarku, jo ar to biju tīšam izlicees par pātaru prateju. Atteicu, ka veetam protu, veetam neprotu.

Bet vaj es grībot mācītees? Viņš maņi eemācīšot.

Un Baumans izņēma no mazā seenas skapiša vairakus vecu gadu kalendarus, parādīja maņ dažas bīdes, kā sulaiņa Jānis domajas būt par ceenīgkungu, šo to par turku kaŗu un nākošu reizi apsoliņās mācīt maņi, „bukšķeeret“. Tagad lai es tikai paturot galvā:

A, be, ce, de,

Kaķis kala smēdē.

Patlaban baznicā zvanija pirmo reizi — atslēdza baznicu, kā pee mums mēdza teikt. Baumans noņēma pee seenas peekārtos zābakus un uzvilka kājās. Baumaneeņe apsēja viņam ap kaklu melnu lakatiņu pāri saktei, pavilka pee kakla labi arā virspus lakatiņa krekla apkakli un pasneedza cepuri. Viņš pats vēl pasneedzās pēc susekļa, nogludināja drusku matus, uzlika cepuri, atsukāja tad matu galus drusku us augšu, paņēma baltā linu lakatiņā eetītu dzeesmu grāmatu un lēneem ceenigeem soļeem aizgāja pa ceļu augšam uz baznicu.

Tā tas atkārtojās katru svēddeenu, kamēr viņš pee mums dzīvoja. Darbdeenās pee darba viņam bij citi, steidzīgi soļi, ne tādi, kā svēddeenās. Darbdeenās viņš ar mani ari maz ko runāja. Bet svēddeenas pēcpusdeenās viņš kādu stundu noguleja, tad gājām apstaigāt laukus un pļavas. Un es ar šādu staigāšanu biju ļoti lepins un vēlaki gaŗi un plati stāstīju mātei par visu, ko rezejis un dzirdejis.

Aizsākām no dārza stūrā pee leelās leepas un ejam pa robežu starp mūsu un muižas pļavam. Te atrodam, ka no jauna jauzmet kupicas un jaestāda vītoļu meeti, tee tūliņ sāks augt, citadi var izzust robeža un iznākt pa Jāņeem strīdus ar muižas pļavejeem.

Aiznākam Runčkalniņā un te jau vairs nezinam istās robežas — stīga aizlaista, aizaugusi. Ta atjaunojama muižkunga klātbūtnē. Pat par veenigo žuburaino šejeenes preedi nezinam, vaj ta peeder mums, vaj muižai. Es pastāvu, ka preede ir mūsu, jo vārnas ligzda un vārna, kuŗa te katru gadu perē mazus vārnēnus, ir mūsu. Vedinu Baumanī uzkāpt kopā pee ligzdas paskatītees. Bet Baumans man nepeekīt. Vārna mums ari nepateikšot, kam preede peeder, mēs tikai viņu traucešot perešanā. Te jaskatotees pēc kartes, jaatjaunojot kupicas uu jaizcērtot stīga.

Apejam apkārt aplokam. Te vairakās veetās jasataisa žogs, jo drīzi būs jalaiz arā pa deenu teļi un pa nakti zirgi. No Viksajas jaizlasa akmeņi un strumpuļi, kamēr zāle vēl nav saņēmusees un tee redzami. Jaattīra grāvis, lai notek ūdens, tad purva zāle nedabūs virsroku. Un tā mums salasas darbi visai nedēļai, ka nepaspēs i pastrādat.

Uz mājām nākdami ejam gaŗam kaimiņa bērzeem, kur pa leeldeenam uzkāra šūpolas un patlaban vēl šūpojas ganu meitenes. Pee veena no bērzeem vēl krūze ar bērzsulam zem renites. Uzaicinu Baumanī eedzert pa malkam. Bet viņš atsakas un ņemas man eeskaidrot, ka neesot labi laist bērzsulu. Sula kokam esot tas pats, kas cilvekam asinis. Ar izlaisto sulu mēs atraujot kokam spēku, tas sākot sirgt un beidzot pavisam nokalst, nomirst.

„Mums no bērzsulas labuma maz, bet kokam tas stipri kaitē“, viņš nosaka.

Un es ari apņemos pee sevis uz preekšu vairs bērzsulu nedzert un bez vajadzības kokeem zarus nelaust, lai sula netecetu.

Mājās apskatam vēl ošu grāvā sabrukušo mīli*). Te ilgi nav ogles dedzinatas un darva tecinata, viss aizmilzis un sagruvis. Būs daudz darba, kamēr to savedīs kārtībā un sagādās sveķa celmus. Bet jadara tas viss drīzi jo drīzi — ogļu būdiņā rupju ogļu nepavisam vairs nav. Jau lemešu uzasinajumam ogles bijis jaizņemas no kaleja.

Vakarā Baumans pārrunā ar māti par nākošās nedēļas darbeem. Bet es jau to visu zinu un reizem ari šaujots starpā.

Tā paeet svētdeenas un darbdeenas un pee „bukšķeerešanas neteckam.

*) Darvu tecinatavu.

10. Mile.

Pavasars steidzīgi soļo uz preekšu. Skraida jau dūkdami mēslu bambuļi. Vakaros kalvās urrina zemes vēzis. Bezdelīgas beidz jau taisīt ligzdas. Pārradees starķu pāris un eņņemis savu riteni uz šķūņa juntu.

Viņi vakaros nāk mājās no lauka smiltainām kājam: purina no pastalam ārā zemes un dauzā iszeķes gaŗ zedeņu žodziņu. Mēs ar Baumanī katru deenu sejam: viņam kaklā sētuve, man padusē kārkļu vica. Viņam sētuvē izbeidzas meeži; aizmejojam veetu, līdz kureenei apsēts, un ejam uz rateem pēc jaunas sēklas. Puišādams aiz mums izsēto tūlin eecē un Dāvis eesēto peerullē.

Tā strādajam visu pavasaru. Beidzamos eesējam peekalnē zirņus un tad papuvā strēmeli lēcas zaļbaribai. Vēl atleek labi daudz laika līdz seena plaujamam laikam. Varēs izvest vēl drusku mēslus, peevest žagarus un salaust celmus sveķmalkai.

Mēslus vedot palīdzu Dāvim pee braukšanas. Baumanns uz lauka gāž no vezumeem ārā, Ādams laidarā kŗauj mēslus vezumā, bet trešo svabado zirgu braukā Dāvis, vaj nu pilnā prom uz lauku jeb tukšā atpakaļ. Es visu laiku Dāvim līdzī veen — skreju vezumam papreekšu, lai tukšā varetu sēstees ratos un braukt atpakaļ. Ari grožus turet man Dāvis tagad ļauj. No eesākuma gan turejām abi, bet tad es eemanos un braucu patstāvīgi un ne reizi neuzlaižu uz vārteem.

Nosmērejees ar mēsleem esmu vēl vairak nekā leelee. Bet tas nekas: mēslu nedelā viss ož pēc mēsleem, sākot no laidara un sētas, viss ceļš un viss lauks. Pat istabā, kur sanākam ēst beezputru pusdeenā, ož tagad pēc svaigeem kūts mēsleem. Tikai to neveens neatrod par nepatīkamu, kamēr mēslu vešana turpinas. Pee galda stāstu mātei, ka Dāvis man dod braukt patstāvīgi un ka nemaz vairs nebraucu vārtu stabeem virsū, kā agraki.

Baumanns mani uzleela, ka es pilnīgi varot stātees vasaras puiša veetā un leek man preekšā braukt veenam pašam. Dāvis varešot palīdzet Ādamam laidarā peemest vezumus. Eešot ātraki un no lauka nebūšot tik tāļu jabrauc pretim.

Visi tam peekrīt. Ari Dāvis jūtas par gradu augstak ticis. Bet vispreecīgaks esmu es: tagad es patstavigā darbā, strādaju ar leelajeem. Tikai no rīta, kad Dāvis mani dzen augšam, man breesmīgi gribas gulet un braukt nemaz negribas. Bet viņš neatlaižas — vezumi jau peemesti un gaida.

Sāku ģērbtees, bet ģērbjotees es atkal sagubis gultā un aizmidzis no jauna. Pēc brīža Dāvis atkal mani purina, izvelk preekšnamā un ar aukstu ūdeni saslapina ģīmi. Tagad, kad meegs pavisam aizdzīts, tik labi, tik jautri ap dūšu. Maška,

mani it kā gaidījusi, tikko paņēmu grožus, viņa steidzīgi sāk vilkt vesumu. Jagroza viņa nepavisam nav. Nesu tikai grožu galus rokā. Pati viņa izeet cauri vārteem pašā vidū, pati eebrauktā veetā nogreežas no cela uz lauku un apstājas tikai, kad aiznākam pee Baumaņa.

„Tu jau nākošu gadu vareši stātees par preekšsaimneeku“, Baumans mani leela: „Meegs tev nemaz nenāk. Tā tad puiši būs sprukās, kad tos agri dzīsi augšam. Kad sāksim kurinat mīli, tad abi pa nakti uzskatisim—tur tādus vajaga, kam nenāk meegs“.

Un man mīle veen tagad prātā. Neesmu vēl redzejis, kā dedzina ogles un tecina darvu. Stādos to sev tā preekšā, kā Jāņu vakarā.

Nobeidzām mēslu vešanu un beeži prasu Baumanim, kad kurinasim mīli.

„Kad ošēm būs zaļas lapas, tad“, atsaka Baumans, šo to vēl pee mīles izlabodams.

Bet oši ar lapam palikuši viseem kokeem pakaļā. Citeem kokeem lapas jau pilnīgi leelas un zaļas, tikai ošu lapas vēl brūnas un šauras. Vēroju katru deenu ošus, bet nemanu tik drīz nekādas pārmaiņas.

Celmus jau sākam laust Kraķkalnos. Raujamees te visi četri vīri: Baumans, Ādams, Dāvis un es. Skaitu sevi par leelu palīgu, bet pateesībā te palīdzet neka nevaru. Skraidu tikai celmam

apkārt un skatos, kā papreekš ar lāpstu atrok sāņu saknes, kuņas aizsteepjas tālu uz visām četrām pusēm. Atraktās saknes apcērt, ar svīrem atrauj no zemes un apkapā ar cirvi mazākās blakus saknītes. Tad sāk raktees zem preedes celma galvenai saknei klāt, kuņa eet taisni eekša zemē. To visgrūtāki apcirst. Ādams nolecees zem saknes pee ciršanas, mēs ar Baumani un Dāvi speežam bomja galu uz zemi un sveřam celmu no zemes ārā. Kad serdes sakni (tā Baumans to sauc) atcērt, tad celms uz reizi izlec no zemes un mēs beeži pakritam ar visu bomi.

Tā mēs ceļam no zemes ārā celmu pēc celma. No eecirtumeem dveš pretim svaiga sveķu smarša. Tad vedam celmus uz mājām, kŗaujam kaudzē starp pagrabiņu un ošeem mīles tuvumā. Nu sākas celmu skaldišana. Tee sīksti, un grūti skaldami. Baumans ar Ādamu ņemas slāpām muguram: slauka peeres, spēlāda saujās, bet neatlaidīgi dzen ķīlus celmos eekšā un katru siteenu pavada ar skaļu „ha!“.

Mēs ar Dāvi kŗaujam sasmalcinatos celmus strēķi. Kamēr Baumans ar Ādamu atpūšas, rādu viņeem it īpaši sveķainās, smaršīgās un smagās pagales.

„No tādas pagales veenas man peeteek reizi ratus eesmeret“, nosaka Baumans un virzas atkat celmeem tuvāk.

Kad celmi peevāreti, sakam dzīt pee mīles velenus. Velenus dursta uz Pašmitas mauraina celiņa: apdursta velenu gaŗ malām, pašauj dzelzsšķipeli apakšā, atgreež no zemes un apveļ apkārt, kā plāceni, ar zaļo mauriņu uz leju.

„Dīrajam zemei ādu,“ Ādams saka un kŗauj velenu pee velenā. Strazdi, zvirbuli un ceelaviņas staigā turpat aiz mums pa nodīrato zemi un lasa sleekas un kukainišus. Kad velenu jau deezgan sadurts, Ādams ar Dāvi tos ved ņurpu pee mīles, bet mēs ar Baumani kŗaujam mīlē sveķainās pagales.

Pašā apakšā, mīles dibena vidū, virs renes cauruma apleekam rinķitī apdegušu ķeeģeļu gabalus un virs teem uzgāžam bļodiņu. To tadēļ, lai renes caurums neaizmiltu ar oglem un gruvešeem. Tad kŗaujam pagales gaŗ mīles lezenajām malām augstāki un augstāki, aizsākdami no vidus un likdami pagales stāvus. Beidzot mums iznākuse itkā maza seena kaudze — apaļa ar spicu galu, tikai no dzeltenām pagalem.

Nu sākam aplikt pagales no ārpuses ar velenam, ceeti citu pee citas, lai gaiss netiktu klāt. Kad bijam pāri pusei aplikuši ar velenam, Baumans atbīdija veenā pusē pagales sāņus un peelaīda uguni pašā vidū. Līkās, grumbuļainās, sveķainās pagales žirgti sāka degt, laizdamas caur augšējām pagalem melnus kuplus dūmus. Steidzīgi apkŗāvam arī pārejo kaudzes daļu, tā ka no sveķmalkas nekas vairs nebij redzams. Ari dūmi tik veetumis

speedās vēl cauri. Tad Baumans paņēma spicu koku, kā sloškātu, un lūkojās gaisos, no kuņas puses nāk vējš. Vēja nebij. Tadēļ viņš dūra ar sloškātu caurumus visapkārt velenās, lai drusciņ tiktū gaisš klāt un uguns neapslāptu. Bet gaišās leesmās ari neļāvām degt; kur tikai tādas parādijās, tur bāzam ar mitru zemi caurumus ceet. Beidzot panācam to, ka visa sveķmalkas kaudze nedega, bet tikai gruzdeja.

Ādams ar Dāvi pa to laiku bij atnesuši mīles tuvumā tukšas darvas pundeles, atvēluši darvas mucas. Tagad atnesa vēl divas salmrezģa durvis un aizģāja pee cita darba.

Reģģu durvis Baumans saslģēja sāniski veenu pret otru, tā ka iznāca maza telts. Te viņš nakti guleģot.

„Ari es guleģu pee jums būdā,“ peedāvajos.

„Gulesim, ja tikai māte atļaus,“ Baumans apsolija.

Aizdrāzos pee mātes un izkauleģu atļauģu.

Atvilku ari savu salmu maisiģu un noliku Baumaģa maisam blakus. Vakarā atsteepu vēl tģva veco kaģoku apsegam un doģu ķusliģu pagalvim.

Pģc vakariģam vēl ilgi staigajam gaģ mīli. Dģmi, kuģi spraudās ārā caur velenu spraugam, nebija vairs melni, bet šķidri peleki. Īpaģa patikama mīles smarģa peepildija visu oģu gģavu. Apakģā pee paģa strautiģa, kur no mīles bij izlaists renes gals, nolikām tukģģu darvas pundeli un apkģāvām akmeģeem, lai tas neapveltos, ja pa nakti sāktu tecet darva. Tad likamees uz saveem maisiģeem.

Manģ bij kāds neizprotams preeks un nepavisam negribeģās gulet. Baumans gan teica, ka tģlit jameegot ceet, jo naktģ būģot vairakas reizes jaceģas, jaaplģko mīle un darvas pundele apakģā, citadi visa darva aizteceģot pa strautu uz diģi. Viģģ uzsita kamzoģa apkakli uz augģģu, savilka cepuri uz acim un aizmģga. Es vēl ilgi guledams skatģjos caur būdas ģukura trģsstģri pāri oģu tumģajām galotnem mirdzoģajās zvaģgnģēs un tģloģos sev preekģģ kādu pasaku par melno lāci.

Bet tad man likās, ka lācis ir tepat mums blakus oģu nātrģēs. Nātrģes sāka ģaukstet un lācis tur sāka šģģakat. Izbģjees es uzrāģos uz Baumaģa maisa un ģuksteģa viģam, ka lācis ģabinas nātrģēs, un peespeedos jo ceeti viģam klāt.

Baumans britģģu klausģjās:

„Ta bus vista, viģas te nātrģēs dģja, tagad varbģt perģ cāģus,“ viģģ teica.

Ģabinaģanās mums tuvojās. Baumans lģnam peecģlās sģdus un lģkoģās uz nātru pusi.

„Bģģ laikam seskis,“ viģģ ģuksteģa: „Tee leeli meistari uz olu zagģģanu. Apcģluģi, ka te dģģ.“

Manī ziņkāriba pārspēja bailes. Ari es pacēlos sēdus. Nātres pašķirās, kaut kas izlīda un nāca ostidamees uz mums. Nakts krēslā redzeju kaut ko tumšu kustamees.

„Tas jau ir ezis!“ Baumans dikti eeteicās: „Ak tu veens pigorneeks tāds! Un mēs te minam, kas tas varetu būt.“

Ezis apstājās un sabozās. Baumans pecēlās, paņēma aso apaļo muckuli uz delnas un nolaida uz salmu maisiņa.

„Redzi — vēl lazdas lapa uz muguras,“ viņš noņēma uz adatam uzdūrušos lapu: „Staigajis otrā krastā zem lazdam, bet novēlees vīrs, kā kamols, strautā.“

Ezis britiņu guleja uz maisa un nerādīja nekādas dzīvības zīmes. Tad sakustējās, pabāza drusku uz preekšu savu melno cūkpurniņu un šļūca zemē no maisa. Es viņu gribeju aizturet, jo pirmo reizi tikai redzeju ezi.

„Lai eet veen medīt vaboles,“ Baumans eeteicās: „Viņam patlaban pats darba laiks. Pa deenu viņš atdusas.“

Un šņākačams ezitis nozuda nakts kreslā.

Nolikos atkal uz sava maisiņa gulet. Baumans eetina labi manas kājas kažokā, apsprauda to man visapkārt un pats izgāja apskatīt mīli. Neredzeju viņu vairs atgriezamees. Atmosdos tikai otrā ritā, kad visa ošu grava bij pilna saules un visi rasodiņi vizeja pilni rasas.

Pa reni pundelē teceja darvas strūkļa, kā gaŗš, spīdošs pavedeens. Pavedeena apakšgals metās it kā skudzē un radija mazu uzkalniņu pašas pundeles vidū. Bet uzkalniņš leelaks nekļuva, cēlās pamazam viss līmenis, kamēr trauks nāca pilns. Tad Baumans to apmainīja pret tukšo un pilno eelēja mucā.

Man bij tik neizsakami precīgi ap dūšu. Eeskatijos vēl pa velenu caurumu sarkanajās cepļa oglēs un tad aizdipšoju pee mātes izklāstīt visu, kas man uz sirds pa pavadīto nakti pirmo reizi ārpus mājas, par ezīti ar lazdu lapu uz muguras, par darvu, kuŗa tek, kā sīrups, kad to lej iz poda.

Īpašā mīles smarža tagad bija sajūtama arī jau sētā un istabā.

11. Smēķšana.

Dāvis ar Ādamu kopā strādādams bij sācis smēķet. Cik daudz te bij vainīgs Ādams un cik daudz Dāvis pats, to nevarēja nošķirt. Bet Baumans vainoja vairak Ādamu, māte atkal kŗāva visu vainu virsū Dāvim un veda to pat uz klēti pērt. Pēc pēreena Dāvis aizgāja uz ošdārzu un pusdeenā nemaz nenāca. Ari māte vairs nepeenāca pee galda.

„Vispirms vajadzeja nostronet to leelo pīpmāni,“ Baumans dusmīgi noteica un paskatījās bļodai pāri uz Ādamu. Bet Ādams strēba, kā strēbis, un neatbildeja ne vārda. Runat gan vairs neveens pee galda nerunāja.

Tomēr pēreens nepalīdzēja, Dāvis smēķšanu neatmeta. Mēs gulejam ar Dāvi veenā gultā un man beeži sitās nāsīs tabakas smaka. Man likās, ka arī māte zin, ka Dāvis turpina smēķšanu, bet tikai neleekas to vairs redzam. Baumans arī par smēķšanu vairs nerunāja. Tikai katru reizi, kad Ādams noņēma no plauktiņa pee gultas tabakas greežamo dēli un vīkšķi lapu tabakas un sāka tabaku greest, Baumans ar īgnumu uz viņu noskatījās, vaj pavisam greezās projam. Baumans pats nesmēķēja un nevarēja eeredzet arī, ka citi smēķē.

Man bij tāda pārleecība, ka visi, kas strādā vīreešu darbu, ka tee arī pīpo. Vecais Čunča un Veenroku Jancis vīreešu darbus nevarēja izpildīt, tadēļ viņi arī nepīpoja. Tā kā Dāvis arī reizem ar leelajeem vīreem šo to strādāja, tad saprotams viņš arī uzvilka pa dūmam. Vairak man bij brīnums, kadēļ Baumans nepīpo.

Adamam bij divas pīpes: veens īss brūns māzera kalkītis, kuŗu viņš sūca pee ikdeenas darbeem, otra lepna svētdeenas pīpe ar vairak kodumeem gaŗu melnu spici, raibu luknumu, peleku apakšragu, spožu bleķa „švamdozi“ un baltu galviņu ar skaistu breedī virsū. Galviņu vareja izņemt, lai iz „švamdozes“ noleetu melnos smirdošos sveedrus un izbadītu krikumus.

Dāvim reiz redzeju mazu seklu apburbejusām malam kalkīti, kā vecu pavarnicu ar īsu apgraustu kātiņu. Tas nebija Ādama kalkītis, tadēļ prasīju, kur viņš to ņēmis?

„Ko tu, maza puika, zini,“ Dāvis man dusmīgi atteica: Stāvi labak klusu!“

Viņš aizgāja uz ošēm un noteica, lai viņam tur pakal neeju. Man likās, ka viņš tur glabā savus smēķejamos peederumus, bet par to neveenam neka neteicu. Ja māte dabutu zinat, varbūt sāktu atkal kautes, lai gan Dāvis jau strādāja ar leelajeem vīreem.

Ari es jau palīdzēju leelajeem: mēslus kopā vedam, celmus lauzām, mīli dedzinajām. Ari man kādreiz deretu pamēģinat kādu dūmu. Veenigi kauns prasīt tik no Ādama, kā no Dāvja. Pamēģinašu kādreiz, kad neveena nebūs mājās.

Kādu svētdeen visi taisijās uz baznicu. Baumans aizgāja pirmais, tad seevetes. Drīzi vajadzēja jau otrreiz zvanīt, kad aizgāja arī Dāvis ar Ādamu. Ādams eebāza krūšu kabatā gaļo pīpi ar breežu galviņu. Man gan labaki būtu paticis, ka ta būtu palikuse uz plaukta.

Nogaidišu vēl, kamēr eezvana un būs izgājuši sētai cauri visi svešie bazniceni; vēl var eenākt kāds no svešajeem paprasīt nodzertees.

Eezvanija. Nu gan vairs neveens eekšā nenāks, ja kāds baznicens vēl būs nokavejees, tas tagad steigsees atri veen cauri., Eekāpu Ādama gultā. Uz plauktiņa bij māzera kalkītis apaļa bundža ar zēvskaliņeem, tabakas dele ar sagreestu un negreestu tabaku un veca naga cepure.

Peebāsu kalkīti ar sagreesto tabaku, paņēmu balto skaida bundžu ar zēvskaliņeem un nokāpu plānā. Eeņēmu kātiņa galu mutē: sīvs, rūgts. Nosplaujos plānā un ņēmos atkal no jauna.

Zēvskaliņu velku ne pret bundžas grumbulaini aso vāku, bet tā, kā Ādams: paceļu labo kāju uz augšu un rauju zilo galu gaļcisku. Parādas zila uguntiņa, ilgi čūlo un kūp; stīpra nepatīkama smaka kož nāsīs, tā ka acīs saskrej asaras; beidzot parādas uguntiņa, un eesāku no kalķa vilkt dūmus. Reebigi, sīvi, rūgti.

Paturu dūmus drusciņ mutē un raugu tos izlaist rinķos, kā Ādams to dara. Tikai neredzu kā tee nāk āra no mutes. Bet mums jau kamarī virs galda uzkārtis spogulis, tur skaidri varēs redzet.

Spogulis preekš manis par augstu. Uzsvempjos uz galda. Bet kalķis nu apdzisis. Aizkūpinu no jauna un velku un laižu dūmus un pūlos, lai tee iznāktu rinķos.

Mutē velkas kopā rūgtas, reebigas seekalas. Splauju un tilkas velkas, tā kā japārleecas pāri galda malai, lai nenoslāpinatu galdu. Kaut kas pretīgs kāpj augšā no vēdera un spraužas uz kaklu. Spogulī redzu kādu bālidzeltenu puiku ar reebigi savilktu

seju. Netik tur vairs ne skatīties. Aizgriezās. Pretīgais klunceens no vēdera jau izsprauces caur rikli mutē. Nolecos to izlaist zemē. Galva griezās, kaut kur laižas. Kāds man breemīgi eesit pa galvu. Tad jūtu, ka man aptekas dūša, es vemju, vemju un varbūt — aizmeeģu.

Kad Kate ar Anneli pārdzinušas cūkas un govis, viņas atradušas mani zem galda pavisam noķēzijušos un aizmigušu, ar leelu bumbuli peerē. Kājās es neesot varejis nostāvēt un sūdzejies par stiprām galvas sāpēm. Gultā es nogulejis par slimneeku, kamēr pārnākuši baznīceni.

Māte tūliņ no smakas apcēluse, kas par vainu. Zēvelskaliņu bundža uz galda un kalkītis uz grīdas visu vēl apstiprinājuši. Bet pērt mani nepēra. Māte raudāja:

„Vai, vai dēliņ! Vaj tad nepeteek, ka Dāvis mani bēdina un manu mūžu rūgtina, ari tu jau sāci.“

Ari es raudaju un svēti nosolijos, ka ne savā mūžā neņemšu vairs pīpi mutē. Un savu solijumu esmu turejis.

Ar Eernasta Miku mēs pēc kāda gada vēl reizi eevilkām dūmu. Bet tas skaitā neeet, jo smēķejām izkaltetu seenu ar saberstām ķiršu lapam.

Kā pīpja galviņa mums bija izgrebinats kāpostu galviņas strunķis un kā cibuks kaņepaju luksts. Tomēr ari te galva apreiba un dūša aptecejā.

No tās reizes gan vairs nekad un neko neesmu smēķejis.

12. Kaķeni.

Pirmais draugs no kaķu pasaules man bij pelekais runcis, ar kuŗu kopā vāļajamees pa Katrinas Klāva gultu. Viņš gandrīz visu savu mūžu noguleja uz siltās krāsns, ēdeena laikos kārtīgi katru reizi berzejās ēdejeem pa klēpi un gaŗ elkoņeem, kamēr dabuja savu teesu, izgāja tad drusku pa sētu pastaigatees un pēc tam lida atkal uz krāsni gulet. Kādā pavasara naktī viņš bij aizgājis ceemā pee kaimiņa kaķes un tur kaimiņa Kāravs to bij nokodis.

Tad Neredzigais Jēkabs padusē atnesa mums peleku kaķi un stāstija, ka ta esot ļoti mediga. Māte viņam par kaķi aizmaksaja divus vaŗu peeckapeiku gabalus un peeteica:

Ja kaķe bušot slinka, tad Jēkabam ta atkal japārmaina pret citu, čaklaku.

Bet mainit nevajadzeja. Viņai beeži bija mazi kaķeni un pa to laiku viņa gandrīz nemaz nenāca istabā, bet visu laiku pavadija medībās un bērnu zīdišanā.

Savus bērnus viņa ļoti slēpa no ļaudim. Bet jo vairak viņa slēpa, jo vairak man kāroja zinat, kur viņi atrodas. Sekoju viņai pakaļ, kur viņa ees. Bet viņa nekur neēt, kamēr ta redz, ka viņai lūkojas pakaļ. Jeb rāpjas augšā uz malks strēķi, vaj eet uz riju. Malks strēķi nevoreja būt mazee kaķeni, jo tur nav peenācigas siltas, mīkstas, aizsargatas veetiņas. Ari rijā ne, jo tur spokojās un man bij bail eet tur meklet.

Reiz es izdomaju viltigu planu. Eenesu kaķi istabā, paēdinaju un nelaidu labu laiku ārā. Jau vairakas reizes kaķe bij nostājusees pee durvim un ņaudejuse. Es katru reizi no jauna to atnesu atpakaļ pee galda. Beidzot to izlaidu, bet pats paliku eekša, lai caur logu nolūkotos, uz kureeni viņa ees.

Kaķe tūlin aizgāja pa tecīņu gaŗam puķu dārziņam. Tā tad vaj nu uz laidara jeb istabas augšas. Izskrēju caur kambaŗa durvim un redzeju, ka kaķe uzrāpusees gaŗ paksi, pazūd istabas paŗobelē. Nu vairs nebij šaubu. Uzkāpu ari es pa trepitem caur lūku. Izskatiju gaišakos kaktus un paŗobelus, palūkojos pee skursteņa, pakrāmejos grēestu vidū, kur bij saliktas dažadas grabažas. Veenigi negāju uz to stūri, kur bij noveetoti divi zārki. Bet kaķe jau ari tur baiditos peemestees.

Vakarā par savu velto meklešanu stāstiju Kātei un Annelei. Annele bij tajās domās, ka taisni zarku stūrī vaj pat kādā no zārkeem kaķe bus peeveetojuse savus kaķenus. Kaķes nebaidotees ne no zarkeem, ne no spokeem, ne no paša velna. Kaķe pat varot tumsā redzet un pa nakti acis viņai degot, kā sveces; kā tad viņa citadi redzetu peles ķert. Un no zārkeem neesot ko

baidītees, tajos jau neveens mironis nav gulejis. Viņas abas ar Kati apsolījās rīt pusdeenā uznākt man līdzī pee zārkeem.

Otrā deenā mēs ar Kati uzgājām uz istabaugšas un zārku starpā uz čubam atradām četrus mazus kaķeniņus, vēl neredzīgus. Vecā kaķe tos patlaban zīdināja. Viņa peecēlās un glaudījās mums klāt, it kā lūgtu, lai mēs mazajeem nedaram pāri. Kate eeņēma tos klēpī. Viņi svempās veens otram pāri, steepa savus stulbos purniņus, mekledami mates zīdokļus, und klusu pīksteja, man vēl tas neizlikās pēc kaķu ņaudešanas.

Noņēmamees ar Kati tagad kārtīgi katru deenu ēdinat veco kaķi un, tikko mazee kaķeni klūs redzīgi un varēs saredzet šķīvi un peenu, nest ari teem katru deenu peenu. Veco kaķi grībejām nest tāliņ līdzī zemē paēdinat. Bet tikko kaķenus eelīkam atpakaļ eeguletajā ligzdinā, vecā kaķe teem peegulās gaļšļaukus klāt, un sākās atkal zīdinašana.

Pret vakaru kaķi redzeju sētā, eenesu eekšā un eedevu viņai dažus kumosus maizes mīkstuma. Katru kumosu viņa papeekš apostija, eeņēma mutē, kreetni nopurināja un apēda. Drupatu gan daudz atstāja, ko suņi nekad nedarija.

Otrā puzdeenā uzgājām ar Kati pee kaķīseem (veenam pašam man tomēr bij bail no teem zārkeem, lai gan tur vēl mironi nebij gulejuši), bet kaķenu tur vairs nebija neveena. Izmeklejamees pa visu istabas augšu, bet kaķenus it nekur neatradām.

Annele teica, ka kaķe tos būs noslēpuse citā veetā.

„Bet mēs taču pamatīgi pārmeklejām visu istabas augšu.

Tas neko nenozīmejojot. Kaķeni būs pārnesti uz citureeni: kaķe eeņemot kaķenu aiz kumbra mutē un jo veikli laižotees pa pakšķi zemē. Ari vāveres darot tapat: ja veenā ligzdā mazajeem vāvereneem draudot kādas breemas, tad vāvere tos saņemot mutē un pa kārtai pārnesot uz citu ligzdu.

„Kadēļ tad kaķe būtu nesuse projam mazos? Kādas breemas teem vareja draudet?”

„Breemas no jums. Tagad jūs tos glaudat, bet kad leele liks, bāziseet tos kulē un nesiseet slīcinat. Vecai kaķei tas nenāk pirmo reizi preekšā.”

Mēs Annelei nepeekritam. Nekad mēs neslīcināsim mazos kaķenus, bet palīdzesim vecai kaķei tos uzaudzinat leelus. Eeturesim ar Kati katrs pa divi un kopsim tos, kamēr viņi pašī sāks kert peles.

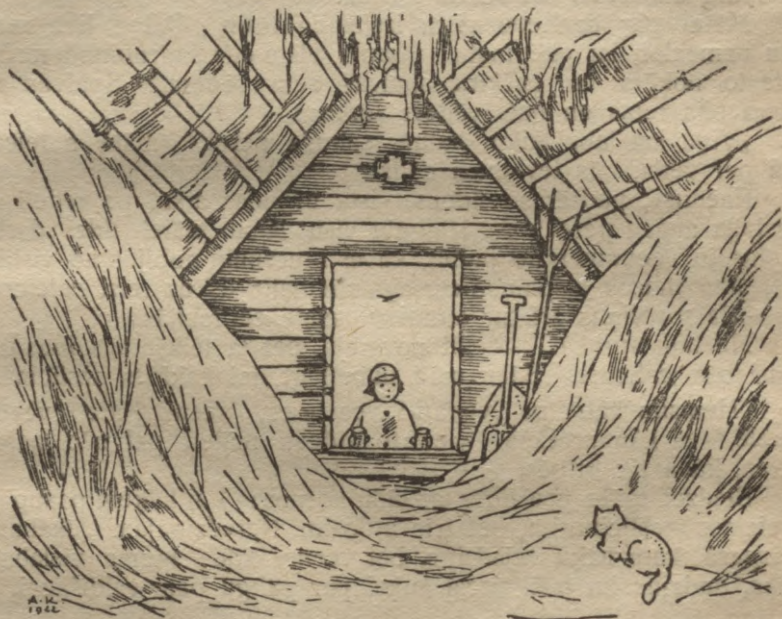
Ari māte bij dabujuse zināt par kaķes bērneem un viņu nozušanu. Kadēļ mēs neesot teikuši, kad atradām? Vajadzējis tos noslīcināt.

„Kadēļ viņus slīcinat?” mēs protestejām. „Izaugs leeli un būs peļu ķēraji.”

Bet māte palika pee sava: Jā mēs katru reizi atstāsim visus kaķenus dzīvus, tad drīzi veen visa māja būs kaķu pilna. Tee noēdīs visus putnus, visus cāļus, visu maizi. Lai tikai drīzaki meklejot kaķenus augšam!

Nu iznāca, ka vecai kaķei pateesi draudejušas no mums breemas, lai gan paši to nemaz nezinajam. Nospreedām ar Kati kaķenus vairs nemeklet, lai savā noslēptuvē aug veen leeli.

Tomēr ziņkāriba manī bija leelaka, es drīzi pārdomāju citadi: kaķenus es uzmeklešu gan, bet neveenam neka neteikšu. Un tā viņi paliks dzīvi.

Pēc kāda laika es sāku manīt, ka kaķe ir beeži zirgstalla tuvumā. Tur nebūs grūti atrast, jo augšeenē nebij vairs daudz seena atlicees. Uzķāpu. Abos galos seena vēl ap pus pantas. Aizlīdu pažobelē jau gandrīz līdz pat ģēvelei, kad breemīgi izbijos: kaut kas ar leelu troksni metās man virsū un pāri projam, nemitīgi trokšņodams. No eesākuma pavisam peeplaku seenā, bet drīzi atjēdzos, ka tā ir vistas kladzinašana, ka mēs veens otru esam izbeedejuši. Turpat sev pee galvas eeraudziju arī ligzdu un saskaitīju astoņas olas. Par to nu man bij leels preeks, jo neveens nezinaja, kur dzeltenā vistinā dēja un kur ta beidzamās deenās palikuse.

Apskatiju ari otru pažobeli un gāju uz pretejo galu, uz klētsaugšu. Te, tikko biju eeskatijees pažobelī, eeraudziju raibu kaķenu, kurš no manis aizbēga. Aizrāpos līdz pat seenai, kur, stūri eespeedušeēs, sēdeja visi četri kaķeni: veens raibs, veens melns ar baltu kaklu un divi peleki.

Tagad kaķeni bij daudz leelaki un žirgtaki un dusmigi skatijās man virsū. Gribeju peelīst vēl tuvaki, bet veens no pelekajēem sataisija pat kumpu muguru un šņāca.

„Es jau jums, muļķiši, nedarišu neka ļauna. Pat ne Katei neteikšu, ka jūs te atradu,“ es viņem teicu, tomēr draudzigaki nekluvām un tuvaki ari šoreiz nelīdu.

Mātei paņ dzeltenu vistu izstāstiju tūliņ. Viņa lika man vistu uzmeklet, lai paēdinātu. Kamēr vista ēda sadrupinātu maizi, māte to noķēra un pašķīra spalvas zem vēdera. Spalvas uz vēdera bija retas un pats vēders sarkans.

„Viņa jau labu laiku, kamēr sakuse peret,“ māte noteica: „Lai per veen, būs tev mazi cališi.“

Paēduse, padzēruse ūdens, vista uzlaidās atkal pa redeli uz zirgstaļļa augšu peret. Es staigāju visu laiku mātei līdzī darbā un stastiju veenumēr no jauna, kā es breesmigi nobijos no vistas.

„Bet mazos kaķenus nevajaga slīcinat,“ es uz reizi eeteicos. „Vaj tu viņus ari tur atradi?“ māte eeprasijās.

Nu biju sprukās. Melot nevoreju, bet ja teikšu taisnību, tad kaķiši būs jaslicina. Sāku māti tūliņ lugt, lai kaķišus neslicina.

„Ņemsim katrs pa veenam: veenu es, veenu Kate, veenu Annele,“ es liku preekšā. Ceturto atdevu mātei, pat pēc pašas izvēles, kādu tik gribēs.

Beidzot māte peelaidās ar tādu noruna: Lai kaķeni paaugas. Šoreiz tos neslicinasim, bet trīs atdosim Neredzigajam Jēkabam, lai iznesā, kam kaķu vajadzīgs, bet veenu, kāds mums vislabaki patīks, audzinasim paši vecai kaķei par palīgu peļu valdišanai.

* * *

Nu bij kaķu breesmas gaŗam. Stāstiju tagad viseem i par vistu, i par kaķeneem. Katru deenu gāju kaķenus raudzīt un nesu viņeem kaut ko ēst. Viņi no manis vairs nebaidijās, bet nāca pretim līdz pat lūkam un redelei, jo skraidija tagad pa visu staļļa un klētsaugšu. Ne britiņu viņi nevoreja pabūt meerīgi; visu laiku viņi veens otru dzenaja, ķērstija un vāļaja pa seenu.

Vecā kaķe bij katru deenu ļoti aizņemta, peegādajot jautrajam bērnu baram barību. Viņa nesa peles, putniņus un visu, ko vareja sadabut. Reiz satiku veco kaķi uz Pašmitas celiņa ar nokostu zaķi. Zaķis leelaks, nekā kaķe, bet šī eekoduseēs galvā un velk.

Ja kaut kas aizķeras, tad ņem pee otra gala un velk to. Eevilka sētā, bet uz zirgstallu augšu nekā nevar uzdabūt. Visi mājļaudis sanāca skatītees un gaiņat suņus nost no zaķa. Peenāca ari Baumans.

„Ak tu figlants, kas tādām par nagu!“ viņš brinijās: „Pate daudz mazaka un ķērusees tadām leelām zvēram pee rīkles. To visadā ziņā būs izdarījuse kamēr Peteritis guleja.“

Pēc kada laika Baumans lika preekšā:

„Cik ilgi mēs te visi tā stāvesim un brinisimees? Zaķis janoleek labibas klēti un kaķeni ari janes zemē no augšas. Viņeem ari laiks mācītees savu amatu. Un te labibas klēti peļu vaj cik.“

Mēs ar Dāvi nonesām tūliņ kaķenus un salaidām visus klēti pee zaķa.

No ta laika kaķeni peemita labibas klēti un pa caurumu durvju apakšējā stūrī nāca ārā klētspreekšā rotaļatees, kamēr Neredzīgais Jekabs raibo un abus pelekos padusē aiznesa sev līdzī uz citām mājām.

13. Zvejošana.

Par zivim pirmo reizi eerunajās Ādams. Ēdām patlaban brokastī peena zupu ar kartupeļeem un pupām. Uz galda katrā galā bija pa alserim sveesta.

„Deretu pavančot pa Līču upi,“ Ādams eeteicās: „tad būtu varena zupa.“

Ar savu preekšlikumu viņš ne pee veena taisni negreezās, bet Baumans tureja par savu peenākumu viņam atbildet:

„Kas tad šai zupai kait? Un ja sveesta veetā gribi silķes, ari vari dabūt.“

Māte nāca starpā:

„Laba jau būtu gan tagad kāda pārmaiņa, ja palaimetos sadukuret kādas vēdzeles!“

Vairak netika runats par zveju, bet ceribas man bij leelas, jo Baumans arveenu darija tā, kā māte gribeja.

Un teešam, jau pirmajā leetus deenā sākām gatavotees. Ādams vāguzī taisija grābekļu seekstes un urba caurumus zareem; Baumans ar slīmestu nodrāza pāris stīpas, sastīpoja peena spainīti un sāka greest saiviņu. Kad saiviņa bij gatava, Baumans mani aizsūtīja pee mātes pēc deegeem, bet pats uzkāpa uz istabas augšas pēc dukura.

Dukurs ilgi nebija leetots, tadēļ daudz kas bija labojams.

Vispirms atņēma dukura dalbveidīgo kātu pavisam nost; tas tā kā tā būtu japeestiprina no jauna un trauceja tagad pee tīkla kules izlabošanas. Tad eedzinām vāguža seenā trīs ķilus un pee-

sējam pee teem dukura loku — augšā pašā vidū un abos galos. Nu vareja šmaugo tikla kuli izvilkt pār visu vāguzi un kules galā eeseeto akmeni parmest pār durvja šķērsbomu. Tā izsteeptā tīklā tagad visi caurumi bij redzami jo skaidri.

Baumans uztina deegu saiviņai un stājās pee lāpišanas : kur vareja, sasēja tāpat, kur vajadzēja, meta jaunas acis. Es mekleju un rādiju arveenu jaunus caurumus un stāju virsū, kad eesim zvejot ?

„Ne ātraki kā nakošā svetdeenā,“ Baumans paskaidroja ; „ja atstāsim darbu un eesim zvejot, tad jau visi mulķi par mums smeesees.“

Pēc dukura izlabošanas vēl apskatījam purgas gaļajos kātos. Es plijos virsū, lai ari man uztaisa mazu purdziņu. Uzmekleju jau ari kluciti labas dūres leelumā ; vajadzēja tik izurbt caurumu vidū, eedzīt kātu un purga gatava. Bet Baumans eeskaidroja, ka tas nav vajadzīgs :

„Mums jau tur katram būs savs darbs. Es turešu dukuru taisni un speedišu apakšejo malu pee zemes, Ādams ar Dāvi purgos un dulķos ūdeni un tu lasīsi oderkulē zivis.“

Ari tā bija labi. Tas man nebija slikts amats.

Svētdeenas rītam man jau bija noraudzīta oderkule, abas purgas un nolikts dukurs pa rokai. Tūliņ pēc pātareem un brokasta uzmauc oderkuli kaklā un peegaju pee Baumaņa ; tas mums tas barvedis. Bet viņam atkal sava izruna :

„Kas nu pa bazniclaiku nodarbooses ar tādām leetam ? Pēc pusdeenas — tad. Tagad leeci vēl oderkuli nost un eesim uz baznicu.“

Oderkuli gan atliku, bet par eešanu uz baznicu man nebija ko domāt : nepratu vēl grāmatas un nebija man ne kurpju, ne zābaku. Noskatījos tik, kā Baumans sasukaja ar susekli pakausi matus uz augšu un ceenigeem soļeem aizgāja pa kalna ceļu.

Nogaidiju, kamēr izeet cauri mūsmājam visi bazniceni, tad zvejas sajūsmā sāku apstaigāt diķi un noskatītees, kā sarkani-dzeltenās karūsas gausi peld pa peleko ūdeni un šmūkstina kalvās. Ari veco kaķi ar kaķenu atradu aiz diķa, stāvajā ežmales zālē. Turpat zālē guleja ari svaigs karusas purniņš. Nolauzu vitola zaru un līdu kaķei klāt. Bet ta laikus apmanija manus nolūkus un aizmuka. Ar zaru uzšaut nedabuju, tik norājos nopakaļus :

„Vai tu, deedelneece, nevari peles ķert, ko te tās zivis izskaudi !“

Zinaju, ka diķī zvejojām Jāņu vakarā.

Pēcpusdeenā devamees visi vīreeši pa lejas gatvi prom uz mežu. Pirms aizeešanas izteicu šaubas, vaj peetiks ar veenu oderkuli? Bet māte nēmās smeetees:

„Pārnesi tikai veenu kuli pilnu, tad arī būs labuma deezgan.“

Devamees uz muižas pļavu, Apsulām, lai pamazam no turenes tad virzitos pret straumi uz augšu. No ceļa nogreezamees uz eemīto tecīņu pār pļavu. Tekas galā te eedurta nokaltusi meija ar atseetu galu. Ta nozīmē, ka eešana te aizkrustota. Bet mejai apkārt pa zāli eemīdītas jaunas pēdas. Baumans pirmais ar dukuru uz muguras apeet aizkrustojumu.

„Baznicas ceļus nedrīkst aizkrustot i pats kungs. Leeci vaj desmitas reizes mejas preekšā, pa baznicas ceļu mēs tomēr eesim,“ viņš spreada.

Bet kad peenācam upei, te Baumans sāka runat drusku nedrošaki.

„Te pee upes sanāk kopā divu kungu robežas. Ja nāks mūsu kungs, tad zvejosim otrā pusē. Ja nāks kaimiņu kungs, tad leksim pāri šinī pusē.“

Leelee vareja ērti pārlekt šaurakajās veetās pāri upitei. Man gan upe bija par platu, tādej gribeju tūliņ eet pāri pār laipam tecīņas veetā. Bet Baumans man aizkrustoja ceļu ar jautajumu:

„Bet varbūt kaimiņu kungs nāk taisni pirmais, ko tad?“

Paliku šinī pusē un sāku skatītees apkārt, vaj tik nenāk kāds no kungeem. Bet līdz pat mežam viņoņa veenīgi smilgas un gaisos trilinaja cīruļi.

Baumans ar veiklu sveedeenu eelaida dukura asti ar akmeni pašā upes vidū, dukura stīpu eespeeda upes šaurumā un kātu tureja taisni uz augšu. Ādams pārleca upei pāri un mēs gājam soļus trīsdesmit pret straumi uz augšu. Melnā upe bija pilna ūdens. Tecešanu vareja vērot tikai no lēpu lapam, kuņas visu laiku it kā irās uz augšu. Arī ūdens zīrnēkli nemitīgi skrēja uz augšu, bet tomēr palika veenā un tajā pašā veetā, salīdzinot ar malu.

„Sākat nu dzīt!“ Baumans no dukura sauca.

Ādams no viņas puses un Dāvis no šīs puses sāka abi reizē purgot. Veenu siteenu Ādams deva zem mūsu krasta, otru upes vidū līdz dibenam. Dāvis atkal tāpat durstīja Ādama krastu un vidu. Purgas katru reizi vilka no ūdens ārā un ar troksni spēra atpakaļ eekšā. Likās, kā ar koka vālem veletu ūdeni. Ūdens sadulķojās, sakulčojās, strūklas sprēgaja uz visām pusēm un apšķaidīja mūs visus slapjus. Bet mēs tam nepeegreezam nekādas vēribas. Pat i kungus aizmirsu. Lēkadams atkāpos līdz ar dulķaino ūdeni uz dukura pusi pee Baumaņa. Beidzot, kad

ari Baumans bija aptašķīts slapjš, viņš izmeta dukuru uz krastu zālē. Pašā kules galā, ar balto vēderu uz augšu, guleja un plātija žaunas vēdzele. Dāvis eesteepe roku dukurā un vilka tīkla kuli arveenu tuvaki klāt. Baumans mācija, lai ņemot aiz pašām žaunam, citadi izšļūksot no rokam. Vēdzele pateesi vairakas reizes izmaucās Dāvim no pirksteem. Peenāca Adams ar melnām slapjām smiltim saujā, saņēma vēdzeli ceeti aiz kakla un eelaida manā kuliņē.

Pagājam gabaliņu uz augšu. Baumans eespeeda dukuru no jauna ap to veetu, no kureenes bijam sākuši dzīt. Mēs aizsākam purgošanu labu gabalu augstaki. Plankšķeja atkal ūdens un meta burbuļus; šļakatas sprāga uz visām pusēm. Sadulķotais ūdens vēlās dukuram arveenu tuvaki. Es abām rokam tureju oderkuli, jo vēdzele reizu reizem stipri spārdijās. Dukura kulē izvilka divus zaļgani-pelekus, krābainus vēžus. Veens bija paleekam leels un ilgi nelaidās savām spailēm nost no tīkla. Baumans to dēveja par pašu vēžu ķēniņu.

Tad nāca atkal vēdzeles, tad atkal vēži, gan kopā, gan savrūp. Bijam jau aiznākuši mūsu pašā Līču pļavā. Te upe bija plataka un lēzenaka, ūdens tīrs un upes dibens smiltains. Mežs peevirzees upei jo tuvu un alkšņi eesteepuši savas saknes pašā upē. Vairakas reizes izcēlām dukuru pavisam tukšu. Tad gājam labu gabalu uz preekšu un nemaz nedukurejam, kamēr

aiznācam pee dzelmes netālu no tilta. Te izcēlām kreetnu līdaku, manas peedurknes gaŗumā. Oderkuli man nācās grūti nest, aukla greeza plecā. Bet vēl norunajām eet līdz Leelklajuma laipam. Oderkuli ar zivim uzmauca Baumans sev kaklā.

Saule jau bija uz meŗa galeem, kad devamees gaŗ muiŗas Leelklajuma šķūni uz mājam. Es paņēmu nest Ādama purgu, viņš atkal dukuru, kuŗš bij deezgan smags peemircis. Tikai tagad uz reizi es sajutu nogurumu, atdevu savu purgu ari Baumanim, soļoju viņam līdzās un preecajos par pilno oderkuli. Vēŗi visu laiku kulē čauksteja un šņākojās, vēdzeles laiku pa laikam vēl noraustijās.

Pee mūsu pirts aizmirsu nogurumu un sāku skreet, lai pirmais pateiktu mātei, ka mums zivju pilna kule.

14. Seena pļaušana.

Vislabakais seens mums skaitijās Lejplāvā. To plāva katru reizi pirmo, tikko puķes un sīkais aboliņš bij sācis zeedet. Un seenu lika īpaši uz vāguŗa augŗu preekš jaunpeena govim un mazajem teliņeem un jēriņeem.

Vakarā norunaja, ka no rīta sāks pļaut Lejplāvu. Ari Dāvis pļaus līdzi.

Otrā ritā mans pirmais jautajums mātei bija:

„Vaj pļaus gan Lejplāvā?“

Māte veenkarŗi atteica:

„Paklauses!“

Caur atvērto logu atskaneja vairaku izkapŗu strīķeŗana veenā reizē. Ātri apģerbos, nomazgajos un aizskrēju uz pļāvu.

Visi trīs plāveji bij nosveeduŗi kamzoļus un vestes un rāva veenos kreklos. Baumans patlaban aizsāka jaunu gabalu. No eŗmales viņš uzņēma jaunu spaili pašā pļavas vidū. Viņa izkaps veegli šļūca beezajai zālei pa apakŗu cauri un atzvēla plāvumu pret augoŗo zāli. Kājas stingri soli pa solim vilkāŗ uz preekŗu, atstādamas aiz sevis kā divas riteņu eebrauktas pēdas. Locijās viņš pļaujot tikai līdz gūŗam. Ari Ādama izkaps meta tikpat veegli nogreesto zāli valē. Greezeeni viņeem abeem ar Baumanī iznāca reizē. Un attālumu no preekšplāveja Adams visu laiku uztureja uz četri — peeci soļeem. Bet Dāvis nabadziņš cirta sīki jo sīki un locijās viseem ceļeem. Spailite bij daudz šauraka, neka abeem leelajeem plāvejeem, bet tomēr viņš palika tālu pakajā.

Izgājis cauri, Baumans pļāva no otra gala atpakaļ, likdams tā divas spailis veenā. Kamēr atplāva Dāvis, Baumans ar Adamu apkapaja eŗmali.

„Ko tu no pirmās deenas tūliņ ēdees mums līdzī,“ Baumans raudzija Dāvi atkal peerunat: „Nemi tepat malā īpašu gabaliņu un ļāuji meerigi veen, kamēr eemanisees. Tā tu pat ne līdz brokastām neceetisi cauri.“

Bet Dāvis negribeja palaistees. Noslaucijis sveedrus no sakarsušā ģīmja, viņš likās atkal spailē leelajeem pakal.

Baumans uzplāva zemes bišu ligzdu un pasauca mani medu ēst. Mazā eedobumiņā bij no sīkām zālītem un sūniņam eetaisita mīksta ligzdiņa, kuŗai virspuse bij no izkaptis nogreesta. Leela bite ar brūnu pakajeju galu loņņaja rinķī ap ligzdu un kaut ko mekleja. Pašā ligzdā bija trīs atsevišķas šūniņas, no kuŗām veena pusvirus ar medu. To izsūcu. Bija ļoti salds. Aizvākotajās šūniņās, man likās, bija bērni. Uzmekleju nopļautajā zālē nogreestās ligzdas juntiņu un uzliku šūniņai virsū. Melnibrūnā bite eedūcās un aizlaidās uz lauka pusi.

Māte patlaban sauca brokastā. Man eekšā aiz neizsakama preeka viss kūsaja. Aizskrēju vīreem papreekšu līdz gatvei, lēkadams un spārdidams spailēs. Palaidu vīrus gatvī, skrēju atpakaļ pretim Dāvim, kuŗš tikai nupat nobeidza savu spaili.

„Kādeļ tu neļāuji atsevišķi? Tad tu nobeigtu vēl ātraki, neka citi.“

Dāvis uz mani tikai nikni paskatijās un neka neatteica. Man likās, ka viņš dusmojās tadēļ, ka leelee to nav pagaidijuši, lai reizē eetu uz mājām. Bet vaj es tur biju vainigs?

Laidu vēl reiz pāri spailēm un tad pa gatvī, kamēr panācu vīrus.

* * *

Pēc brokasta māte mani aicināja līdzī uz kalna aploku padzirdīt teļus un apskatīt zirgus. Māte paņēma nēšus ar dzereenu un ķipi, es paķēru stibiņu ar ko teļus atgāinat, lai neapgāž spainus. Skrēju atkal papreekšu, kūladams basās kājas pa smiltīm un sisdams ar stibiņu pa žoga kārtīm.

Teļi bij sastājušees pee vārstuļeem un jau pa gabalu māva un laizījās, kad eeraudzija māti ar nēšeem. Man bija papreekš jaeeliž caur vārstuļeem un jaatdzen teļi nost, lai māte varetu tikt aplokā eekšā. Bija leela raušanās, kamēr visus četrus telenus pa kārtai padzirdināja: tee, kuņi vēl nebij dabujuši dzereena, lauzās ar varu klāt pee spaineem. No teesas nesitām ar stibiņu, un to teļi arī zināja: aizmeedza tik acis un lida virsū.

Kad teleni bij padzēruši, tad tee ņēmās veens otram apsu-kat lūpas. Māte tos padzina gar žogu krūmos, lai nedeed saulē.

Ar teem pašeeem nēšeem māte atnesa turpat no kalna diķiša zirgeem dzert. Ari tos pēc padzirdinašanas satrencām krūmos.

Tad gājām uz mājām, noslēdzām istabas durvis un devamees uz pļavu. Mare ar Baumaneti jau ārdija spaiļes un žāveja seenu. Pusapvītusi zāle izplatīja stipru tikamu seena smaršu. Es arī ņemu klēpjeem no kuplakām spaiļem un kaisiju, kur skrajaks, kamēr apniku locitees. Skrēju tad pee pļāvejeem un tālak pa nepļauto zāli un puķem...

Trešā deenā vedām jau seenu uz mājām.

Tad pļāveji pārgāja uz attāļajām pļavām, Leelpurvu un Odzļāmu. Tur sapļauto zāli veda neizžāvetu uz mājām un gāza sētā žāvešanai. Peegāza pilnu sētu, vairak cisu veen. Saule to tad te kalteja. Ap pusdeenu cirtām ar grābekļeem apkart un pret vakaru krāvām tupežos, lai otrā rītā pēc rāsas nožūšanas tos atkal laistu klajā un vakarā galīgi sausu sagrūstu šķūnī.

Visinteresantaka bija šī šķūnī gāšana: sastājamees ar dakšam un grābekļeem rindā, aizņēmam katrs no eesākuma mazu lēšķiti un sākām stumt uz preekšu. Ar katru soli stumjamais lēšķis peeauga un beigū beigās musu preekšā šļūc vesela seena guba ar apaļeem viļukņeem apakšā. Kad tā šķūņa preekšā jau sadzīts tik daudz seena, ka pat durvis vairs neredz, tad atdalas Ādams ar Mari, eespraužas šķūnī un sāk kņaut seenu pantās. Ādams vāķ pilnām dakšam seenu eekšā, Mare kņauj pantā. Kad panta jau labi augsta, tad sauc vēl arī Dāvi peebradašanai. Bet mēs citi bīdam un bīdam. Kad leelums jau sabīdīts, tad peegrābjam smalkumus. Notīritajā sētā vedam atkal no jauna zaļo sapļauto zāli...

Kamēr pa vakareem seens vēl sētā tupežos, mēs ar Kati un Anneli aiz teem slēpjamees un ķeņamees veens otru rokā. Ari suņi un kaķi mums peebedrojas un skraida mums līdzī. Neizprotams preekš kūsā visos.

* * *

Pēc tuvako pļavu novākšanas viss darbs pārcēlās uz tālo Lāniti. Ta atradās mežmalā aiz Lānites aploka. Te darbs grūts, jo pļava purvainā, slapja. Viss nopļautais uz lapaineem krūmeem un zareem pašēem jaizvada malā uz sausuma žāvet, jo zirgi brūk eekšā.

Ķīvites te taisa ligzdas, perē bērnus un visu laiku lidinājas strādņeekeem ap galvam un saukā savu: Ķī-ī-vit! Ķī-ī-vit! Ari kāda novēlojusees meža pīle vēl nav aizvēdusi savā perekļa un tagad slāpstas pa ciņeem un krūmu pudureem. Desmiteem stārķu salaižas no visām malam un paceltām galvam staigā savos sarkanajos zābakos pa nopļautajām veetam, jo te patlaban vardem nav kūr paslēptees. Beeži viņi noleec savus gaņos sarkanos knābjus, kaut ko paceļ un rij.

Vakaros no Lānites beeži neveens neeet uz mājām. Tur dzīvo tikai māte, kuņa ar ganeem visu peekopj un sagādā barību mums, seena vācejeem. Zirgi ganas tagad tepat Lānites aplokā un neveens bez īpašas vajadzības uz mājām neeet. Strādā visi līdz krēslai, paēd vakariņas un tepat šķūnī izguļas.

Esmu izdabujis atļauju palikt pļavā pa nakti Baumaņa un Baumanetes pārziņā. Pēc vakariņām Baumans paņem dzelzs pinekļus un eet saslēgt abus jaunākos zirgus, Lauķi ar Vasku. Ejām pa celiņu. Zvadz pinekļi. Baumans reiz u reizeem eesaucās: „Koš-koš-koš! Cig-cig-cig!”

Vecā Maška, mūsu visu zirgu māte, krūmos atsaucas, zveegdama, un, kad peenākam tuvaki, bubina. Un kur Maška, tur arī visi citi zirgi.

Baumans eeeet krūmos un, žvadzinadams pinekļeem, slēdz zirgus. Man bailes tumsā eet viņam pakaļ, bailes arī veenam te stāvet uz celiņa. Beeži prasu:

„Vaj jūs, onka, drīzi?”

Baumans atsaka:

„Eju.”

Bet tas vēl nenozīmē, ka viņš nak ārā uz celiņu. Viņš patlaban varbūt eet tikai slēgt vēl otru zirgu. Beidzot ejām starp bērzeem, apsem, alkšņeem un krūkļu krūmeem pa celiņu atpakaļ uz šķūni. Esmu ar abām rokām saķēris Baumaņa pirkstus un speežos viņam klāt.

Visi jau nolikūšeem uz dusu. Noleekamees arī mēs ar Baumanī. Viņš mani apsedz ar savu kamzoli. Aizmīgdams vēl dzirdu no zaķa vaj lapsas tumsā izbeedetās ķīvites kleedzam.

No rīta es vēl guļu, kad māte jau ar brokastu klāt. Noleek nēseem atnestās kules, podus un druvnešus šķūni ēnā un pate aizsteidzas aprunatees ar Baumanī par darbeem. Pēc britiņa viņa ir atkal jau projam un raujas pa mājām ar lopu kopšanu un pusdeenas gādašanu.

Pēc brokasta izvākam visus traukus un leekos drēbju gabalus no šķūņa, jo vedīs seenu eekšā, tikko rasa būs nožuvuse. Es būšu pee braukšanas. Kamēr sāks vest un sajūgs zirgus, es eeeju turpat ogu laukumā, kur no veenas veetas aug melleņu un glāzeņu mētras. Mellenes vēl zaļas, glāzenes jau zilas. Paēdos pats un salasu ari sauļā Baumanim. Bet viņš pēc brokasta tūliņ ogas neēdot, lai ēdot veen pats jeb dodot Dāvim.

Sākas seena vešana uz šķūni. Četri zirgi eejūgti nekaltās ragavās. Baumans paņem līdzi divus gludi noasinatus bomišus un Mašku aiz pavadas; es uzmetos uz ragavam. No šķūņa laižam taisni uz čikstu un pāri pļavai. Pee pirmās seena gubiņas jau gaida Baumaneeete ar grābekli. Baumans peegreež ragavas eegaņeniski gubiņai blakus un pašauj abus bomišus gaņeniski zem gubiņas. Baumaneeete saņem aiz bomišu nodrāstajem galeem, Baumans pats tura otrus galus.

„Žip!“ viņš tikai eesaucas un seena gubiņa ir uz ragavam. Zirgi peeraduši un nemaz neaušoņas, kad Baumans kāpj pāri ilksei un speežas pee viņu pakalejām kājam, lai gubiņu varetu uzlikt pašā ragavu vidū. Baumans pārseen gubiņu un vezums gatavs. Ņemu Mašku aiz pavadas un vedu uz šķūni.

Visnepatīkamākā braukšana ir ap čikstu un pa čikstu. Čikstā sagāstee apaļee koki rībeja, kad zirgs teem gāja pāri. Zirgi no tām drusku tā kā baidijās, visvairak jaunee, un ļoti atri kāpa, es tikko, tikko vareju izskraidit līdzi. Bez tam pašā čikstas galā

bija neleels slīpums un tajā pašā veetā ari jagreež uz čikstu virsū. Un te tad nu ari man otrs vezums jau apgāzās. Tā kā bijam divi brauceji, tad Baumans eerīkoja tā, ka es braucu pa pļavu un Dāvis pa čikstu līdz šķūnim. Čikstas galā zirgus mainijām. Tā te vilkās darbi nedeļam, beeži līdz pat rudzu pļaujai.

15. Jāni.

Jau pāris deenas preekš Jāņeem māte izbrūveja alu. Raušus cepa no paša rīta. Pēc palaunaga Ādams ar Baumani negāja vairs pļaut seenu, bet nonesa dukuru no istabas augšas. Dažās veetās bija jasavārsta, tad vareja mērkt dīķi eekšā.

Dīķmalā bijam salasijušees visi mājeneeki, izņemot ganus, kuņi vēl nebija mājās. Uz vispāreju vēlešanos Ādamam nācās brist dīķi eekšā.

Ādams aizgāja atpakaļ uz klēti un uzvilka savas nātņa mēslu biksas, tad saņema dukuru ar veenu roku aiz stīpas, ar otru aiz kāta un salicis brida seklajā malā eekšā ūdenī. Kad ūdens jau sneedzās līdz vēderam, Ādams sāka skurinatees. Mēs smējamees un prasijām, vaj viņam auksti gan?

Auksti neesot, bet tā neparasti, nepatīkami.

Aizgājis līdz dīķa vidum, kur ūdens sneedzās līdz padusem, Ādams pagreezās uz pirts pusi un pamazam īrās uz dīķa galu, dukuru visu laiku speedzams pee dibena, caur ko drusku nācās saknubt uz preekšu un ūdens tā pacēlās līdz pat pleceem. Bet nu viņš esot peeradis, nu vairs nekas.

Pret dīķa galu kļuva atkal seklaks, tā kā papreekš parādijās virs ūdens Ādama saleektā mugura, sāni, gurni: tad Ādams paspēra dažus soļus ātri uz preekšu un izcēla dukura muti uz krastu, bet pats palika līdz ceļeem ūdenī.

Dukurā bija eeķērees vītola zars, kāda veca pastala un daudz zilimelnu dubļu. Kad tos cik necik attirija un peevilka dukura asti, tur plikšķinājās pāris reekšavas apaļu sarkanīgu karūsenu. Baumans pasmēla spainī no dīķa ūdeni un mēs karūsas salaidām spainī. Tikai mazakas par Baumaņa ikšķi atlaidām dīķi atpakaļ, lai paaugas līdz nākošiem Jāņeem.

Ādams saņēma atkal dukuru un teica, ka izcelšot tagad tūliņ aiz tiltiņa uz ceļa. Gājām visi tur ar zivju spaini. Eepretim tiltiņam Ādams eeslīga ūdenī līdz pat kaklam, atsteepās taisnaks un bažīgi paskatijās uz mums. Māte meerināja, kā tas nekas, te tikai veenā veetā esot drusku dziļaks.

Atkal izlasijām dažas sauņas zivtiņu. Tagad Ādams gribeja eet uz kalvam. Bet Baumans aizsūtija Dāvi pēc purgam un

teica, lai Adams reizi pamēģina krusteem pāri. No kalvam būšot ar purgam jāpabaida, citadi no tureeneš nenākšot ārā.

Krusteem pārvelkot, dabujam tikai divas leelakas karūsas, citas visas atļaidām atpakaļ. Atskrēja Dāvis ar abām purgam. Baumans paņēma veenu purgu un nostājās uz vecā vītola celma, Dāvis uzrotija bikses un pegāja otrā malā. Abi gaidīja, kamēr Ādams būs peenācis ar dukuru tuvaki. Tad sākās purgošana pa kalvam. Dubļu šļakatas šāvās augstu gaisā un uz visām pusēm. Baumans ar Dāvi bija aplāti dubļiem vispāri ģīmjeem. Seeveetes smējās, vēderus turedamas. Bet kad dukuru peevirzija malai un purgas apstājās, no tīkla kules izņēma ap puspaņņa plaukstas leelas karūsas.

Māte teica, ka ar veenu tādu lomu veen peetiktu rītdeenas brokastam. Bet Baumans gribeja vēl reiz papurgot kalvas, ja jau nu tā kā tā nodubļojušees veen esot. Ādams nolaida dukuru ūdenī, aplaida mazu rinkīti un nāca atkal uz kalvam. Baumans eesaucās, ka kalvās sēžot ūdris, to ari vajadzētu eekert tīklā. Seeveetes un es saspeedamees tuvaki pee kalvam, lai dabutu ūdri redzet. Bet tai pašā brīdī sākās purgošana un visas šļakatas šāvās mums taisni virsū, tā kā seeveešu baltee lakati, jakas un preekšauti acumirkli kļuva aptaskīti.

Mēs sākam slaucīt dubļus un dūņas no mūsu ģīmjeem, bet nu smējās gārdi jo gārdi Baumans ar Ādamu un Dāvi.

* * *

Saule vēl leelā gabalā.

Ādams parģērbjas, Baumans ar Dāvi ari notīras un aizbrauc visi trīs uz kalna aploku pēc mejjam. Seeveetes sēžas pee zivju tīrišanas. Man ari te pee zivim interesantaki. Katrai karūsai vēderā ir tāds vidū sažņaugts pūslitis, leeku to zem papēža un speežu ar leelu troksni pušu.

Māte saka, ka tee esot peldu pūslīši; ja zivim tādu nebūtu, tad viņas ūdenī nevaretu ne paceltees, ne nolaistees, ne peldet. Es ari gribu peldet, tadēļ izžāvešu un sakrāšu pūslīšus. Saseenu tos deegā gaŗu virkni un eekaŗu pleedeŗu krūmā žāvet. Plijos virsū, lai man vēl dod pūslīšus.

„Tu, dēliņ, mūs tikai kavē no darba,“ māte saka: „Vakars nāk virsū un mums vēl tikdaudz darāmā.“

„Vaj tev jāŗu kronis jau gatavs?“ Baumaneeete eeprasas.

„Jums jau ari vēl nava,“ es atsaku.

„Preekš mums pin Annele ganos,“ viņa pasaka: „Mēs laikus viņai peeteicām. Kād tik tu veen nepaleeci bešā.“

Pateesi varu palikt bešā, jo Annelei neko neesmu teicis. Skreju uz ošdāŗu un laužu oŗu, lazdu un leepu zariņus: patlaban

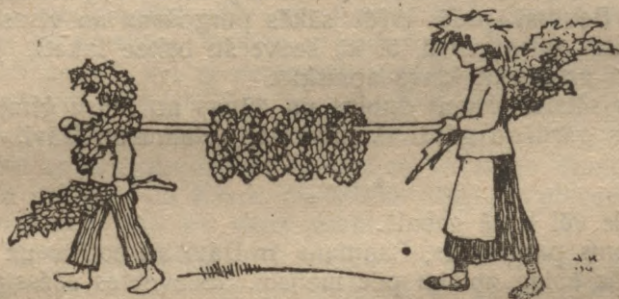
zeed arī rožu krūms; uzmanīgi nolasu visas uzplaukušās rozes un peekrauju pilnu cepuri. Pārnesu mājās veselu klēpi zaļumu un solos arī mātei nopīt kroni.

Bet ar pīšanu man neveicās: no zareem daudz grūtāki pīt, neka no puķem. Rožu zeedi arī ļoti daudzi atlūst no kātiņiem, nobirst lapiņas. Sāku vaj pat raudat aiz izmišanas, ka man nekas neiznāk...

Pārdzen Kate cūkas un Annele govīs. Katei vairāki kroņi no smilgam un kumelītem un jāņu zālem. Veenu kroni viņa man došot, kādu es gribešot. Arī Annele preekš manis veenu nopinuse, tikai visi kroņi tai vēl neesot pārnesti, palikuši gatves galā.

Skrējam trijātā kroņiem pakāļ. Annelei te daudz un dažādi kroņi. Es varu izvēlēties, kāds man tik. Paņēmu kroni no ozolu lapām, izraibinātu ar zemeņu mētram un zeedeem, līdz pat gatavām ogām.

Annele nopinusi viseem mājeneekēm, katram pa kronim. Mātei leels smags ozola vaiņags. Ejam uz mājām, apkrāvušees vaiņageem, kā īstee jāņu bērni.

Sētā, durvju tuvumā par to laiku izgāsts vesels vezums meiju. Noleekam vaiņagus un sākam jaunus bērziņus, apsites, pīladziņus vilkt eekšā un pušķot vispirms savas gultas. Tad mums nāk palīgā arī vīreeši un pēdīgi arī seeveetes, nobeigušas savus darbus. Un drīzi visa istaba līdzinas zaļai smaržojošai teltij.

Uz galda māte sakrāvusi raušus, sveestu, kupušu peenu; nolikusi katram preekšā seeru šķīvja nospeedumā. Baumans atnes jaunajā slaucenē alu. Kad visi sasēdušees ap galdu, mēs ar Anneli un Kati uzleekam paši sev galvā vaiņagus un no muguras puses uzbāžam arī leelajeem galvās Anneles pītos vaiņagus. Uzleeku mātei smago kuplo ozola vaiņagu, kā veselu zaļumu puduru. Ne viņa, ne Baumans, ne arī cits kāds neņem vaiņagus nost no galvam. Un tas mums dara jo leelu preeku. Māte pat noleek vēl arī savu seeru Annelei preekšā, sacidama, ka ganītei vajagot divus seerus. Man leekas, viņa otru seeru deva par vaiņagu.

Jau patumšs, kad jautri čalodami nqbeidzām vakariņas un norunajām eet kalnā pee granšu bedrem dedzinat darvas pundeli un palūkotees, kur vēl dedzina, un paklausitees, kā ligo.

Adams paņem gaŗu žoga kārti, Baumans darvas pundeli, māte lakatā raušus un seeru, Dāvis slaucenē alu un krūzi, seevetes sveķu pagales un ēvelskaidas un vaiņageem galvās dodamees pa ceļu uz augšu. Visapkārt vēl klusu, ugunis arī vēl nekur neatspīd.

Adams ar Baumani sameklē bedri, saveļ akmeņus un uzceļ kārti papreekš bez pundeles, tikai izmēģinašanai. Kad kārts izmēģinata un stāv stingri, tad to nolaiž atkal gaŗ zemi un seen tai galā krusteem koku klāt, lai pundele nebauptu zemē, kamēr nebūs izdegusi cauri līdz dibenam.

Kaimiņos sāk līgot. Ari mūsu seeveetes sasēdušās kopā un spreež ka būtu jālīgo. Māte atsakas no līgošanas, viņai tas dzeesmu gars neesot dots. Aizsāk Baumaneeete un peebalso Mare ar Anneli un Kati.

lānits jāja cauru gadu,
Līgo! Līgo!
Atjāj Jāņu vakarāi,
Līgo!

Kautkur tāluma, Krustkalnā vaj Gulbceemā atspid pirmā uguns. Mūsu līgotajas apstājas un aizrāda vīreešem, ka pirmā jāņu uguns jau atspīdejusi. Tad velk atkal:

Jānits sita vaŗa bungas,
Līgo! Līgo!
Vārtu staba galiņāi,
Līgo!

Mūsu pundele eedegas zemē un pamazam ceļas gaisā. Līgotajas apklust un uzmanīgi skatas, kā no pundeles tek ārā degošas darvas piles un švirkstedomas krīt zemē, ka degoša lenta, kamēr kārts nāk eestāvus un tad pavisam stāvus. Vēl peespeeŗ daŗus akmeŗus apakŗā. Tad ari vīreeŗi peenāk pee ligotajām eelej no slaucenes krūzē alu un eedŗeŗ.

Aizsāk Baumans līgot:

Labvakari, Jāŗa māte!
Līgo! Līgo!
Vaj gaidiji Jāŗa bērņus?
Līgo! Līgo!

Tagad eet skaļi, jo visi velk daudz droŗaki.

Ugunis vēl pamirdz Silos un kaut kur Lamiņos.

Jau kādu stundu ligojam un klausamees, kā citur līgo. Pundele vēl arveenu deg un nedomā vēl krist zemē. Māte jau pa reizei eerunajas, vaj nebūŗot jaeet uz mājām gulet? Bet neveenam Jāŗu naktī negribas eet tik laikus gulet.

Uz reizi izdzirdām kaut kur muziku. Apklustam un klausamees. Spēleŗana kļūst skaļaka, it kā tuvotos. Pateesi, skan diktaki un diktaki. Dzirdamas vairakas skaņas uz reizi.

„Tas jau vesels prāŗeru *) bars! Kur tad tee tik vēlu?“
Baumans brīnas.

Pateesi sadzirdams vaj vesels orķestrs un spelē Jāŗu dzeesmu.

„Paskat tik, kā tādi prūŗi prot peemēŗotees,“ Baumans prāto: „Kad tuvojas muiŗam, rauj vaŗam vācu marŗus. Kad nāk pee zemneekeem, tad ar Jāŗu dzeesmam.“

Patlaban tumsā dzirdami jau pirmee soļi. Visi ceeti nolūkojamees tumsā. Bet pee uguns peenāk veens veen vīreetis — skrodelis Buncis. Viņam rokā vijole un uz tās viņŗ rauj uz reizi pār vairakām stīgam un tik izveicigi, ka pateesi izleekas, ka spelē vairaki.

„Nu saki veens, vaj tas Buncis nav gatavais acu apmāņitajs!“ Baumans sirds: „Mēs te gaidam veselu prāŗeru baru, bet viņŗ peenāk veens pats un spelē par peecem.“

Viņŗ pasneedz pilnu krūzi alus Buncim. Uz reizi apklust vijole un Buncis ar kāri dŗeŗ. Tad spelē atkal reizē uz vairakām stīgam līdz nākoŗai krūzei. Un tā visu laiku, kamēr sabrūk mūsu pundele, nodzeest uguns uu māte manī aizved uz mājām gulet.

*) Agraki pa muiŗam staigaja vāceŗi muzikanti, tos sauca par prāŗereem.

Otrā rītā Buncis ēda ar mums kopā brokastā zivju zupu, dzēra alu un spēleja Jāņu dzeesmas. Tikai kad atslēdza baznīcu, Baumans paņēma viņa vijoli, eeslēdza skapī un pašu viņu aizvādīja uz seena šķūni:

„Ej veen izgulees līdz pēcpusdeenai, tad vareši spēlet atkal.“ Baumans pats aizgāja uz baznīcu, bet citi līgotāji arī likās gulet.

16. Zirgu peldinašana.

Pavasaros mums arveenu peepirka kādu vecu knapaku zirdziņu par kādeem septiņi astoņi rubļeem, pastrādāja ar to līdz rudenim un tad nošāva pastalu ādam. Uz šādu zirgu pa laikam skatījās, kā uz tādu, ko var vairak padzīt. Ari visi citi mūsu zirgi pret to izturejās deezgan naidīgi: koda to i Maška un pēc viņas preekšzimes visi citi, pat līdz kumeļeem.

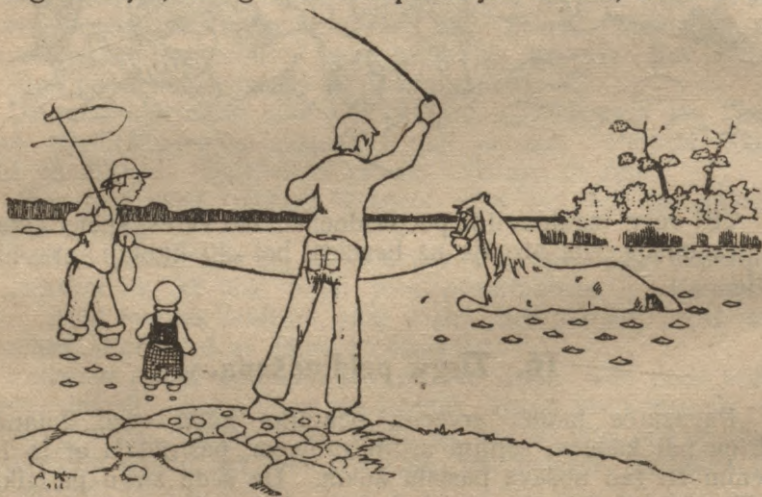
Šogad mums tāds bija vecais bērais zirdziņš neleela auguma, ar leelu nokārušos vēderu. Viņš pats it kā jūta, ka neederas mūsu zirgu saimē, un tadēļ visu laiku vairak turejās savrup. Ja tik kāds no jaunajiem zirgeem pagrasijās viņam peedurtees, tas paskrēja nostak un aizgāja ganitees pavisam uz citu pusi. Tā viņš bija ļoti rāms un darbā padzenams.

Man viņa rāmums it ipaši patika. Un pee katras izdevības es kāpu viņam mugurā jāt. Manas kājeles gan sneedzās tikai līdz viņa pusvēderam, bet tā kā viņš meerigi nogaidīja, kamēr no žoga uzrāpos tam mugurā, nešaudījās no veenas puses uz otru, neskrēja eekšā citu barā, tad tas bija mans drošākais jājamais zirgs. Un kad jāja zirgus peldinat, es sēdeju vecajam bērājam mugurā.

Peldinašanas veeta bija muižas ezera otrā pusē, pretim salīnai. Tur eesteeppās tā kā smilšu mēle ezerā eekšā.

Jājām pa ceļu augšām līdz krogam un baznīcai, tad no-greezamees pa leelceļu uz muižu; pee rijas eegreezamees gaŗ veco brankūzi un laidaru, tad muižai cauri, pāri upitei un gaŗ ezera malu un needram pa zaļo celiņu tālak, cauri neleelām preeditem, kamēr nonācām mazā ar alksnišeem apaugušā paugurā. Baumans mani nocēla no zirga.

Uzlociju bikses un gāju tūliņ bradāt pa ezeru. Ūdens silts un tīrs, tīrs; katru akmentiņu un leelaku smilšu graudu var skaidri cauri redzet. Mazas mailītes šaudas pa smilti un, ja meerigi nostājos, nāk gandrīz klāt pee kājam raudzit, kas tās īsti ir.

Soļus divdesmit no mums sākas needras un velkas visapkārt salīnai, uz kuŗas aug kārkļu ceri un divas panīkušas preedītes. Aiz salīņas zaļgana ūdens švītra un tad atkal needras un augsts stāvs krasts ar vecu vaļni, dažeem eegaŗeneem ciņeem un retām leelām preedem. Tee esot vecee kapi.

Vīri vispirms saseen zirgus pee alksņu krūmeem. Ādams noģērbjas un raisa vaļam grožus. Tad seen Mašku pirmo grožu galā. Tai katru reizi jaecerāda ceļš. Bez tam viņa jau te vairakas reizes peldejusi.

Ādams eekāpj līdz ceļeem ūdenī, tura salenčotos grožus kreisajā rokā un labajā paņem pātagu. Bet pātaga nepavisam nav vajadzīga. Maška tūliņ eeeet līdz vēderam ezerā un ņemas ar preekškāju maisit ūdeni. Tad pakustina vairakas reizes galvu, pārleecinadamās, vaj pavada svabada. Pēc tam eet arveenu dziļaki, kamēr virs ūdens redzama tikai galva ar uz augšu izstepto purnu un izlaistā aste. Ādams laiž grožus arveenu svabadaki un Maška appeld plašu pusriņķi un izkāpj smilšu mēles otrā pusē atkal ārā. Nosprausļojusees, viņa pati eet vēl tūliņ arī otro reizi un appeld to pašu pusriņķi. Pēc otras reizes viņa apstājas.

Baumans saka, ka būšot deezgan, ja jau viņa pati vairs neeet; noņēma viņai pinekli no kakla, sapina un nomauca apaušus. Maška palec uz zaļo atmatiņu, pāris reizes kreetni nopurinas, tad ņemas ilgi vārtitees un sprausļat.

Arī citi zirgi labprāt izpeldas. Tikai jaunais ērzelenis ne par ko negrib eet eekšā ūdenī, neraugotees uz to, ka viņu kapā ar pātagu: eeeet līdz vēderam ūdenī, tad sāk krākt un metas atpakaļ, lai gan mēs visi ar izceltām rokām dzenam to uz preekšu un blāujam. Beidzot Baumans aiz mateem velk atkal Mašku šurpu, uzmauc viņai apaušus ar grožeem un peeseen viņas astē ērzeleni Maška saprot, kas par leetu, un peld pa otram lagam. Ērzelenis tagad meerīgi peld Maškai nopakaļus.

Tad sapinam zirgus un palaižam turpat ezera malā krūmos, lai apžūst un drusku sasildas. Paši arī gribam izpeldetees.

Pirmais ar leelu troksni skrej un metas ūdenī Ādams. Viņš kņauko un sprausļo un pūš ārā no mutes eekampto ūdeni. Man leekas, ka viņš breesmīgi labi peld, bet Baumans krastā smejas un sauc:

„Ko tu, ābergēli, tā dauzees, kājam pee krasta smiltis spārdidams. Ja esi peldetajs, tad peldi, kā vajaga!”

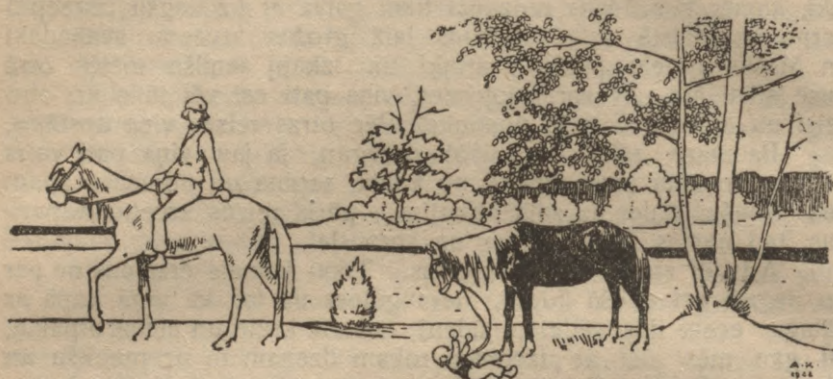
Es arī jau noģērbees un nokritu malā siltajā ūdenī. Atspeedis rokas smiltīs, es visu rumpi pacēlu virs ūdens un kāju pleznam kulčoju ūdeni ar leelu troksni.

„Vaj tā peld?” es prasu Baumanim.

„Tā, tā, gandrīz tā. . .” Baumans atsaka un arī eekāpj ezerā. Papreekš viņš apslapina peeri un galvu, krūtis, paduses, vēderu, tad eesāņus veegli eegulstas ūdenī. Un galva veen viņam redzama virs ūdens, kad viņš laiž pā dziļumu apkārt tādu pat puslenķi, kā Maška. Tad viņš panāk malā, saņem sauļā dzeltenās dibena smiltis, kreetni noberžas ar tām, noskalojas, nosaka, ka deezgan un kāpj krastā ģērbtees.

Dāvis arī tāpat peld, kā es, tikai drusku dziļak. Mēs visi trīs vēl labu brīdi dzīvojam pa ūdeni. Tad saģērbamees un jājam uz mājam. Zirgi ļoti nemeerīgi, jo saradušees daudz dun-

duru. Baumans mani aicina preekšā pee sevis uz Maškas. Bet man kauns: kā mēs tā divatā uz veena zirga jāsim cauri muižai? Lūdzu tikai, lai Baumans ar Mašku jāj soļeem un neaizjāj taļu no manis nost. Dāvis ar Ādamu ar kumeļeem aizlaiž rikšos, bet mēs ar Baumani jājam prātīgi, apskatīdamees.

Ezera galā augsts krasts, noaudzis leeleem kokeem nn sīkeem krūmeem. Cauri zaļajeem koku zareem spīd sarkanais dakstiņu jumts ar trim balteem skursteņeem. Kad mēs aiznācām pee upites, ezera iztekas, Dāvis ar Ādamu jāj jau otrpus muižas pa leelceļu uz baznīcas pusi.

Jzjājam muižai cauri, uznakam uz leelceļa, bet dunduri vēl neatstājas. Varbūt pat spindzeles pēgadijušās klāt, jo Maška reizu reizem peesit purnu pee sāneem un cilā visu laiku galvu. Bērais arī kļūst nemeerīgs un laiku pa laikam leec galvu pee zemes. Man pašlūk pavada un es eķeros skaustuves saros. Vēl neesmu paguvis pateikt par savu ķibeli Baumanim, kad bērais, uzminis uz pavadu, drusku paklūp, un es svēros pāri skaustuvei zemē.

Nu arī Baumans pamanijis manu nelaimi un nolēc no Maškas, bet ir jau par vēlu. Guļu leelceļa smiltīs, un man breesmīgi sāp galva.

„Redzi nu, tu negribeji ar mani kopā jā, kā nu izgāja.“ Un Baumans mani peeceļ stāvus: „Ja tikai ūka nav nolausta, tad nekas. Cik reizu nav jakrīt no zirgeem, kamēr izaug par leelu puisī!“

Baumans man leek palocīt galvu. Paloku. Viņš apmeerināts un ceļ mani Maškai mugurā. Man vairs nepavisam nav prāts uz jāšanu. Raudu aiz stiprām galvas sāpēm. Bet Baumans mani meerina, arī uzraušas ķēvei mugurā, izņem rokas man caur padusem un mēs soļos jājam uz mājām.

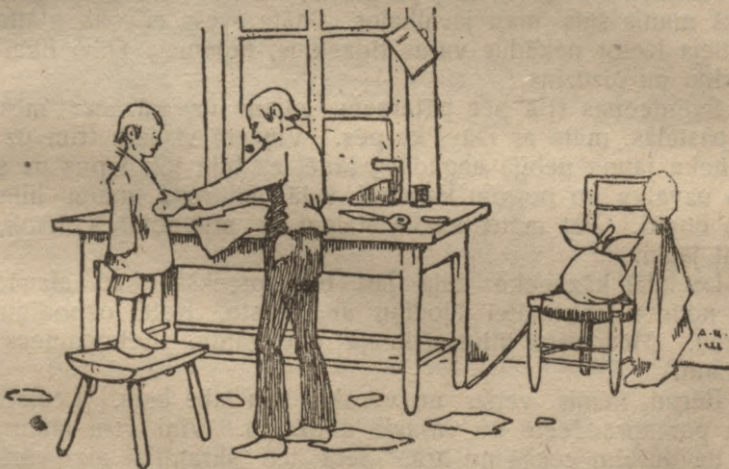
Bērais, patīcis savā vaļā, sīkeem solišeem tek uz mājām, reizem paklupdams, kad uzmin uz pavadas.

17. Kāzas.

Ar tuvākajām kaimiņu mājām mēs veenumēr gājām roku rokās. Kas veeneem trūkst, to no otreem aizņemamees. Kad cepa raušus, tecināja alu, tad sūtīja veeni otreem pamēgināt. Godos katru reizi veeni pee otreem veesojamees. Kārteji godi bija ešana pee deevgaida. Tos svinejām ar radeem un kaimiņeem divas deenas no veetas, svētdeenu un pirmdeenu, ar raušiem, alu un sivengalu. Citi godi uznāca pēc vajadzības, vaj nu kāds nomira jeb precejās.

Šoreiz precejās kaimiņos meita. Krustmāte to tureja kā audžu meitu, jo kā cūkgane ta bij pee viņeem atnākusi un visu laiku nodzīvojusi, un tadēļ kāzas rīkoja nō sevis un aicinaja arī mūs visus.

Māte mani negribeja ņemt nemaz līdzī: neesot ne zābaciņu, ne labaka drēbes gabala ko uzvilkt, lai labaki paleekot mājās, viņa atnesišot i raušus, i sivengalu.

Tās nu bija gan labas leetas, bet tikt pašās kāzās tomēr labaki: tur spēlēs Buncis ar vijoli un Linde ar tauri, varbūt vēl sadzīšot trešo muzikantu ar bungām jeb basi. Beidzot māte arī peelaidās: tā kā tā skrodelis jāsaucot, pēdejais kamzolitīs jau pavīsam nodriskats, elkoņi izdīrāti, arī preekš leelajeem jāšūjot. Pasaukšot Virmulī, tas esot čaklaks šuvejs.

Atnāca Virmulis, mazs, mazs vīriņš ar kumpumu mugurā un šķerem un pletdzelzi rokā. Atnesa māte no klēts peļeko pusvadmalas baķi un lika mani pee mēra.

„Jūs, skrodel, viņam labi uzlaižāt, augošs bērns,“ māte peeteica.

Kaulejos vēl, lai bikses nešuj ar borsti un šeldumu, bet kā leelajeem — preekšā pogojamu un ar vesti, bet māte uz to nebija peedabujama.

Virmuls noava kājas, uzsēdās uz galda, un līdz vakaram jau bija gatavas bikses un pa pusei arī kamzolis. Svētrīt vareja eet uz kāzam jaunajās drēbēs. Biksiņas bij iznākušas tādas paīsiņas, tikai drusku pāri ceļeem. Bet Virmuls paskaidroja, ka tādas jau esot šelduma bikses. Manas vecās gan vēl tagad bija līdz auklu seenamām veetam. Bet par to kamzolis bij padevees paprāvaks: peedurknes bija plaukstas platumā jaatloka, tā kā gaišā kreklu drēbes odere izskatijās, kā baltas aproces. Arī gaņums bija gandrīz līdz ceļeem, tikai drusciņ īsaks par biksiņam. Par platumu neesot ko skumt, tur varot pogas pāršūt veens un divi. Māte gan eeminejās, lai vēl nepāršūjot, varbūt viss kamzolis labaki noderešot Dāviin.

Atsauca Dāvi, bet tas, pārgalvis, atteicās to i mugurā vilkt, preekš manis šūts, man javalkajot. Māte sveša cilveka klātbūtnē negribeja leetot nekādus varas līdzekļus, nolamāja Dāvi tikai par putlūriņu un aizdzina.

Svētdeenas rītā pēc pātareem gājām uz kāzam: mēs ar Kati pastalās, māte ar Dāvi korpēs. Viņeem viseem trim uz kāzam neka jauna nebija eegādats, tadēļ es biju ļoti lepns uz savu jauno uzvalku un pogoju kamzoli vaļā, lai redz manu lillastrīpaino borsti. Bet māte neļāva staigat ar atpogotu kamzoli, tā neesot jauki.

Leelakā kāzneeku daļa jau bija preekšā, kad aiznācām. Māte nodeva krustmātei bļodiņu ar sveestu, Kate ospodiņu ar krējumu. Mūs visus tūļin sēdinaja pee galda. Eekopamees pa kreetnam.

Bērnu, manis veršu un vecaki, bija labs bars. Leelee tos sauca par spradžeem un vasaras auđžeem. Viņi visu laiku šaudijās pa durvīm eekšā un ārā. Sētā tee skraidija aiz vārteem un skatijās, vaj kāds nebrauc. Tikko pamanija kādu braucam, tad viss bars skrēja eekšā un lēkadami visi sauca, lai muzikanti eet spēlet maršu.

Buncis tad ķera no muzikantu galdiņa kaktā pee durvīm savu brūno vijoli, Linde savu dzelteno tauri un metās aiz vārteem pretim. Peelaiduši braucejus uz soļeem desmiteem, tee rāva vaļam savu maršu un nāca braucejeem līdzī sētā un eevadija istabā, kur katru reizi ar peebraucejeem sadzēra. Par Lindi leelee runaja, ka tas jau esot kreetni švunkā un ilgi vairs neturešot, bet Bunci slaveja: tas jo vairak metot, jo dūšigaki spēļejot.

Es tūliņ peesveedos kaimiņu Kārlenam. Viņš bij par mani pāris gadus vecaks un gāja jau skolā. Ar viņu pazinamees agraki, bet šodeen viņš mani maz eevēroja, jo viņam bija vairak leelaku beedru. Bet ari projam mani nedzina, un ar to man peetika.

Kad vairs neveens no jauna klāt nebrauca un nespēja, mēs viss spradžu bars aizgājām uz pirtiņu. Gribejām eet eekšā, durvis vis jau atvēra. Bet Kārlens eeteicās, ka tur esot blusas, un tā negājām. Sākām lasīt akmentiņus un sveest dīķī vārдем. Tad Kārlens sadabuja ripu un kneijas un sākām ripotees. Sadaļijamees divās partijās. Es paliku Kārlena galā un centos visu laiku noķert ripu, kad ta apkrita. Pats gan ne reizi nelaidu atpakaļ, jo leelakee puikas man to nepeelāva:

„Ko tu tāds knēvelis te maisees pa kājam, vaj tu vari pasveest!“

Bet es to ļaunā neņēmu un katru reizi aiz preeka lēkaju, kad Kārlens izlaiž ripu tā cauri, ka otrā galā to neveens nepaguva atsist. Mēs otrgaleešus bijam aizdzinuši jau gandrīz līdz mežam, kad izdzirdām mājās spēlejam. Leelos varbūt izvada uz baznicu. Likamees ari mēs uz mājām. Aiznācām vēl taisni laikā: kāzneeki jau bija sastājušees rindā pee vārteem. No klēts patlaban nāca brūte ar brūtganu, abi jaunās pelekās drēbēs, pirstaineem cimdeem rokās, brūte ar mirtu kroni galvā. Kāds krusttēvs ar sirmu kakla bārdū bija par leelo vedeju. Viņš visus rīkoja uz eešanu. Mums viņš uzsauca:

„Nu, spradži, nost no ceļa! Nedomajat tikai nākt līdzī uz baznicu un tur trokšņot.“

Pagājām līdz gatves galam līdzī, kamēr muzikanti spēleja, tad greežamees ar viņeem atpakaļ. Linde ar Bunci uzkāpa uz klēts augšu gulet, jo visu nakti būšot jaspēlē. Peeteica Kārlenam, lai tas peeceļot, kad redzešot atgreežamees pirmos baznicenus.

Mēs viss bars, tik zēni kā meitenes, sākām slēptees un mekletees. Kārlens nostādīja visus sev apkārt un skaitīja, peedurdams pee katra vārda kādam pirkstu pee krūtim:

„Anku—dranku—drille—drū, četri—vīri—fāvel—fū, a—tē—brīt—los.“

Nu beidzamajam, kuš gadijās pret vārdu „los“, būtu ja-nostājas sētsvidū pee pīlaga, jaaizmeeg acis, janoskaita līdz div-desmit un jameklē citi. Bet vēl visi nebij nemaz apskaitīti, tadēļ nospreeda skaitit divas reizes un kuš tad būs „los“, tam ja-meklē. Kārlens skaitīja no jauna un beidzamo „los“ peegrūda pats sev pee krūtim un palika sētsvidū par mekletaju. Mēs visi, kā spradžī, izklidām uz visām pusem. Kušu pirmo atrada, tam atkal bij jameklē citi. Tā mēs slēpamees un meklejamees, ka-mēr eeraudzijām pa mūsmāju ceļu nākam uz leju baznicenus. Kārlens uzskrēja uz klēts augšu pēc muzikanteem.

Nonāca Buncis ar Lindi seenaini un nomeegojušees. Mēs lasijām teem seenu no drēbem, Kārlens eeskrēja pēc instrumen-teem. Bet Buncis žēlojās, ka viņam breesmigi izkaltusi mute. Krustmāte iznesa alus krūzi un aizsteidzās atpakaļ pee nū-deļu katla.

Aizgājām līdz ceļa galam kāzneekeem pretim un nācām spēledami uz mājām. Leelvedejs ar savu saimneci pa preekšu, tad jaunais pāris un visi citi pa pāreem gaŗā rindā. Mājās visi tūliņ sēdās pee galda. Krusttevs apstaigāja visus ar šņabi un māju puiši iznēsāja alu; krustmāte ar meitām nesa nūdeļu bļodas ar raušeem un aukstu cūkgāju.

Pēc pusdeenas sākās dejošana līdz pat vakaram. Mēs mazee maisijamees vīseem un visur pa kājam. Linde drīzi saknuba un nemaz vairs nevarēja papūst savu tauri. Buncis aizmīga acis un spēleja veens pats visu laiku.

Pašā vakarā leelais vedejs sarīkoja kādu leelu un gaŗu deju, kuŗā visi pāri ņēma dalību un gāja pa visām istabām. Bunci ar pideli sauca līdzī. Kad apmeerinājās, tad krusttēvs ar leelveđu staigāja pee vīseem apkārt ar šķīvi un šelķenu. Katrs dzēra pa glāzītei šelķena un vīreeši lika pa naudas gabalam uz šķīvja. Tad nosēdināja jauno pāri plāna vidū un lika jaunajai seevai mīci galvā. Visi staigājām apkārt un dzeedājām:

„Nu mani mīčos, nu mani mīčos, nu es būšu seeva...“

Pēc tam tuvakee kāzneeki gājām uz mājām gulet.

Otrā rītā agri gājām atkal uz kaimiņeem turpinat kāzu dzīras. Jaunais pāris vēl bija eeslēgts klēti un to nelaida ārā, kamēr nepeenāks muzikanti un nesāks spēlet. Bet Buncim, Lindem un ari dažām no kāzneekeem pa nakti kāds jokupeters bij noglabajis zābakus; un tos nekur nevarēja atrast.

Tad puikas sāka saukt, ka no meža puses pa teciņu nākot žīds ar zābaku paunu. Parādījās kāds krusttēvs ar gaŗu pinkainu bārdu un novēlušemees mateem. Paunā viņam pateesi bij zābaki un kurpes. Viņš pakāpās ratos un uzsāka vairaksolišanu. Pārdodot uz krīta, naudu varešot samaksat, kad eekulšot pirmos kveešus. Drīzi maiss bij izpārdots un kāzneeki apavušees. Abi muzikanti sāka spēlet, atslēdza klēti, jaunajam pārim novēleja laimes un visi gāja brokastā.

Tad dejoja un gāja rotālās. Pēc pusdeenas talakee kāzneeki sāka postees uz mājām — esot pats darba laiks. Muzikanti katram gāja līdzī ārā aizvadīt ar maršu. Aizvadamee teem deva dažus naudas gabalus.

Mēs, kā vistuvakee kaimiņi, palikām vispēdejee. Beidzot krustmāte mums atdeva aizdotos šķīvjus un nažus un eesēja lakatā raušus, kā ceemmaiži. Kārlens atnāca mums līdzī un palīdzēja visu pārnest mājās.

Tagad, kad leelako puiku vairs nebija, mēs ar Kārlenu bijām atkal leelee draugi. Norunajām ar viņu eet kadreiz kopā uz muižas ezeru ķert vēžus.

18. Vēžu lasišana.

Kaimiņu Kārlens ar kuliti atnāca jau preekšpusdeenā, bet māte aiztureja, lai paēdot pusdeenu papreekš. Tad eedeva arī man mazu kuliti un peeteica Kārlenam, lai tikai neatstājot mani veenu, ka nenomaldotees.

Kārlens bija lels prātvēders. Viņš teica ka mums turpu jaeet caur muižu un atpakaļ ar vēžeem gaŗ otru pusi, gaŗ veceem kapeem, jo vēžus muižā mums varetu atņemt. Ari kulites mēs noglabajām azotē caur muižu eedami.

Kad no muižas mēs vairs nebijam redzami, kāpam ezerā eekšā un meklejām eedobumus krastā. Bet krasts bij lēzens un eedobumu te nebija. Tad sākās no pašas malas needras, arī te vēžu nevareja būt. Aiz needram atkal kāpam ūdenī. Kārlens pirmais atrada caurumu, bet tukšu. Ari es sataustiju kādu alu, atdūros uz ko asu un atlēcu nost.

„Kas tad tu par vēžotāju, kad baidees no asumeem“, Kārlens man pārmeta un likās manai atai klāt.

„Ir“, viņš preecīgi eesaucās. bet arī tūliņ izrāva roku ārā: „Ak tu negants, cik spītīgi kneebj!“

Eešāvis roku no jauna un eeleecees ar labajeem sāneem pavisam ūdenī, viņš ilgi veeba ģīmi un knaibija lūpas, tad izvilka videju vēži, kuŗš dikti sita ar asti pa gaisu.

„Tas tavs vēžis,“ Kārlens teica: „bet liksim vēžus kopā un beigās izdalisim uz pusem.“

Man tas bija ļoti pa prātam, jo man pee pirmās neizdošanās dūša bij deezgan sašļukusi.

„Labs ir“, teicu: „es meklešu alas un tu vilksi vēžus ārā“.

Tad Kārlenam gadijās ala, kuŗai viņš nevareja sasneegt dibena. Patlaban viņš skatijās pec kociņa, ar ko pabakstīt caurumā, kad no tureenes izslīdeja vēzis un pazudu zem melna čakarņa pāris soļus atstātu no malas. Apgājām čakarnim visapkārt, bet it neka neredzejām. Kārlens pabāza roku ap to veetu, kur vēzis bija pazudis. No eedobuma viņš te izvilka vispirms divus vēžus reizē un tad vēl veenu. Slapjš gan nu viņš bija ar visām krūtim.

„Bet kuŗš zvejneeks tad nav slapjš?“ viņš svarīgi atmeta ar roku

Pagajām gaŗam smilšu mēlei un saliņai. Te krasts bij pavisam lēzens un bez alam.

Tālaki gaŗ laukmalu arī nekas neķērās, kamēr aiznācām pee kādas apsūnojušas pusnogrīmušas laipas. Tikko laipu aizkustinājām, kāds krābains tēviņš lida ārā lūkotees, kas te īsti noteek? Kārlens viņam tūliņ aiz kumbra un kulē eekšā. Tā te eekļuva

kulē veseli septiņi, un visi deezgan paprāvi. Astotais aizšmauca. Bija varbūt apcēlis, ka labi nebūs, un nenāca vis kā cīņas vīrs no laipas apakšas ārā meklet savu preetneeku ar ūsam un kneebļeem papreekšu, bet atmuguriski ar saleektu asti, un pazi-beja veen tikai, aizšaudamees dziļumā.

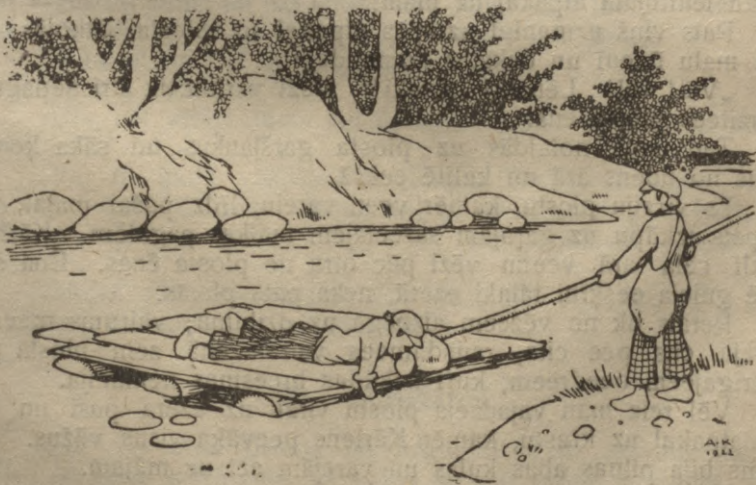
„Tas jaunskungs mums aizlaidās“, Kārlens žēli noteica.

Lai gan kule vēl visai pilna nebija, tomēr parmainingām kules. Kārlenam ar vēžu kuli bija neērti locitees: kules dibens katru reizi mercās ūdenī un tad šļaksteja un nepatikami teceja visu laiku.

Ezera galā pee eetekas pat ūdenī bij saauguši daži alkšņi un kārkli, meklejām tur gaŗ saknem, bet vēžu te neatradam. Kādus soļus no malas dibenā guleja daži nogļotejuši zaļgani akmeņi. Ap teem ložņaja tādi paši zaļgani nogļotejuši vēži. Uzmanīgi pa ūdenī kāpjot, dažus no teem peevācām. Tad atkal gaŗ pļavmalu un lauku meklejām vēžu alas un vilkām vēžus ārā. Kārlena pirksti jau bij sakneebti līdz asinim, bet viņš par to neko daudz neiztaisija: pasūrkstinajās, pasūrkstinajās pee katra jauna kneebeena un ādas pārgreezuma un — deezgan. Ja to negribot paceest, tad lai nemaz nedomajot par vēžošanu.

Tā mēs bijam nonākuši līdz vecajem kapeem. Te bij alu daudz, bet retā tik vēži eekšā.

„Tos jau preekš mums šodeen kāds te izcēlis“, Kārlens spreeda. „Vēžu te needrās un ap saliņu esot daudz, bet tos varot

dabut tikai naktī ar uguni, kad viņi nākot ārā no savām paslēptu-
tuvem ēst.“

„Ko tad viņi ēd?“ es eeprasijos.

„Kāds tu esi muļķis! Nu visu ko: sūnas, dublus, kaupjus...
Visvairak tee mīl kaupjus, kad teem āda parvilkta pār acim.“

Man vēl gribejās zināt, kadēļ tad vēži nāk ārā no needram
meklet ēst, jo dūņu un dubļu taisni needrās papilnam, bet bai-
dijos Kārlena preekšā izrādītees par daudz leels muļķis un tā
neprasiju. Ari par to kaupju ādu vel nesapratu.

No kādas alas izvilka veenu vēzi, bet tam pakaļ izšāvās
ari otrs un pabēga zem plosta turpat netālu no malas. Ari par
šo plostu Kārlenam bij tuvakas ziņas. Tas esot Turķa plosts.
To viņš padzenot aiz needram un no plosta tur makšķerejot —
ļoti labi tā kožotees. Ari uz saliņu viņš ceļotees pāri ar plostu
un vakaros uguņojot..

Vēzi zem plosta mēs negribejām atstāt. Kārlens uzmanīgi
uzkāpa uz plosta un sagatavojās uz ķeršanu. Man bij plosts
lēnam jābīda uz ezera pusi, kāmer vēzi eeraudzisim. Pabīdijis
drusku plostu, es eeraudziju ne veenu veen vēzi, bet daudz,
daudz vēžu, kuŗi lēnam virzijās atpakaļ plosta ēnā. Es no preeka
un uzbudinajuma pavisam sastingu ar paceltu kāju un čuksteju:

„Rau, rau, rau!“

Kārlens no plosta viņus neredzeja, jo saule bija man aiz
muguras un plosta ēna eesķībi zem plosta. Mans uzbudinajums
pārgāja ari uz Kārleņu. Acumirkli viņš nošļūca no plosta pār galu
zemē un ari eeraudzija daudzos vēžus. Viņš uz reizi attapās.

„Tā mēs viņus eedzīsīm dziļumā,“ viņš čuksteja: „Velci
plostu lēnītiņam atpakaļ uz malu!“

Pats viņš uzmanīgi uzrāpās atpakaļ uz plosta, lūkojās pār
otru malu ūdenī un čukstus komandeja:

„Vēl! vēl! Lēnaki! Lēnaki!“ Vēži varbūt tik ātri nepaguva
atvirzītees plosta ēnā.

Tad viņš nolaidās uz plosta garšļaukus un sāka ķencēt
vēžus no ūdens ārā un kuliņē eekšā.

Es virziju plostu, kamēr veen vareju, līdz pašai maļai, tad
ari pats uzkāpu uz garajām saseetajām malkas pagalem. Kārlens
veikli cēla ārā veenu vēzi pēc otra no plosta ēnas. Ēna šajā
pusē guleja eesķībi tālaki ezerā, neka pats plosts.

Retais tik no vēžeem aizbēga uz dziļumu; vairums meerigi
stāveja cits pee cita, rausdamees vairak ēnā zem plosta pee
meerigajeem beedreem, kuŗi nekādas breesmas nemanija.

Vēl reiz man vajadzeja plostu virzīt uz ezera pusi un vēl
reiz atpakaļ uz krastu, kamēr Kārlens peevāķa visus vēžus. Nu
mums bija pilnas abas kules un varejām eet uz mājām.

Tuvakais ceļš mums būtu vēl gar ezera malu uz preekšu,
tad pār muižas pļavu un pāri leelceļam uz mūsu pļavu. Bet
Kārlens tam bij pretim. Labaki pār vecajeem kapeem augšam

uz ceļu un pa ceļu veen uz mājām. Uz ceļa mēs būšot droši, ka vēžus neveens mums neatņem. Ja kāds arī prasa, mēs jau varam būt tos pirkuši.

Man gan visai droša dūša nebija. Ja jau kāds ķilatajs uznāks, viņš tūliņ redzēs, ka neesam pirkuši: kadēļ mums pērkot pašēem būtu jāleen ūdenī un jānoslapinas līdz pat muguram?

Bet par laimi nesatikām neveena līdz pat mājām.

Pee mūsmājam atnākušēem domāju, ka ņemsim katrs savu vēžu kulīti un šķirsimees. Bet Kārlens bija punktīgaks. Viņš eenāca līdzī mūsu sētā un izbēra abas kules zālē. Tad sākām lasīt vēžus no jauna un likt katrs savā kulē, viņš leelu — es leelu, viņš videjaku — es videjaku, viņš mazu — es mazu.

Tā būšot pareizi un uz pusgraudeem.

Peenāca māte un Mare:

„Uja, cik vēžu! Jums jau šodeen vareeni ķērees, tik daudz savēžojuši!“

„Vaj tā kadā vēžošana!“ Kārlens leelīgi atteica: „Tā tik bija tāda vēžu lasišana. Jaunnedēļ no mūsmājam gan brauksim vēžot uz Ģeidas mežu. Tēvs arī no jūsmājām aizņemsees ķeseles.“

Vakarā pēc vakariņām visi mūsmājās sukajām vēžu līpas un kājas. Kaimiņos, domājams, tāpat.

19. Vēžošana.

Man vēl otrai deenai bij uzglabati četri sarkani paprāvi vēži. Ar teem ķircinajos, kā kaķis ar peli pirms apēšanas.

„Kaimiņi brauc uz Ģeidas upi vēžot“, Ādams pee brokasta galda eeteicās: „Vaj tad mēs arī nevaretum iztaisīt kādu brauceenu?“

„Viņi seenu jau nobeiguši un rudzi vēl nav peenākuši“, Baumans atteica: „Mums ta Lānīte breesmīgi kož ragā. Deevs zin, kad to nobeigsim?“

„Ja tik būtum brauceji, tad ne Lānīte mūs neaizturetu, ne mēs Lānīti“, Ādams atkal eesāka un pagreezās pret māti: „Ja sestdeenas vakarā izbraucam, nakti pavēžojam, mēs svētdeen esam atkal mājās un nekādu darbu nenokavejam.“

Māte savukārt nolūkojās uz Baumani un neka neatbildeja. Bez Baumaņa viņa neka neeesāka.

Es sēžu kā uz adatam. Man ļoti gribetos, lai iznāktu braukšana, tad es ari tiktu līdzī. Pārmaiņus skatījos uz māti un uz Baumani; no viņa atkarajās — braukt vaj nebraukt.

Brīdi klusums.

„Kas no tādeem vēžeem ir!“ pēdīgi Baumans eeteicās.

Tas jau skan uz nebraukšanu. Atminos, kā Baumans vakar vakarā ļoti labprāt sūkaja savu teesu.

„Kadēļ.tad jūs vakar vakarā tā neteicāt?“ es nenoceešos.

Visi sāk smeeetes. Ari Baumans pats smejas.

„Jaizbrauc tad ir sestdeen ap palaunagu. To vakara cēleenu jau varēs ar kādu deenasvidu eeraut“, Baumans peelaidigaki nosaka. Tas jau nu ir uz braukšanu. Es tūliņ mātei klāt, lai mani ari laiž līdzī.

„Ja tik Baumans tevi ņem un apsolas man atvest atpakaļ, tad brauci veen“.

„Bez viņa jau nav vērts braukt“, Baumans nopeetni atsaka: „Viņš jau mums būs tas galvenais vēžotajs.“

Man tik ir laba māte un Baumans ari ir labs. Jūtos tik laimīgs un skreju uz istabas augšu pēc ķeselem. Saraustītās veetas tur jasaseen. To uzņēmos es. Dāvis aizskrej uz kaimiņeem aizņemtees vēl ķeseles. Jaunnedej mēs viņeem atdosim un aiznesisim ari mūsejās. Baumans ar Ādamu aizeet vēl uz Lānīti cisas pļaut.

Deenvidū mēs ar Dāvi ejam uz linmārku sist vades vēžeem. Abeem mums rokās gaņas kneijas ar puneem galos. Sasitām vairak reekšavu glumo varžu. Vakara Ādams pārnes no Lānītes pārplautu zalkti, ari to seesim uz ķeselem. Otrā rītā es stajaju gaļ dīķi, vēl vades mekledams, bet ar maz panākumeem.

Pēc pusdeenas Baumans ar Ādamu gulet neet, bet pārvidē vēl visas ķeseles: šur tur vēl tiklīņš japeestiprina pee stīpiņas, kātiņš japeeseen ceetaki pee krusta kociņa. Pavisam mums sanāk četrpadsmit ķeseļu. Ādams preecajās, ka ar tādu daudzumu pilnīgi peeteekot. Ari ēsmas būšot deezgan, ja beežaki lūkošot pakal un neļaušot pa neekam nograust.

Eesmērē arī divejus ratus. Tad viņi vēl eet līdz palaunagam pastrādāt; iztīrīt šķūni preekš rudzeem, kuņķem jau breest graudi.

Pēc palaunaga jūdzam Mašku un veco bēro esmēretos ratos. Saleekam ratos sausmalku, katliņu, putras stanģi, pilnu balto kuli ar maizi un sveesta bunduli un sabāžam tur vēl arī kaņķotes. Tad māte vēl iznes man savu plikādas kaņķociņu, ko uzseģt naktī, kad būs vēss, un lupatā eseetu sāli, to viņa aizmirsusi eelikt maizkulē. Baumans vēl atgādina, lai neaizmirstot vakarā saslēgt aplokā abus jaunus zirģus. Tad braucam.

Man šis ceļš vēl pavisam jauns, gaņķee verststabi, kā stārķi, mazee ceļu stabiņi ar baltajām galvam un melnajeem uzraksteem, smuidree bērzi un tumšās egles — viss tas mums sikeem solišeem dodas pretim un lēnam peld gaņķam. Tad aizvirzas mums gaņķam rudzu lauks ar kāršu žogu, tad riķu žogs un pārķārušās ābeles, akas vinda . . . Te nogreežamees uz šauraka smilšaina ceļa un braucam gabaliņu soļos. Pārķibinam pārķi augstam tiltam un nogreežamees pa meža ceļu.

Ādams un Dāvis brauc ar veco bēro papreekšu. Ādams ceļu zin: viņš te braucis agrak no Dziļakam seenu plaut un ved mūs tagad taisni uz Dziļaku seena šķūni. Tur apstāsimees un vēžosim.

Pārķi ceļam steepjas no veenas un otras puses preežu saknes. Maška bez grozišanas rauga izvairit no teem ratus, jo katrs riteņa siteens dauza arī viņai pa kaklu.

Nāsīs eesitas miles smarša. Izbraucam klajumiņā, kur aiz kāršu žodziņa zaļā lauciņā mirdz balti kartupeļu zeedi. Mazās

pelekās pasaku mājiņas mālu skurstenis laiž taisni gaisā veeglu dūmu strūkliņu. Ari melns sunitis ar baltu pakaklīti viņeem te ķaukst. Aiz lauciņa mežmalā neleela pūnīte ar egļu kriju jumtu, pee durvim melnas ogļu pabiras. Eeblakus sveķainas sakņmalkas strēķīši. Mile gan nekūp nekur.

„Cik veentuļi viņi te dzīvo: pat nav neveena, kam deev-palīga padot“, Baumans apkārt skatidamees nosaka.

Tad braucam atkal pa krēslainu ceļu starp augstām egļem, kuŗu galotnes leekas steepjamees vaj līdz pat debesim, kamēr iznākam vakara saules apzeltītā līcī. Pabraucam vēl gabaliņu pa pļavu gar pašu upi un apstājamees pee šķūņa. Ādams jūdz bēriti nost un pin tam kājas. Ari Maška nostājas atjūgta turpat rateem blakus un tūliņ steidzīgi sāk plūkt spīrgto atalu.

Dāvis krauj ārā no rateem ķeseles un seen pee krustkociņeem ēsmu. Nesu arī no mūsu rateem ķeseles klāt. Kad visas ķeseles sagatavotas, tad nesam un spraužam viņas ar kātu apakšējo aso galu upes dibenā, ik pa desmit soļeem veenu no otras.

Saule patlaban taisas laistees eekšā otrpus upes lapu mežā. Upē saaugušo resno melno alkšņu galotnes vēl vizuļo saulē, bet pašu līcī jau pārkļāj ēnas.

Kad visas ķeseles sastādītas, aizejam pee rateem pēc maisa. Ēst vakariņas neveenam negribas. Ejam pee pirmās ķeseles raudzīt kā ķeras. Izvilktā ķeseli sēd četri viduveji vēži un slaista ragus. Eelaižam tos maisā un eestādam ķeseli atpakaļ. Ar otro ķeseli izvilkam septiņus vēžus, ar trešo atkal četrus, tad deviņus, Katrs vēzis, eekritis maisā pee citeem, ilgi plikšķina asti.

Ar pirmo gājeenu gar visām ķeselem mums sanācis vairak neka pussimts vēžu; Dāvis pat apgalvo, ka astondesmit. Baumans runā par uguns kuršanu un vārišanu. Viņš paņem iz rateem cirvi un eet cirst žukurus pavārdam. Mēs citi visi sākam ķeselu revisiju pa otram lāgam un norunajam, ka tās ķeseles, kuŗās būs mazak par trim vēžeem, nesisim uz preekšu jaunās veetās. Bet šorēiz vēl tādu ķeselu nav.

Saule mūs gan atstāj. Augsto egļu gali arī patlaban dzeest. Dziļš klusums visapkārt. Baumans patlaban dzen žukuruš ceetajā zemē eekšā un katrs peeta siteens atbalsojas i šīs puses eglēs i tās puses lapmežā. Drīzi karajas arī katliņš virs žukuŗeem un eespriktas jautra uguntiņa. Uz reizi kļūst visapkārt tumšaks.

Mēs velkam jau trešo lomu un mūsu maiss kļūst ar katru soli smagaks. Nospreežam vēžu maisu atstāt pee ugunsкура, ar otru maisu apstaigat ķeseles un katru reizi te izbert.

Baumans eesmēlis pus katliņa ūdens, eeber divas pavārnicas sāls un gaida, kamēr ūdens uzvārisees, tad laidīs eekšā vēžus — tā tee uz reizi būs pagalam un nemocisees.

Pēc ceturrtā loma Baumans mums sneedz pretim sarkanus kūpošus vēžus: viņš pirmo vārijumu jau izzvejojis no katla un salaidis tāī pašā sālijumā otru baru vēžu. Sasēžamees ap uguns-kuru un ēdam vēžus, kamēr man sāk sūrstet lūpas.

Es vairs nestaigāju līdzī pee vēžu ārā lasīšanas no ķeselem, bet sēžu Baumanim blakus pee ugunscura un laupu vēžu kājas un astes. Kad laba sauja izlaupīta, tad saberu uz reizi mutē un apēdu. Čaulas vairs nesūcu, jo lūpas stipri sāp, visvairak apakš-lūpa. Bet arī tas drīzi apnīk un grības gulet: acis kļūst žul-ganas, stīvas. Ādams mani vedīna uz seena šķūnī, tur vīrs dur-vīm pee augšlūka uz pantas esot varena gulešana. Bet man veenam tur bail. Baumans atraīsa sēdekļa maisu ratos, izlaiž turpat čubas, eeguldīna tur mani un apsedz ar mātes kažociņu. Acumīrkli aizmīrstos un aizmeeģu.

* * *

Kad Baumans mani atkal modīna, viss līcis pilns saules un rasas. Ugunscura apdzīsis, katlīņš vēl karajas ar novārīteem vē-žeem uz šķērskoka pār žukuřeem. Ari spainīis pilns sarkanu vēžu. Un divi pilni maīsi turpat blakus čāukst. Keseles sasveestas ugunscura tuvumā čupā. Visapkārt ugunscuram izkaisītas sarkani-baltas vēžu čaumalas.

Baumans gulejīis tepat otros ratos. Viņš aīzeet uz šķūnī modīnat Ādamu un Dāvī. No upes abām pusēm atskan jautras putnu gavīles — no vīņas puses dažādakas, no šīs puses veen-muļīgakas, bet veenlīdzīģī skaļas.

20. Židi.

Par žideem man daudz labu atmiņu. Vairaki no viņem, pa pasauli klejodami, pee mums peenāca un beeži palika pa nakti. Un visi tee bija sūru deenu vaditaji. Man viņi bija gaiditi veesi, jo no viņem dabuja arveenu ko no jauna dzirdet, ko neredzetu apskatit. Ari citi mājneeki izturejās pret viņem visai draudzīgi. Vismaz slikta vārda par šeem apkārtklejotajiem netiku dzirdejis. Kļuva gan kritizeti pilsētas bodneeki un tirgus uzpirceji. Dažus no teem pat dēveja par krāpneekiem. Bet ar teem man mūsmājās nenācās eepazītees.

Bija gan mums izteiceens pazīstams:

„Kaulejas kā žids.“

Bet tam līdzās gāja paruna:

„Labak sīksti kauletees, bet kārtīgi maksat.“

* * *

Veens no visvecakajiem un kārtigajiem mūsu apmeklētajiem bija vecais Aupiņš. Esot vēl ari jaunais Aupiņš, vecā dēls, kuŗš braucot Tukumā par fūrmani, bet ta nepazinu.

Kāds bija vecā Aupiņa īstais vārds, to nezinajām, bet mēs viņu visi tā saucām un viņš pats to ari atziņa. Viņš peenāca kārtīgi katru nedēļu, bet pa šabam nepalika. Sabas svinot visa ģimene kopā Tukumā.

Vispirms viņa atnākšanu peeteica suņi. Neraugotees uz to, ka viņš pee mums bija tāds pastāvīgs veesis, tomēr suņi

viņam katru reizi gāja tālu pretim, pavadīja reedami līdz istabas durvim un tālu atkal aizvadīja, kamēr to saņēma kaimiņā suņi. Aupiņš tikai visu laiku gainājās ar gaŗo balto, auklā eeseeto nūju.

Eenācis istabā, viņš paunu atmuguriski nolika uz galdu, atjūdās no tās un britiņu pasēdeja uz sola un atpūtās. Tad nolika nūju uz sola un apprasījās.

„Ko nu pirkseet?”

Aupiņam eenākot, visi jau bij izteikuši savas vajadzības:

„A, Aupiņš klāt. Tas labi. Man taisni vajadzēja virbi.”

Citam vajadzējis engvers, cērmju zāles, piķa perve, Annelei grifele.

Aupiņš nostājas pee savas paunas un raisa augšam maisu vaļam. Viņš ne visai leela auguma un tadēļ atmetis galvu ar leelo naga cepuri atpakaļ un pasteepis melnišķidro bārdiņu uz preekšu un ņem vispirms nost katliņu, kuŗš uzseets pašā augšā uz paunas muguras. Pēc viņa ticības stingrajiem likumeem viņam nav brīv neka ēst, kas mūsu katlos vārits. No atraisitā maisa virsas viņš izņem savu pātaru kuli ar baušļu deķi. Tad izleek no maisa abas virsejās preču kastes, noņem vākus un leekos papiŗus un gaŗ apakšejo kasti peeloka maisa malas. Nu redzamas visas preces.

Un skatitaji sanākuši visi ap galdu, cik jau nu mājās paš-laik ir to ļaužu. Es zinams pašā preekšā, ceļeem uzmetees uz sola. Man viss jaredz, viss jazin. Apprasos par visu, ko vēl nepazistu. Bet ari leelee tikpat ziņkārīgi. Dzērves acs eet no rokas rokā un visi brīnas.

„Kas to varetu domat? Peleka, kā poga, bet suni tomēr nogāž.“

Baumaneete atslēdz skapiti un skaita maciņā naudu, tad nopērk āķus un cemerīnu. Aupiņš uzspļauj uz naudu un aizlaiz aiz atšļukušā zābaku stulma.

Pārnāk arī viri pusdeenā un Ādams nopērk bundžu sērciņu.

Aupiņš saseen paunu un pārleek uz krāģi. Mēs sēžamees pee pusdeenas galda, un Aupiņam atnes krūzē peenu, nogreež reeku maizes un uzleek šķēli sveesta. Viņš nomazgā rokas un arī ēd galda stūrī. Šodeen no viņa vairak pirkts un viņš tadēļ pee labas dūšas un stāsta par jauno dzelzsceļu, kuŗu velkot uz Tukumu, par Semes baronu, kā tas kāvees. Un aizejot no mums, aiztaisa pats durvis. Ja no viņa neka nepērk, tad viņš nerunā un, aizejot, atstaj durvis vaļam.

Kad viņš guļ pa nakti, tad atstāj par naktsmāju katru reizi lāpamu adatu.

* * *

Martiņš braukā ar zirgu un svin pee mums beeži šabas. Viņš ļoti eeredzets no mājneekeem dēļ savas ļautribas. Par sevi viņš runā, kā par citu cilvēku.

„Deevs jums palīdz!“ viņš saka: „Nu jūs gan Martiņa gaidijāt, gaidijāt un nevarejat nemaz sagaidīt. Bet par to nu viņš gulēs pee jums divas naktis no veetas un svinēs šabas.“

Kēvite viņam nodzīta, vāja, eejūgta bez rēdem un, tikko sētā, klūp tūliņ graust maurīņu jeb zeemā greežas pee nojuma un lasa kādas pabiras. Preekš ķēvites viņš lūdž katru reizi kādu saujiņu miltu un saka, ka jāсатаisot tai „strebekles.“ Pats viņš arī izdēdejis un noplīsis, ar nošķeebušeemes zābakeem. Sabās viņš sev izkaulē miltus un vāŗa ķilķenus. Ēdot viņš mēdz stāstīt:

„Martine te ēd, ka kunges, glumes klunckes, bet vine sore ar ingelem pavade šabes pee plikes sīpole zupes.“

Bet veenumēr viņš ļautrs un, ja grib, vakaros stāsta pasaku par Ivanu Ivanoviču un lāci, kā tee situšees: Ivans Ivanovičs ar pungvāli, bet lācis ar ausi. Pasaku stāstot viņš runā pareizi un neleeto žargonu, kā runā par savu seevu un bērneem.

Tad viņš vēl rāda, kā kreevu baznicās zvanot un sauc mani palīgā. Viņš pats rupjā balsī caur degunu rūc:

„Ein krenkel im bau! Ein krenkel im bau!“

Man atkal smalkā balstiņā, visu laiku jāsauc:

„Strungalof! Strungalof! Strungalof!...“

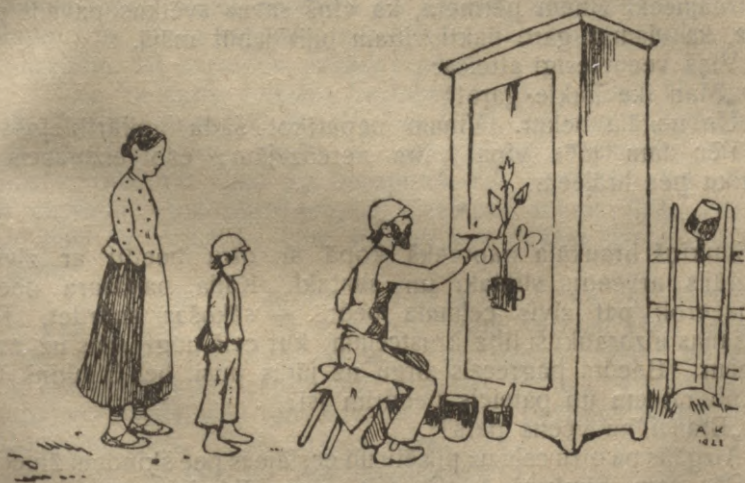
Un visi klausitaji klūst ļautri un smejas.

Izvadā viņš mālu traukus: bļodas, podus, šķīvjus, krūzītes. Un maina tos pret lupatam un kauleem. Mēnesī parādas apmēram reizi. Par nakstmāju atstāj bļodiņu. Ari viņa īsto vārdu nezina.

* * *

Glāzneeku saucām par Pundervaseru. Ari tas visadā ziņā nebūs viņa īstais vārds. Viņš ari braukā ar zirgu un vadā līdzī kasti ar salmos salikteem stikleem, podiņos dažādas krāsas un skārda bundžā ķīti. Beeži gadas eeleeckama kāda rūte, izlāpams vēja lukturs. Pundervasers tad izņem no kastes stikla rūti, apmēro, uzleek linjalu un velk ar tādu daiciņu — čī-i-i-rks! Un pa aizvilktu stripu stikls taisni atlūst. Tas viņam esot stikla greežamais dimants. Tad saleec drātīti, peedzen, nolauž, aizķītē un — darīts.

Meitai Marei bij pagatavots balts drēbju skapis. To viņa veenmēr taisijās likt krāsot un strīdejās katru reizi ar Pundervaseru par cenu. Mare gribeja ar zilu eekšpusi, dzeltenu ārpusi un stārku uz durvim. Nu beidzot Pundervasers peelaidās par Mares cenu.

„Bet ar visu stārku uz durvim?“ Mare vēl noprasīja.

„Ar visu stārku“, Pundervasers peekrīt.

Bet gadijās tuvumā Ādams un eesmējās:

„Ko, vaj tad jau tik tāļu, ka stārks pee durvim?“

Un Mare vairs atkal neļāva krāsot. Sāka pat raudat: Ādams to izsmejot. Māte vēlaki rāja Ādamu, ka tā nevajadzejis runat. Adams gan aizstāvejās, ka viņš neka slikta neesot teicis. Bet māte tomēr palika pee sava: tā nevajadzejis ar meitu runat, katrs

tak zinot, ka stārks nesot mazus bērņus. Un es nedabuju redzet, kā krāso stārku.

Bet nākošo reizi, tikko parādijās Pundervasers, Mare Ādamam par spīti tūliņ eemaksaja pilnu cenu un lika krāsot: zilu eekš-pusi, dzeltenu ārpusi un puķi uz durvim.

Pundervasers sastrādaja divas deenas un eesāka durvju ārpusi papreekšu, lai ātraki apžūtu puķes veeta. Un puķe iznāca lepna: ne podā, bet melnā kastē ar osem, divas gaŗenas lapas zaļas, divas apaļas lapas zilas un pašā vidū sarkans steebrs ar roza pumpu virsū. Rozā pumpā esot zeeds.

Mare vēl pēc tam uzmaksaja Pundervaseram desmit kapeikas virsū.

* * *

Tad vēl pee mums nāca ar neleelu pauniņu kāds jauns žīds Sarke Spongs. Eenācis, viņš nolika pauniņu kaktā un prasija mātei darba. Ar vīreem viņš strādaja vairakas deenas no veetas, tad gāja atkal uz pilsētu atpakaļ. Reiz viņš pavadija visus Miķeļus un gaŗo nakti pee mums.

Mājneeki viņam pārmeta, ka viņš savus svētkus pavada pee mums, ka vismaz gaŗo nakti viņam bijis jābūt mājā.

Viņš veentesigi atteica:

„Man ike nakte gaŗel!“

Un negāja nekur. Viņam nepatīkot šāda apkārtklejošana.

Pēc tam mēs viņa vairs neredzejām: esot aizbraucis uz Ameriku pee brāļeem.

* * *

Simkiņš braukaja papreekš kopā ar otru beedri ar zivim. Bet gājis arveenu sliktaki un sliktaki. Kāda pavasara deenā bijis jaerok pat zivis ceļmala bedrē — sākušas smirdet. Pēc eerakšanas aizbraukuši līdz krustceļam, kur ceļš nogreežas uz zvej-neekeem. Beedrs pagreezis zirgu uz jūŗas pusi, bet Simkiņš nolēcis no rateem un pateicis beedrim īsi:

„Brauci nu veens pats!“

Aizgājis pa otru ceļu uz pilsētu un eestājees pee šķindeļu žīdeem.

Pēc tam Simkiņš taisija pee mums šķindeles ar savu partiju. Strādaja viņi no tumsas līdz tumsai, ēda kartupeļus ar siļķi un reizi deenā peena zupu. Svētdeenās eetinās baltmelni strīpajajos baušļu deķos un skaitija pātarus vaj visu cauru deenu, par visu nedeļu. Un Simkiņš jutās laimīgs:

„Taisniba, mēs pa nedeļu nostrādajamees melnās meesās un sestdeenās nepagūstam izgreest tulzņas no plaukstām, bet par to mēs zinam, ko esam sastrādājuši un kas mums ir.“

* * *

Braukaja vēl ari apdeguši leišu žīdi ar pilnām kulbam no-
dēdejušu galviņu, izsalkušu vēderiņu, ar apleecibam no meestu
un guberņu valdem, ka viņem pateesi viss nodedzis. Mājneeki
brīnījās, ka tajās kulbās veenam pašam vecaku pārim varetu būt
tik daudz sīku bērnu. Bet tomēr katrs redzeja, ka viņi nelaimi-
gaki, nekā mēs, un katrs kaut ko pa drusciņai nesa un deva i
drēbes, i ēdamas leetas, i naudu. Bija ko dot, un labprāt
ari deva.

21. Čeepšana.

Par čeepšanu pee mums sauca paņemšanu bez mātes atļau-
jas, bez viņas ziņas. Ta būtu tā kā maza zādzība, bet tikai no
mātes un tikai ēdamas leetas.

Višu gadu cauri varejām dabūt čeept skābu krējumu. Sveest-
maizi māte deva katru reizi, kad palūdzām, to viņa eeskatīja par
ēdeenu, bet krējummaizi ļoti reti, krējums esot kāruma leeta. Bet
taisni tadēļ, ka mums to reti deva, mums ta beeži gribejās. Un
ņēmam tāpat, mātei neredzot un nezinot, un ne daudz, lai nepa-
manitu, pa bleķa kaņķitei, pa divām. Un kaņķititi katru reizi tīri
nolaižijām, lai nepalēek nekādas pēdas.

Tad rudenos čeepām kartupeļus un cepām. Ne tadēļ, ka
māte nedotu mums kartupeļu, bet tadēļ, ka viņa neļāva tos cept,
jeb kā viņa mēdza sacit: ar kartupeļeem neekotees. Lai ēdot
sausī vāritus vaj zupā jeb beezputrā, cik eeet, ko tur neekotees
ar cepšanu. Bet taisni ceptee kartupeļi mums likās visgārdaki.
Un mēs tos cepām vaj nu ar Kati pee cūkām jeb ar Anneli pee
govim.

Tāpat bija ar zirņeem. Pee galda mēs tos varejām ēst,
cik veen eekšā leen, kā sausī vaj zupā vāritus. Bet mums gri-
bejās graust i nevāritus un tadēļ tos čeepām klēti no apcirķņa
vaj šķinām pākstes laukā jeb laupijām zārdos. Peebērām pilnas
kabatas, saēdamees un ēdeenu laikos dažreiz nemaz neēdām,
džegojām veen. Māte brīnas veen:

„Ko tad šee nu sapraktejušees?“

Ari sausī vāritus zirņus mēs daudz labprātaki bērām kabatās
un ēdām staigadami, nekā sēžot aiz galda no kopīga groza.
Taukšeti zirņi bij ļoti gārdi, tikai nekur tos nevar iztaukšet. Daž-
reiz mēģinajām paslepūs uz plītes zirņus pa druskai cept, bet tee
sprāga ar troksni pušu un lēca projām, tā ka no cepšanasnekas
neiznāca.

Burkanus un kāļus ari aizsākām čeept no dārza un nobeid-
zām zeemā pagrabā, kamēr tik tee peecturejās. Māte bija par to,
lai viņus ēdam vāritus zupā, bet mums taisni patika nevāriti jeb

zaļi, kā pee mums mēdza teikt. Visvairak ja pakasa, pagrēbina ar nazi mīkstas sulainas cīpsliņas. Ari izcepti tee bija ļoti gārdi, visvairak kāļi.

Bet visleelakais kārdinātais preekš mums bija augļu dārzs. Nekad mēs nevarejam sagaidīt, kamēr augļi dabīgi eenāksees. Jānogas un krizdoļus mēs uz vistu rēķina noēdām jau preekšļaiķus; vistas, zinams, ari ēda negatavās ogas, bet leelako daļu taču mēs ar Kati un Anneli noēdām pa deenvideem.

Āboļus mums nepavisam nebija brīv aiztik, jo no negataveem āboļeem metotees dažādi izsītumi, pat kašķis. Tā mums stāstija leele. Bet šoreiz mēs teem neticejām, jo pateesībā mēs ēdām negatavos āboļus, bet kašķa mums nebija neveenam. Tik zobi breemīgi atmizoja aiz skābuma: vairak par veenu ābolu neparko nevar noēst, pat pusi tikai dažreiz spējām apgraust, citu aizsveezām. Veenīgi tārupu saēstee un zemē nokritušeē bija drusciņ baudamaki un ne tik skābi. Tos mēs tad ari peegodijām.

Bet māte varbūt bija apcēlusi, ka mēs kritušos āboļus uzlasam un negatavus ēdam.

No paša rīta zem ābeles pee akas, kur mātei beeži nācās staigat gaņam, bij deezgan daudz sakritušu āboļu, vēlaki, kad mēs ar Kati uzceļamees, to vairs nav. Kādu rītu viņa uzlasijusi āboļus, uzvārijusi un peedāvā mums. Izvāriti tee vēl gārdaki. Ari Annele to pastiprina. Nu lasam un nesam mātei vārit un katru reizi deezgan daudz. Ja zemē nav, tad papurinam zarus.

Māte atkal brīnas, ka sākuši jau krist tārupu neaiztiktee āboļi, vēl negatavi. Vaj tik tee neesot purinati? Purinat nevajagot.

Mēs saskatamees ar Kati, kā peeķerti, tomēr par purinašanu neka nesakam. Bet otrā ritā ari māte nāk palūkotees, kā mēs lasam kritušos āboļus.

Es patlaban uzrāpees uz ābeles likā zara un tik palecos. Āboļi krīt kā paukšķ veen zemē. Kate sacēlusi svārciņus un lasa klēpī.

„Vadzi, dārzneek, nāc nu tu pirmais pee mēra, tad dārzneecē“, saka māte, nostājusees ar stibiņu pee ābeles stumbra un gaida mani nokāpjam. Nelīdz ne asaras, ne lūgšanās. Dabujam katrs savu teesu.

* * *

Keizara deenā, trīsdesmitā augustā, visas seeveetes un bērni, kuņi var atsvabinatees no nepececešamajeem ikdeenas darbeem, ejam uz tālo silu brūklenēs. Ir patlaban svētdeena un lopus aplokā apņemas uzskatīt Ādams, ja viņam atnesot labi daudz brūkleņu. Aicinam viņu ari līdz, bet viņš atsakas: nevarot izturet locišanos visu deenu gar zemi.

Ari māte paleek mājās izslaukt govīs, apkopt barokļus un un pagatavot ēdeenus. Baumans, saprotams, ari paleek mājās, lai izkurtu rijas krāsni un eetu uz baznicu.

Citi visi mēs skaļā barā ar grozeem un kuleem un sveestmaizem pusdeenai dodamees ceļā uz tālo silu. Kalnā pee Silu muižas vēl atskatamees pār visu eeleju uz mājām.

Birzes bērzi jau nodzeltejuši, apses peesarkušas. Šur tur mežmalēs snauž seena kaudzes. Lauku peegazēs brūnee zirņu zardi stāv sačurnejušees, kā vecmamiņas seģenēs. Zeltainee auzu

un meežu tupešini izmētati šur tur pa laukeem un tikko atšķī-
šami no dzeltenajeem rugajeem. Melnās rijas ar gaļajeem šķū-
ņeem un platajeem peedarbeem ar peekļautajām veju skujam
atdusas svētdeenas meerā, eegrimušas tikko saredzamos dūmos.
Spirgtizalajā atalā peeseetee zirgi retumis paceļ galvas, kad vis-
apkārt, cik sasneedzams, viss jau noēsts un sapīto kāju solis
japaspē uz preekšu. Apiņu vitnēs un kokos eeslēptais māju
jumta skurstenis izlaiz zilganu dūmu strūklū, kuļa bez vēja nezin
kur greestees, steepjas, steepjas pret debesim, kamer iznikst un
pasūd zilajā gaisā. Aiz mājām uzkalniņā pee apvārksņa baznica,
eežogota no kuplām leepam izsteepj tām pāri savu sarkano torni
ar bumbu. gaili un krustu galā, rādidama ceļu un aicinadama no
visām pusem tuvojošos baziņenus . . . Un pār visu to nogurusi
rudens saule izlej savu svētdeenas meeru . . .

Aiznākam pee tālā sila un eegreežamees mežā. Par ceļa
vaditajām te būs Baumaneeete un Māre, viņas te nav pirmo reizi,
lai tik mēs no viņām neatklīstot. Te mežā veegli veenam otru
pazaudet. Eegreežamees pa teciņu mežā un ejam līdz sūnu kal-
niņam. No ta tāliņ sākotees brūkleņu klajumi.

Tālumā redzams sirmais sūnu kalniņš ar āpšu izrakteem
dzelteneem šmilšu dobumeem un retajām preedem. Aiz kalniņa
sākas izcirstee sleģi un retumis atstatās sēklu preedes. Visgaļam
spīd zaļš mētru laukums ar pareteem sirmsūnu cekulaineem ciņeem.
Peeplakstam mētrās, kur saulē gozejas smagi peelijuši sarkanu
brūkleņu ķekari.

No eesākuma mēs mazee saucam veens otru un preekā
uzbudināti rādam no veetas nosētos sarkanos ķekaru plankumus,
braukam ogas un birdinam skalu groziņos, bet tumšākās un
leelakās šaujām mutē. Tomēr ar laiku preeks atslābst, mugura
nogurst, mēle un augšleja sāk sūrstet. Kate atradusi jumalu ogu
un nes to viseem radīt. Baumaneeetei tas nav nekads brīnums:
saugot kopā ļoti beeži par jumalu reeksti, retumis kādreiz
ari aboļi.

Saule deenvidos. Saejam visi kopā pee sūnu ciņa, sasē-
žamees tam apkart un ēdam savas sveestmaizes. Ari no maizes
tagad augšlejas un mēle sūrst. Es uz brīdi atmetos pavisam
sūnā un skatos uz augšu zilajās debesīs. Nogurušajeem pleceem
un mugurai tā tik labi.

Tad ejam atkal ogu laukumos, gaļam atsevišķeem ogu
pudureem. Esam jau izlepuši un metamees zemē tikai tur, kur
brukleņu uz visām pusem, kā nobērts. Runajam savā starpā maz,
jo nogurumu sajūt visi.

Uz reizi Kate eeblaujas. Viņa izbijusees no kāda leela
putna, kuļš turpat pacelees viņai blakus, spārnus smagi kuldams

pa mētram, un ar troksni smagi pārlaidees uz klajuma otro malu. Pēc blāveena ceļas vēl, tāpat spārnus dikti kuldami; veens aiz otra vairaki leeli melni putni no mētram un laižas projam, tuvaki neizcirstajam mežam.

No teem neesot ko bītees, Baumaneete mums skaidro: tee esot medņi un teteņi. Ari viņi lasot brūklenes un tagad esot nobaŗojušees trekni un smagi.

Mūsu trauki drīz pilni. Greežamees atpakaļ uz sūnu kalniņa pusi. Laiks eet uz mājām.

Kad iznākam kalnā pee Silu muižas, saule patlaban eebreest mākoņu strēmēlē pee apvāršņa. Baumaneete saseen savus abus pilnos grozus ar lakatu un pārleek pār plecu. Manu groziti viņa paņem rokā. Es eju Katei palīgā nest viņas groziņu. Ceļā vairakas reizes pārmainam rokas. Līdz ar krēslu pārnākam mājās.

Vairakas deenas pēc tam bārstam ogas pa seeteem un palageem un lasam ārā retās mētru lapas un skuju brunčus. Tad mizojam ābolus un greežām šķēlēs. Māte gatavo eevārijumus un atleek podos svētkem un godeem.

Bet mēs mazee negaidam līdz svētkem un godeem, nevaram savaldīt savus kāros zobus un čeeepam jo beeži pa kaŗotei ārā no pōdeem.

22. Labibas vešana.

Daļa rudzu jau apkulta, šķūņi atsvabinājušees, varēs eevest pēdejās auzas un gubā samestos meežus.

Sajūdзам zīrgus četrās nekaltās ragavās. Es par brauceju uz lauka; Dāvis pee mājām. Viņš te pee šķūņa Ādamam šo to var palīdzet: izvilkt ragavas atpakaļiski arī no šķūņa, atraisit vezumu, peesveest pa klēpim pee pantas.

Vedu zīrgu aiz pavadas pa sleeču nošļūkto celiņu rugajos. Kamēr celiņš eebraukts gludens, pavada man aiz muguras izsteēpta, zīrgs nevar līdzī tikt, bet kad nogreežos rugajos, tad pavada nošļuk gandrīz līdz zemei: soļi te lēnaki, acs vēro, kur kāju likt starp asajeem, šķībi nogreestajeem rugajeem. Un tomēr stilbi noskrāpati sarkani un sūrst. Tikko neuzmanigaks solis, rugajs eeduŗ līdz asinim.

Plauts tikai nesen, bet visgaŗam starp rugajeem jau savilkti spoži zirnekļu tikliņi. Ari pa gaiseem lido balti tikliņi, ķeŗas acīs, zīrgu ķrēpēs, ūnas gar govju rageem.

Tikko mēs tupestiņu noņēmuši, Annele ar savu stību atkāŗjas pa daŗeem soļeem un govju un aitu bars peenāk tuvaki. Preeks viņeem zāļu rugaju starpā vaj cik.

Abi suņi stāv auzu tupestiņa katrā pusē un uzmanīgi seko, kad tupestiņu ceļ uz ragavam. Lauku peles, kuņas vēl nav sagādājušas deezgan baribas zeemai, strādā pēdejos rudens darbus zem auzu tupestiņiem. Un Duksis ar Poģi tām krīt uz kumbra, tikko tās pamana. Ari vecā kaķe ar kaķenu te siro pa lauku un nes katra mutē pa pelei ar atkārušos teevu astiti.

Dūmaļa atšķīras no citām govīm un nodomajusi eet pee meežu gubas. Annele pasauc abus suņus, parāda Dūmaļu un cuijina tai pakaļ. Suņi atskatas gan uz auzu tupestiņu, kuņu patlaban ceļ uz ragavam, bet tomēr aizskrej un atgriez Dūmaļu atpakaļ. Tad, maizes kumosu negaididami par pakalpojumu, steidzas uz tupestiņa veetu. Peļu vairs nav, bet ir caurums zemē. Duksis paož. Ož, pēc pelem un peļu ligzdas. Un žigli viņš ņemas caurumu atkarpit. Poģis gaida, tikko beedrs būs peekusis rakt, stāsees viņš pee darba.

Zemes sprāgst uz visām pusēm; suņi strādā pārmaiņus, veens pēc otra pakarpa, pakarpa, paošņā: nav vairs tālu.

Pele aiz steidzigeem darbeem vēl nav paguvusi eetaisit otru izeju. Viņa jūt, ka glābiņa vairs nav. Tikko caurumā atspid gaisma un suns drusku atkāpjas, pele metas no cauruma ārā un izmisušeem lēceneem meklē glābiņu rugajos. Bet Poģa zobi to salauž. Pa tam Duksis ari jau peelavijees pee mikstās ligzdiņas. Nošmikst veen sīkee peļu bērni.

Veena tupestiņa pēc otras aizlīgo no lauka uz mājam un nozūd šķūnī, kamēr viss lauks kļūst tīrs un lopi netrauceti pa to ganas.

Atleek vēl tikai neleela meežu gubiņa. To neērti ragavam vest, tadeļ līdz ar pēdejo tupestiņu pārtraucam darbu ragavam, atjūdžam zirgus un ejam pusdeenā. Pec pusdeenas eejūdžam trīs zirgus ratos un braucam uz meežu gubu.

Māre uzkāpj gubas galā un gāž meežus zemē. Baumans kņauj ratos un Dāvis pirmo reizi taisīs vezumu. Baumans peekodina, lai labi eevēro, ap kuņū veetu paleek riteņi, ka neiznāk tā, ka vezumu kņaujot pats nenonāk at visu vezumu zemē.

Pusvezumā Baumans noleek dakšu papreekš pret veenu, tad pret otru pakalejo riteņi un leek ari palūkot uz zirga galvu. No šīm trim veetam Dāvim javēro, kā vezums taisni kņaujams.

Kad Dāvi no aņakšas nemaz vairs neredzu, tad padodam Dāvim no preekšas pārseenamās kārts galu, noleekam virvi taisni pret zirga asti, aizejam vezuma otrā galā un metam pakalejo virvi kārts galam pāri. Tad to aizkabinam aiz kāša pašā ass vidū un velkam. Baumans eekaņas virvē un velk uz leju, pat kājas reizu reizem uz augšu atleecot. Baumaneeete velk aiz virves gala. Tad Baumans paņem virvei aiz gala, aptin vairakas reizes ap kāsi un aizsprauž galu. Dāvis ved vezumu uz mājām. Man šādu brauceenu neuztic.

Otru vezumu kņauj Māre un tā visu laiku pārmaiņus ar Dāvi: kuņš zirgu atbrauc, tas paleek ratos kņaut vezumu un peekņauto vezumu pats vada uz mājām. Suņi visu laiku neateet no gubas. Ari Annele ar Kati stāv tepat. Tagad uz lauka vairs nav nekas sargajams, izņemot šo pēdejo gubu. Lopi brīvi staigā pār visu lauku.

Zem meežu gubas palikti žagari. Kad guba aizvesta, mēs sākam vilkt žagarus sāņus un kraut čupā. Zem žagareem peles savilkušas graudu krājumus zeemai un sataisijušas sev midzeņus un tur eeglabajušas bērniņus: gan mazas plikas pelites, kuņas tikko vēl kustas, gan leelakas spalvainas un žirgtas, kuņas prot jau žigli skreet un slēptees.

Suņi visu laiku neatlaidīgi ķer peles un ārda viņu ligzdas. Cūkas peenāk un apēd peļu savāktos graudus.

23. Prāgeri.

Kādā rudens vakarā lija stiprs leetus. Visi mājneeki ātraki nobeidza darbus un devās pee meera. Veenigi Māre aizkavejās ar trauku mazgašanu, eelēja suņeem namgalā putru silītē un izgāja pa nama mazajām durvim mazgat kājas. Ārdurvis vēl nebija aizšautas.

Sajā brīdī kāds eenāca tumšajā istabā un eerunajās.

Ādams vēlaki stāstīja, ka viņam izlicees, ka eenākusi Māre un kaut ko nesaprotamu eeteikusees, kas izklausījes, kā vāciski. Viņš ari tūliņ spēris visas savas vācu valodas zinašanas vaļam. Bet zīnot viņš tikai veenu teiceenu vāciski:

„Wer hafen fifen was?“

Tas esot: kuņš no jums svilpis?

So nepareizo teikumu Ādams beeži atkārtoja veetā un neveetā.

Tikko eenācejs dzirdejis Ādamu eerunajamees vācu valodā, tas tūliņ gājis klāt viņa gultai un sācis pamatīgi runāt kaut ko vāciski. Svešajam peebedrojes vēl kāds un vēl kādi, apstājuši Ādamu no visām pusem un visi runājuši cits caur citu. Lai gan Ādams deevojees un zvērejis, ka viņš nepavisam neprotot vāciski, tomēr vāceesi nākuši arveenu vairak klāt. Beidzot viņš pārleečinājees, ka sarunajotees ar viņeem galā netiks, un tadēl noslēpees ar visu galvu zem segas un neatteicis vairs ne vārda.

Kad peecēlamees citi un māte eededzināja lampu pee greesteem, redzejām istabu pilnu mežkungu ar taurem rokās. Par mežkungeem mums sanākušee izlikās tadēl, ka ģērbušees viņi visi bija gaiši pelekos uzvalkos ar zaļeem apšuvumeem. Dažeem pat galvā zaļas platmalītes ar spalvu puškeem aiz lentam, daži plikām galvam. Pavisam astoņi viri.

Runāja viņi visi un greezās pee viseem, bet neveens viņus nesaprāta, varbūt māte drusku. Bet to visi tāpat noprata, ka tee ir prāģeri jeb kā viņus vēl pee mums sauca — prūšu muzikanti, kuņi staigā no muižas uz muižu spēledami. Tagad no leetus pārsteigtī, viņi eegreezušees pee mums un grib naktsmāju. Māte aizsūtīja Dāvi parādīt laidara augšā salmus, vaj tur būšot laba guļa. Tur būšot siltaki, neka citur. Tad māte runāja par „brot“ un „butter“ un gāja ar Māri uz pagrabu.

Es biju jo lepns uz savu māti, ka viņa var sarunates ar svešajeem vācešeem, kuņus mēs citi nesapratām. Es līdz tam zināju tikai divus vācu vārdus dzeesmiņā:

Kaņote — lefel, maizite — brot.

Atnesa no pagraba divus spainišus rūģuša peena un sveestu, uzlika uz galda maizi un kaņotees, un visi muzikanti čalodami sasēdās aiz galda ēst.

Māte vedinājās uz guļu, es vēl gribeju paskatītees, kā svešee ēd, bet mūsejee visi aizgāja pa saveem kakteem — rīt agri ja-ceļotees kult. Māte vēl iznesa divas segas, deva pa segai vēl ari Māre un Baumanee: pa diveem varot segtees kopā, tā peetikšot un būšot ari siltaki.

Preekš manis šis vakars deva daudz jaunu domu eerosinājumu. Guleju un tēlojos sev preekšā, kā viņi visi muižā spēlē, cik tur tad iznāk muzikas. Līdz šim biju dzirdejis spēlejam tikai

Bunci un Lindi. Buncis veens pats jau taisija vairakas muzikas uz reizi un ar Lindi kopā laida vaļam tādus maršus, ka vaj ausis plīst. Bet kādai muzikai vajaga tur būt, kūr astoņi tādi prāgeri laiž vaļam. Un ne vēl kaut kādi, bet tādi, kas tikai pa muizām staiģā spēledami.

Deez, kur viņi visi šuj? Tikai mājās pee sevis jeb arī muizā pēc spēlešanas. Buncis ar Lindi šuva i pee sevis mājās, i citur, kur bija kas šujams. Manā prātā tas bij skaidrs: ja muzikants, tad visadā ziņā arī skrodēlis.

Ari sapņos droši veen to nakti būšu redzejis prāgerus. Bet no rīteem, tikko veļu vaļam acis, sapņi man izšķīst un aizmirstas: ir kaut kas jauks un labs redzets, beidzamais sapņu gaļs vēl patlaban rokā, bet viss cits jau aizmirsts. Sākas jauna deena, jauna dzīve, jauni eespaidi.

Otrā ritā pamodos agri no neparastās rīboņas: Ādams bij eenācis no rijas pec dzēreena un nenocetees, neepūtis kādā taurē. Iznāca stiprs burkšķis, no ka arī es atmodos. Cēlos tūlīņ augšam un gāju apskatīt uz loga sakrautos instrumentus. Tur bija visvairak melnu klarnetu ar baltām klapitem un spožas taures, visadi izlocitas un cita par citu leelakas. Veena pat tāda, ka pelekā kaķe ar visu kaķenu droši varetu tajā paslēptees.

Divi no muzikanteem arī jau kājās un namā vāra beezputru. Vēens no viņeem patlaban lej katlā ūdeni. Māte skatas un sauc:

„Is noch! Is noch!“

Usainais muzikants pavēras jautajoši mātē un vēl peelēj. Māte vēl skaļaki eesaucas:

„Is noch!“

Muzikants atkal paskatas uz māti, bet pakrata galvu un nosaka:

„Nein, ist genug!“

Un atleek trauku.

Māte smejas un skaidro, ka taisni arī viņa gribejusi teikt to pašu, ko muzikants, ka ir deezgan leets, bet viņš sapratis otradi, ka vēl jalej. Redzu, ka mātēi ar to vācu valodu neet vis tik spoži, kā biju domajis.

Mūsu brokasts jau gatavs un māte mani skubina ātri eekost, jo man atkal būšot japastāvot pee sēklu ābolaņa, japagana zirgi, kamēr leelee paēdišot brokastu un sataišišot jaunu meteentu.

Ēdu gan, bet man šorīt nepavisam negribas ganit zirgus, jo kamēr es būšu pee zirgeem, muzikanti var aizeet. Māte ap-

galvo, ka tik ātri tas nenotikšot, jo tee visi vēl guļot, izņemot tikai šīs deenas pavarus, kuņģem bijis jaceļas agraki brokastu vārit.

Dāvis ved jau zirgus pāri sētai pa vārteem ārā. Zirgi sa-seeti cits cita astē un zin, ka eet brokastā, tadēļ kāpj zirgteem soļeem. Es nopakaļus tikko varu izkāpt līdz. Aiz kalna peegāzē atstāta brūna strēmele sēklas āboliņa. Un taisni pee paša vecā āboliņa saaudzis viskuplakais atals, jo te vismazak ganīts.

Kalnā vēl atskatos uz sētu. Pa laidaraugšas trepem vēl neveens vis nekāpj, tā tad guļ gan vēl.

Dāvis atdod man Maškas pavadu un aizeet pats pee vecā Bērā pašas rindas pakajeļā galā, noņem viņam pinekli no kakla, sapin kājas un nomauc apaušus. Bēris palec sāņus un čakli plūc āboliņu. Bērim nomauktos apaušus Dāvis apvicina gar nākošā zirga asti un aizseen galu, jo apaušu pavada jau ceeti eeseeta astē. Tad sapin ari Melnim kājas un noņem apaušus no galvas. Ari Melnis aizlec sāņus, apaušus astē žvadzinadams.

Tā Dāvis atnāk līdz Maškai, apņem viņai galvas apaušu pavadu ap kaklu un steidzigi aizmetās pāri kalniņam uz mājām. Paleeku ar zirgeem veens pats un apskaužu Dāvi; kas viņam nekait, pastāv uz meteena, padzenā zirgus ar pātagu un tagad redzēs, kā prāgeri peecelsees, ēdis brokasti, ņems savus instrumentus, pat varbūt spēlēs. Bet tad man eenāk prātā, ka mazu brītiņu pastāvet uz meteena Davja veetā man bijis grūti un es sūdzejees par putekļeem. Pat tagad zirgu muguras un peeres apklātas ar beezu putekļu kārtu.

Zirgi pilnām mutem plūc rasaino āboliņu. Es staigaju gar vecā āboliņa strēmeli, kā stārks, kājas augsti celdams, lai mazak aizskārtu rāsas. Jaunais, lapainais, suligais āboliņš zirgeem taču daudz gārdaks, nekā vecais izkaltušais, kaulainais sēklu aboliņš. Tam viņi pat virsū neskatas. Ko te stāvet?

Uzkāpju pakalniņā un skatos uz mājām. Sēta tukša: visi ēd brokastu. Laidaraugšas lūks vaļam, bet pa trepem vēl neveens nekāpj. Atskatos uz zirgeem, ari tee vēl nedoma eet vecajā āboliņā. Te pateesi nav vērts viņeem klāt stāvet. Bet uz mājām eet tomēr nedrīkstu. Eju aiz āboliņa lauka uz ežas pee leelās ābeles. Te sakrituši daži siki ābolteni. Bet neganti skābi. Japagaida, kamēr uznāks sals, tos apsaldēs, tad tee būs baudami.

Lauķis tomēr peegājis pee sēklas āboliņa. To viņš dara tīšam, aiz gaŗa laika. Paņemu riķi. Te zem ābeles vīsvisado metamo deezgan vēl no pērnās zeemas, kad katrs ceļa gājejs pameta likumiņu uz šo pusi un uzlaida kādu metamo zaros. At-dzenu Lauķi no sēklas āboliņa. Sist gan viņam nesitu, jo viņš mans miļakais zirgs. Tikai pabaidu.

Vecais bērais ēd atsevišķi no citeem. Viņam kā pēdejam uz meteena nav tagad nevenu apaušu, ne astē, ne galvā. Citeem tikai astēs. Bet Maškai i astē, i galvā. . .

Uz reizi it kā kāds pārsveestu kalniņam pāri kaut ko jauku, skaļu, precīgu. Ari zirgi paceļ galvas un paskatas uz māju pusi. Uzskrēju pakalniņā.

Sētsvidū sastājušees visi prāģeri ar savām spožajām taurem un viņeem apkārt visi mājneeki. No rita saulē vizuļojošām taurem lec ārā daždažadas raibas skaņas, citas jautri gaviledamas, paceldamās augsti gaisā, citas skaļi smeedomās un viļņodamas pār ošu un leepu galotnem, citas smagi pukstedamas un slēpdamās turpat lejā apeņu vītenēs. . .

Tad kā ar cirteenu viss pārtrūkst. Nolaižas tauru gali. Sāk atrokotees, cilajas zaļās platmalītes. Un pamazam, gaŗā strīpā, veens pakaļ otram, visi nāk augšam pa ceļu un aizeet man gaŗam. Pats pēdejaiss ar resno tauri, kuŗā abi mūsu kaķi varetu paslēptees. Aiz resnās taures nāk arī Dāvis pēc zirgeem.

Man tādas žēlas un dusmas, ka neesmu bijis klāt, kad spēleja, ka varetu pat raudat, lai gan es te pakalniņā visu tāpat labi dzirdeju.

Peenāk Dāvis un prasa, vaj es arī dzirdejis, kādu lepnu maršu prāģeri nospēlejuši par naktsmāju?

Es stāvu peepūtees un viņam pat neatbildu.

Ari Dāvis sapīkst pret mani, nosauc mani par puņķu pūslī un eet kārtot zirgus kopā. Pirmo viņš atpin veco Bēro, saņem to uz peeres aiz mateem un ved Melnajam pee astes,

atraisa a paušus un uzmauc Bērim galvā. Atpin tad Melni un aiz mateem ved abus pee nākošā zirga, kamēr tā aiznāk pee Maškas. Tad aizved visu rindu uz mājām, uz riju.

Es aiz dusmam nepavisam neēju uz mājām, bet nostājos pee vecās ābetes un skatos pakaļ prāgereem, kā tee veenis pakaļ otram nozūd aiz baznīcas kokos.

24. Rijas darbi.

Rudeņos visvairak apstaigatā ēka ir rija. Vakaros līdz vēlai naktij tur lokas pa krāsns bedri rijkuris. No rīta bez gaismiņas velk peedarbā meteenu, steidzas līdz pusdeenai nokult, lai pēc-pusdeenā peesērtu riju no jauna žāvēšanai. Pa starpbrīžem starp kuļamām deenam raujas ar vētišanu.

Mūsu pastāvīgais rijas vīrs ir Baumans. No rijas viņš tagad atkust tikai pee sēšanas, citadi viņš visu laiku pavada rijā. Un ari es gandrīz viņu deenu kuļos āp viņu.

No rītem eju saukt Baumani brokastī. Jau notaļus plūst pretim īpaša rijas smarža. Pa mazo četrstūrīnaino, ar klucenu aizbāzamo rijas lodziņu plūst ārā dūmi. Krāsnī nupat no jauna samestā malka. Peedarbā atvērtas abas galu durvis. Pee deen-

vidus durvīm uzkārts rupjais kretulis. Baumans, pakāpees uz krāģiša, laiž cauri rupjās pelevas. Kad rudzi no kretuļa vairs nebirst apakšā graudu čupā, Baumans pasit kretuli eesāņus, izgrābj rogas un rupjakās pelavas un nosveež eesāņus. Tad ar krijokli samet no kaktā sadzītā meteena no jauna pilnu kretuli ar kūlu un kāpj atkal uz krāģi šūpot kretuli. Ar pirmo rāveenu sāk birt graudi, kā beezs krusas leetus, bet tad arveenu mazak un mazak; nelīdz ne kretuļa sakratišana, ne sišana uz veenu un otru pusi; atkal jasasit kretuls sāņus un jaņem arā rogas.

Kad leelums izvēlīts, tad noņem rupjo kretuli un uzkarina smalko. Atbīda vēl netīros graudus sāņus un sākās vētišana no jauna. Pelavu tagad maz vējam ko nest projam, bet nezāļu sēkļeniņu galviņas, pārcirstās rogas ar eeķērušamees vēl dažeem graudeem vējam jāpadzen drusku nomaļus. Baumans reizu reizem ar grabekli pavelk šos ašķus nosāņus, tee noderēs zirgeem oderem. Tad tīros graudus ar leeškeri beram seekā un es turu maisu, lai ērtaki izbērt seeku. Katrus četri seekus Baumans ar robas eegreešanu atzīmē uz rudzu koka, kuŗš glabajas gropiņā blakus rijas mūrišam. Tur tādu robainu kociņu ir pavisam peeci: kveešeem, rudzeem, meežeem, auzam un zirņeem.

Strādādami, mēs ar Baumani visu laiku sarunajamees. Es vairak prasu, viņš man izskaidro. Bet visbeežaki uzdodam veens otram mīklas :

„Maza, maza seeviņa — simts miču galvā. Kas tas ir?“
Baumans uzdod.

„Kāpostu galviņa,“ uz reizi atsaku, jo ta vairs nav jauna mīkla.

„Bet: Maza, maza muižiņa — trīs simts lodziņu?“

To zināju gan, bet patlaban aizmirsis.

Baumans palīdz atminēt, dodams tuvākus aizrādījumus:

„Aupiņš nēsā paunā līdzī.“

„Nu es zinu: pingērots, ko māte velk pirkstā, kad šuj.“

„Bet to tu gan nezināsi: sarkans viriņš zemē — bārda veen arā?“

To pateesi nevaru atminēt, bet ņemos arī strīdētes, ka ta nav mīkla, ka Baumans to nupat izdomājis, jo agrāki viņš to nekad nav teicis.

Baumans pretim nestrīdās: varbūt kāds viņam kādreiz to uzdevis minēt, varbūt nupat tāpat eēnācis prātā, bet jaatmin veen esot. Katra mīkla pirmo reizi kādam eēnakusi tā veen prātā.

Izminos, izminos, bet nekā neiznāk, beidzot galīgi nosaku, ka ta nav mīkla. Tad Baumans pasaka:

„Burkans. Bet tagad nu uzdošu atkal pašizdomatas mīklas: A—u—ze—a—es?“*)

Šādas mīklas man beeži dzirdetas un nedara vairs nekādas grūtības.

„Er—u—de—ze—i?“**)

Ari to uz reizi pasaku.

„Em—e—e—ze—ce—ha—i?“***)

Ar to ce—ha no eesākuma bija grūtāki, bet tagad esmu eemanijees, tā ka uz reizi atminu un no sevis arī uzdošu tādas mīklas Baumanim minēt.

Tā mēs ar Baumanim noņemamees, ka pat dažreiz aizmirstu saukt viņu ēdeenā un māte nāk otrreiz pakaļ.

Bet palīdzu arī Baumanim darbā, kur veen varu.

Viņš eet uz malkas strēķi pēc malkas, es eju palīgā: viņš nes leelās šķilas, jo rijkrāsnei malku nekad neskalda, es mazākās pagales un skaidas eekuram. Dīraju no šķilam arī tāses eekuram. Baumans vēti: es viņam no otra kakta peegrūžu kūlu, palīdzu sadzīt pelavas peedarba vidū kopā uzsveešanai uz rijas augšu. Kad viss izvētīts un nobeigts, tad abi slaukam peedarba klonu.

Dažreiz pee vētišanas apstājas vējš. Tad abi izejam laukā un svilpojam, kamēr sasaucam vēju no jauna. Ja kādreiz vēja par daudz, tad stādam kuplās eglītes durvīs vējam preekšā.

Kuļamās deenās es palīdzu vilkt ārā no rijas seru otram meteenam (pirmo meteenu veenumēr aizguļu): saķeru silto kūliņu aiz cekula, aizvelku līdz aizsāktajam meteenam, paceļu ar

*) Auzas

**) Rudzi

***) Meeži

rezgali uz augšu un atraisu saiti tāpat, kā leele. Ja tik rijas mazajās durvīnās nēmaisos leelajeem pa kājam, tad man ļauj strādat un nedzen projam.

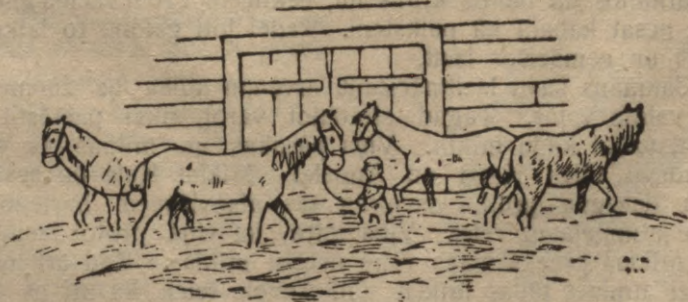
Trešais meteens sneedzas gandriz līdz pat peedarba greesteem, jo viņš nāk uz abu pirmo meteenu pakūlam. Dāvis kā mīditajs uzrāpjas pats papreekšu uz meteena un pavisam pazūd siltajos, traušļajos kūļņos. Tad peenāk Maška, pacilā, galvu pamēģina, vaj pavada svabada, ka var brīvi kāpt, un abām preekškājam uz reizi breen meteena eekšā un pazūd, atstādama sev pakajā eemītu robu. Pa viņas pēdam eet citi zirgi. Pēc pirmā apmīduma meteens manami peeplok, bet rudzu steebri vēl ir veseli, nesaspaidīti, tikai peebristi. Vēl dažas reizes aplaiž zirgus soļos, tad sākas rikšošana.

Dāvis eet pa meteena malu apkārt peedarbam un dzen sev apkārt riņķi zirgus. Uzplīkšķina tik ar pātagu un zirgi dodas pilneem rikšeem, reizu reizem izspraušlodami puteklus no nāsīm. Dāvis tikko paspēj mainīt Maškas pavadu no veenas rokas otrā un apkārt mugurai.

Kad salmi jau samīdīti, Baumans ar Ādamu paņem rijas grābekļus — ar peeceem gašeem zareem — un nogrābsta pār visu meteenu no veenas veetas salmus un nes klēpjeem veenārā. Tad aizsāk veenā malā un greež meteenu apkārt krijokļeem, lai apakšā sadzītos steebrus arī samīdītu.

Kamēr mīda, Ādamam jaaiznes nogrābtee salmi nožeem uz laidraugšu. Ādams tā eemanijees salmu nešanā, ka krauj nozī vaj zirga vezumu eekšā, kādu tikko var pa lūku eevelt. Āri mani viņš vēl solas aiznest uz noža, ja tik man nebūtu bailes, ka nokritīšu.

Pēc pēdejā meteena paleek vēl daudz smalku salmu, kuņus grābekļeem grūti atdalīt no pelavam. Te tad eenes peedarbā restes. Baumans ar grābekli ņem veen klēpjus no meteena un klāj uz

restem, bet Dāvis ar Ādamu un māte ar Mari krata eeklātos klēpjus un laiž restem pāri: pelavas ar graudeem izbirst restu apakšā un peeveenojas kūlai, salmus no restem izsvēž pa durvim.

Vēl jaapmīda palikusē kūla. Ātreem rikšēem veen tagad zirgi visu laiku skreen. Bet Maška tomēr pagūst skreedama izveicīgi paķert pa mutei kūlas ār graudeem. Un to viņai ari neleedz, ja viņa tikai tadēļ nenovilcina soļus.

Dāvis tagad reizem aicina mani pamidit viņa veetā. Eeskreju zirgu vidū, paņemu pavadu un pātagu un apeju divas-trīs reizes apkārt metenam, tad sāk mestees garlaicīgi. Visi staigā apkārt un kaut ko dara: Baumans apstaigā peedarbu un no malam peemet meteenu, Ādams kņauj savus salmu nožus un nes salmus, māte ar Mari nes pusdeenas kārtu lopeem, bet Dāvis eekritis kā akā. Būs vēl uz dārsu aizšmaucis! Un es jau sāku dusmoņtees, ka esmu viņu laidis, un apņemos to nākošā reizē vairs nelaist.

Bet zirgi spraušlodami nemitīgi rikšo man apkārt, tā ka tikko pagūstu aplaist ap sevi pavadu. Un Maška reizi pa reizei saķer ar muti kūlas. Dzirdu, ka viņas zobi kraukšķina graudus. Ari citi zirgi rauga sakampt kūlu, bet nekas neiznāk, jo to apauši eeseeti preekšējā zirga astē.

Pēc nokulšanas ar vecu mašu noberž zirgeem puteklus un atraisa astes. Ja mani nesūta ganit zirgus, tad palīdzu sērt riju. Baumans uzkāpj rijā uz ārdeem, Ādams ar dalbi sneedz viņam augšam kūlus. Mare velk no rijas durvtnam klāt. Es ar māti un Dāvi šķūtejam kūlus no pantas un sveežam eekšā pa mazajām durvtnam rijā.

25. Grāmata.

Mātei klēti skapī bija bleķa bundžiņa ar leelu zābaku un mazu pērtiķiti uz vāciņa. Lūdzu, lai viņa bundžiņu man atdāvina. Bet viņa pa paradumam atteica, kā to veenmēr mēdza:

„Kad izaugsi leelaks un eemācisees lasit, tad dabusi.“

Bundžiņa man ļoti būtu noderejusi: tajā varetu eelikt vērdiņus, sarkanos un baltos kritus un, eekneebjot zem vāciņa auklu, to varetu nēsāt kabatā kā pulksteni. Tadēļ ļoti gaidiju to laiku, kad izaugšu un eemācišos lasit.

Baumans savu lasitmācišanu arveenu atlika uz zeemu, kad būšot vairak vaļas. Tagad strādajot varot tikai pastāstīt kādu pasaku, uzdot kādu mīklu. Viņa pasakas un mīklas es stāstiju un uzdevu tāļak Katei un Annelei. Mīklas Kate no eesākuma mineja deezgan grūti, visvairak tās atsevišķeem burteem, bet Annele atmineja uz reizi. Viņa teica, ka viņa protot lasit, tadēļ tādas mīklas preekš viņas vairs neesot mīklas. Kad ari es sāku uz reizi atminēt tādas mīklas, tad Annele teica, ka ari es varešot lasit, ja tik man eerādītu burtus. Viņa apsoliņa atnest no savas mātes savu veco ābeci un man eerādīt.

Nedevu viņai mēera, kamēr viņa neatnesa ābeci.

Ta bija vecā gaiļa ābece, lai gan nebija vairs ne gaiļa, ne pirmās lapas. Ar burtu eerādišanu un paturešanu gāja deezgan veegli un es pateesi pēc kāda laika staigašanas pee Anneles ganos sāku pamazam lasīt, papreekš ar leelakeem burteem, tad ari sikakos. Vēlaki pamēginajamees dzeesmu grāmatā, ari te gāja. Vēl kartupeļi nebija noņemti, kad māte man jau atdeva bundžiņu un pārveda ari dažas grāmatiņas ko lasīt.

Tagad es biju ļoti lepns, jo man bija bundžiņa, ko valkat kā pulksteni, un bez tam vareju pa rudens vakareem, kad sāka dedzinat uguni, lasīt leelajeem kautko preekšā.

Neskaitamas reizes lasijām „Bārenite Līzbete“, „Neredzīgais Kaspars un viņa dēls“ un Zvaigzniša „Pasaciņas“. „Preežu kalna Rozi“ lasidami visas seeveetes un es raudajām.

Tad atveda vēl „Trūtiņa, tas bāra bērns“ un „Cilveka sirds“. Tos lasiju katru vakaru gandrīz līdz svečeem, kad pārnesa no skolas pusbibeli ar jautajumeem un atbildem. To Baumans ņēma savā glabašanā un katru vakaru vilka ārā no skapiša, lai lasot. Viņš kautko strādāja un ļoti labprāt klausījās, tāpat kā visi citi.

Grāmatas vācām no visām malām kopā, visvairak caur skolenem, jo Annele no mūsmājam apmekleja skolu. No Skujam atveda kādu vecu gada-gājumu „Latveešu Avizes“. Lasijām tur no veenas veetas visus pasaules notikumus. Visbeežaki no viņām pārlasiju teiku par Dundagas zaļo jumpravu un pils līko bērzu.

Ja atnesa kādu jaunu grāmatu, tad svētki nebija man veen, bet viseem mājneekeem. Lasijām līdz pat vakara zirgu kopšanai un gulet eešanas laikam.

Ari Kate drīzi sāka lasīt, bet viņa ne labprāt lasija dikti citeem preekšā. Viņa pa seeveešu paradumam sēdeja vakaros turpat galda stūrī un knubinajās gaļ kādu rokas darbu, visvairak ko adidama.

Bet manai grāmatas prašanai bija ari savas ļaunās puses.

Atbrauca kādā svētdēnā pee mums ceemos kāda no mūsu krustmātem. Viņa esot dzirdejusi, ka mēs ar Kati jau mācot lasīt. Vaj nevaretu eemācot ari viņas Doriti, kuŗu jau bija paņēmusi līdzī. Māte bij ar meeru un Dorite palika pee mums.

Pirmas deenās pagāja šā tā, kamēr eepazineemes tuvaki. Tad māte sāka stāt virsū, lai mācot Doriti. Sēdamees klāt pee

vecās gaiļa ābeces; nosaucu burtus, Dorite sauca pakaļ. Tad sākām lasīt: es papreekšu, Dorite man pakaļ. Bet ļoti drīzi tas viss apnika, tad atkal rotaļajamees.

Pēc kādām nedēļām māte gribeja pārleecinatees, kā Dorite jau lasa, un paņēma ābeci. Bet no lasīšanas Doritei nekas neiznāca. No galvas viņa zināja kaut kā ābeces gabalus, bet lasīt, aizsākot no vidus jeb atšķirot jaunā veetā, viņa nevarēja. Nu māte sāka dusmotees un bārt mūs visus trīs: Ko teikšot krustmāte, Dorites māte? Tik ilgi jau mācotees un vēl nekas neesot eemācīts. Domašot, ka mēs negribot viņai palīdzēt... Lai sākot no gala un mācot labi, citadi kulšot mūs visus. Tagad viņa lūkošotees mums ceešaki pakaļ.

Un nolikts bija tā: Vispirms jamāca man veenu stundu, tad Katei veenu stundu, tad pēc pusdeenas man atkal veenu stundu. Katei jamāca mazak tadēļ, ka viņai japeepalīdz šur tur seeveešu darbos. Kuņš labi nemācišot vaj nemācišotees, tas nedabūšot pusdeenu.

Māte tagad ņēmās uzdot un noprasīt. Bet tomēr labaki negāja. No galvas Dorite visu zināja. Pa rindai lasa katru vārdu, tikai irbulis paleek dažreiz eepakaļus, dažreiz aizšaujās lasamajiem vārdeem preekšā, bet no vidus sākot, ne par ko neeet. Palikām visi trīsi bez pusdeenas. Eenesa ari rīksti un nolika mums blakam; uzšāva ari pa reizei. Plūkaja mūs, plūkajām mēs ari Doriti, bet nekas nelīdzēja. Asaras veen tik bira.

Tad ņēmās māte pate Doriti mācīt. Nosēdina sev blakus pee darba un leek „bukšķeeret“ no paša gala:

Em—u—ha=mū, es—u=su, mūsu; te—e—ha—ve—es= tēvs, mūsu tēvs; de—e=de, be—e=be, es—i—es=sīs, debesīs, mūsu tēvs debesīs.

Bet ari tā vairs nekas neiznāca: Dorite pa visu mācības laiku bij sajaukusi burtus veenā mudžeklī un sauca vaj visus pēc kārtas, ja uz kādu norādīja.

Beidzot ari māte atmeta ar roku, lai krustmāte domā, ko domadama. Un tagad ar Doriti tikai dzīvojamies veen: lasijam žagaros no eglem leelos brūnos čekuņus par govīm un bullīšiem, no priedem mazos peļkos un zaļos čekuriņus par aitiņam un jēriņiem un laidām zem galda ganītes.

Pa Leeldeenam krustmāte atbrauca Doritei pakaļ un aizveda. Nezinu, kādā pārleecībā viņa aizbrauca, vaj nu mēs ar Kati negribejuši jeb nevarejuši Doriti eemācit.

Tikai to mēs tagad zinām, kā daudz veeglaki mums bijis eemācītes pašiem lasīt, nekā eemācit citu.

26. Kartupeļu rakšana.

Vēlā rudenī rušinatees pa zemi, cauru deenu eetupees vagā, ir neparasti un grūti. Pee tam ari jasteidz, lai neaizlīst un neaizsalst kartupeļi. Tadēļ šim darbam vāc jo vairak daritaju klāt. Aizrunā jau laikus un maksā graudā un naudā. Bija gadījumi, ka mums kartupeļus palīdzēja novākt i Sarke Spongs, i čigans Miķelis ar saveem peederigeem.

Saule lec jau deezgan vēlu, tadēļ visi sacēļas jau tumsā un pee lampas gaismas paēd brokastu. Mazā gaismiņā visi, kā sēņotaji, ar grozeem uz rokam dodas uz lauku. Viseem pa preekšu aizeet Ādams ar arklu pār pleceem un veco bēro aiz pavadas. Kartupeļu lauka malā visi apstājas.

Kartupeļu lapas jau apkaltušas, dzeltēni-melni sačokurejušās un sabirušās vagās. Tikai daļiņa vēl turas pee viknem uz rindas. Viss lauks kā apdedzis un no sāneem izskatas strīpains: pacēlusees gaišākā rinda un eegrimusi lapam peebirusi vaga. Kā milzīga strīpaina sega lauks aizsteepjas uz pakalna pusi.

Ādams eespeež arklu rindas galā un peejūdž bēro. Bet kamēr to jūdž, viņš eekāpis jau vagā. Ādams to uzstāda no jauna uz rindas, bet bēris nokāpj otrā pusē vagā. Paeet vēl labs laiks, kamēr bēris beidzot saprot, ka nebūs vis kartupeļi jaapar — japadziļina vagas un japaaugstina rinda, bet jaatar — pati rinda jaatklāj. Nu bēris visu laiku uzmanīgi kāpj tikai pa šauro rindu un aiz arkla paleek jaunatarta vaga, nosēta no veenas veetas dzelteneem kartupeļiem.

Kad uz raceja jau izārta pa vagai, tad visi metas katrs savā vagā uz ceļiem un sāk lasīt grozā kartupeļus, gan atklāti gulošus, gan zemē paslēptos: visa vagas zeme jaizlaiž caur pirksteem, visi veleni jasaberž, saknes janolasa.

Es ari eemetos ar skalu groziņu vagā un lasu kartupeļus pa virsu, cik paspēju, bet paleeku citeem pakaļā.

Peebrauc Baumans ar klēpi tukšu maisu, atjūdž Mašku un palaiz to sapītu ganitees ar visām redem. Tad viņš ar grozu no-metās manā vagā un vāc kartupeļus ārā no zemes. Kad Bau-mans mani panāca, viņa grozā bij daudz vairak kartupeļu, nekā manā. Viņš teica, ka mēs ņemšot kopīgi atrakt veenu vagu, jo mums kartupeļi būšot javed arī uz mājām un jaber pagrabā.

Abi veenā vagā mēs drīzi panākam citus un aizklūstam teem pat gašam. Bet drīzi man metas vēsi, ceļos visu laiku pa zemi ložņajot. Sāku tapat, kajās stāvedams, locitees pēc kartu-peļeem, bet tā atkal pēc kāda laika sāk sāpet mugura.

Baumans saka, ka visas tās likstas man brūkot virsū tadēļ, ka man jau šis darbs apnicis. Bet apnicis man vēl nebija vis.

Kad kādi desmit maisi bij pilni, tad Ādams mums palīdzēja kartupeļus sakraut vezumā. Eejūdžām Mašku un ar Baumani vedām kartupeļus uz pagrabu. Braucam taisni pa noņemto kartupeļu strēmeli gaš dārza žogu uz ogļu būdu atceļam tur bulverķu žoga kārtis un peebraucam pagrabam no otras puses. Noņemam no pagraba greesteem salmus un no lūkas spaļus un attaisijām lūku. Tad apgajām apkārt no grāvas puses caur durvim un aplūkojām, vaj viss kārtībā, vaj pa lūku varēs bērt kartupeļus.

Peena trauki un plaukti bij laikus jau pārnesti uz peelee-kamo kambari pee istabas un viss plašais pagrabs atrbivots kar-tupeļeem. Soļus četrus no durvim uzcelts visgašam augsts aiz-galds. Katrā pusē pee durvim pa mazakam aizgaldiņam: te burkani, kāļi, beetes un brūkleņu eevārijumu podi.

Sākam no augšas bērt caur lūku no maiseem kartupelus. Pirmais maiss izburkst pa pagraba klonu uz visām pusēm. No

otra maisa apakšā epretim lūkam rodas jau maza veenkopus čupiņa. Katrs nākošais maiss mazleet paaugstina kartupeļu čupu, bet vairak un vairak to izritina uz visām pusēm. Vedam un beram tā visu deenu, bet kartupeļi uz augšu paceļas maz, izblaist pa slīpajām malām, aizrit līdz seenam, vidū līdz aizgalda, bet abi preekšējie stūri pee aizgalda vēl pavisam tukši.

Vakaros lūku aizleekam ceeti, lai kāds lops vaj suni, kuņi te spaļos mēdz gulet pa nakti, neeebruktu pagrabā. Es izsakos Baumanim, ka tas, kas te eebruktu, būtu pagalam un ārā nekad netiktu. Bet Baumans saka, ka te varot droši lēkt eekšā, ka sa-sistees nevarot, jo kartupeļi pee vismazakās peeduršanās slīdot uz preekšu.

Tā mēs vedam veselu nedēļu kartupeļus no racejeem uz pagrabu, katrā vezumā pa astoņiem maiseem. Un katru vezumu Baumans rūpīgi atstripo uz pagrabiņa jumta sijas. Viņš preecajas, ka māte šogad varešot pārdot dažus simtus pūru kartupeļu pavasara rentei un algam.

Otras nedēļas sākumā kartupeļu laukā leelums noņemt, visas rindas izvagotas un izlasitas. Nu sākas noņemtā kartupeļu lauka pārāršana krusteem. Tas vēl apņikstošaks darbs.

Baumans un Ādams abi aļ lauku krusteem veens pakaļ otram, bet tā, ka veens otru nepanāk: Baumans dzen savu vagu gaļ šo malu uz augšu, Ādams nāk gaļ strēmeles otru malu uz leju un mainas reizē abos galos. Mare, Baumanete, Dāvis un

es esam sadalijuši visu uzaramo strēmeli četrās daļās un apstai-gajam katrs savu gabaliņu, uzlasidami grozos atartos kartupeļus: pavadam gaļ veenu pusi Baumani uz augšu un ejam strēmelei pāri vadit Ādamu uz leju. Tas nav grūti, bet apņikstoši un pee

tam no beežas locīšanās pēc kartupeļiem ļoti sāp mugura. Bet tādas mazas likstiņas neveens neevēro. Kartupeļus palasīt ir darbs pa manām spējam un tas jadara.

Pret vakaru es tikko vēl turos uz kājam un otrā rītā sāp mugura, ka tīri vaj jaraud. Māte ir ar meeru mani atsvabinat no kartupeļu lasīšanas, bet tad man jagana cūkas. Kate eešot ar preeku manā veetā lasit. Tā ari daram, lai gan zinu, ka Katei ari nebūs leels preeks no kartupeļu lasīšanas. Bet viņa tomēr izrādas izturigaka par mani un nolasa līdz pat aršanas beigam.

Bet vēl var būt palikuši zemē nepamaniti kartupeļi. Tadēļ sākas kartupeļu lauka pārečešana. Ādams aizbrauc uz sudmalam, Baumans rikojas pa riju. Bet Dāvis ar koka ecežam staigā ar veco bēro pa kartupeļu lauku un Kate, Mare un Baumaneeete lasa uzecetos kartupeļus. Grozi pildas ne visai ātri, bet pildas.

Es esmu atkal pee cūkam. Bet cūkas tagad veegli ganit, tās var laist tagad uzecetā un nolasitā kartupeļu laukā, kur tās visu vasaru tā teekušās.

Un neskatotees uz tik rūpigu kartupeļu izrakšanu no vagam, uzlasišanu pēc arkla un ecežam, cūka ari vēl atrod bagatu teesu: parušina, parušina ar snuķi zemē, ņem atrasto kartupeli mutē un žlakstinadama gārdi noēd.

27. Šķūtēs.

Visu vasaru mums nekur nebija jasūta zirgus pagasta vajadzībam, bet nu pagasta vecakais bij teicis Baumanim pee baznicas, ka tagad būšot jabrauc divas reizes no veetas.

Drīzi peenāca ziņa, ka pirmdeen jasūta divzirgu ore šķūtēs — rekrušu vešanai uz Talseem. Jaeerodas no paša rīta pee baznickroga.

Ādams sagatavojās uz braukšanu jau svētdeenas peevakarē: izsmēreja ori, peebāza seena maisus, sabēra zirgeem oderi kulitēs, peebēra miltu kuliti zirgu dzirdišanai un izņēma no savas lādes pulksteni, ko peeseet zirgeem. Tā pulksteni Ādams mēdza seet tikai reizī gadā, kad brauca tirgū.

Otrā rītā Māre, Baumaneeete, Dāvis un es gribejām aizbraukt līdz krogam izvadīt rekrušus. Mārei aizbrauca kāds radineeks, ar kuŗu, kā zēnu, Baumaneeete bij ilgaku laiku dzīvojusi kopā agrakajās mājās. Mēs ar Dāvi peesveedamees tāpat, pabraukatees un paskatitees.

Māre smējās, ka Ādams nopircis pulksteni, ko seet klāt kad braukšot pee mācītāja rāditees.

„Sēdi nu veen eekšā un brauksim rāditees“, Ādams atteica.

Māre uz reizi vairs negribeja braukt un gāja jau projām. Bet Baumanete pagāja Mārei pakaļ, kaut ko parunāja un Māre griezās atpakaļ un sēdās eekšā orē. Apsalusi zeme tālu rībeja, kad braucam pa ceļu augšā uz krogu. Lai pulkstenis jautri skanetu, Ādams laida pilnos rikšos.

Pee kroga slitas stāveja jau peeseeta otra ore, bet bez pulksteņa. Svešajiem zirgeem bij kamolī uzsetas astes. Ādams ar Dāvi ņēmās arī mūsu zirgeem uzset astes.

No kroga iznāca vairak puišu un leelija Ādamu, ka tas peesējis pulksteni. Būšot pavisam cits brauceens. Bez pulksteņa velkotees, kā uz bērēm. Puišu starpā bij arī Māres radineeks un Baumanetes paziņa. Viņš vedināja Māri un Baumaneti eekšā krogā uz atvadišanos eedzert. Bet izdzirdušas, ka tur vairak seeveešu neesot, mūsejās arī negāja eekšā. Paziņa viņām iznesa kvasu un alu un pats dzēra šņabi un dzirdija citus, kamēr apraudajās.

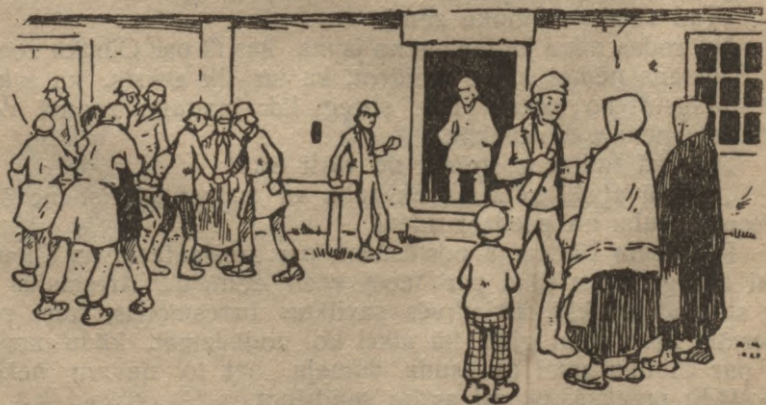
Māre ar Baumaneti ņēmās viņu meerinat. Bet jo vairak meerināja, jo vairak viņš raudāja.

— Ja, kas šim, šis palikšot tepat mājās, bet viņam būšot jaaizeet kreevos.

— Vēl jau nevarot zināt, vēl javelk loze, varbūt iznāk laimes loze.

— Ta lozešana esot tik tāda māžošanās, viņš jau droši zinot, ka būšot jaaizeet, esot nosapņojis.

Citi, vēl nepeedzērušees jauneši tikai smējās.

Iznāk pagasta vecakais uz leevenem, palūkojas uz veenu, otru pusi pa ceļu.

— Būšot jasagatavojas uz braukšanu, vairak izvaditaju nekur neredzot.

Pēc brītiņa visi iznāk gatavi uz braukšanu. Vairaki tēvaiņi atvadas no jauneešiem, novēl labas laimes. Jauneeši un pagasta vecakais eesēžas katrā orē pee vedejeem pa trim, tēvaiņi vēl reiz apstaigā ores un atvadas. Tad brauc.

Pagasta vecakais sēdeja mūsu orē pee Ādama un lika braukt papreekšu. Ādams no veetas lika vaļam pilnos rikšos. Un rekrūši aizbrauca, ka noskaneja veen.

Tikai ceturtdēnas vakarā Ādams pārbrauca no Talseem atpakaļ.

* * *

Jau nākošu nedeļu atkal bija mūsu kārta braukt šķūtēs — vest arestantus. Rakstītu paziņojumu no pagasta peenesa svētdēnas pēcpusdeņā. Otrdeņ, pulksten desmitos no rīta vajadzēja būt pee kaimiņu pagasta mājas, atkal ar diveem zirgeem.

Prasīju Baumanim, kas šoreiz būšot javed?

„Arestanti“.

„Kas tee tādi ir?“

Baumans ņemas skaidrot:

„Ja kāds nozog zirgu, nodedzina kādu māju, nosit cilveku, tad tādu saņem ceeti, saseen un eeleek ceetumā. Tas tad ir arestants.“

„Bet kadēļ tad viņus vadā, kā rekrūšus?“

„Kādā ceetumā sanāk par daudz, tad javed uz citu, kur vēl eetilpst“.

„Bet kad ari tas pilns?“

„Tad sūta uz Cibuku zemi.“

Nu rodas atkal jautajums no jauna, kas tā par Cibuku zemi? Un Baumans ņēmas atkal skaidrot, ka tur tik auksts, ka zaķim acis sprāgstot no peeres ārā, sneegi līdz jūntam, zeemā dažreiz saule nemaz neuznākot.

„Bet kā tad redz strādāt un vārit ēst?“

„Strādā apakš zemes, rok zeltu un sudrabu. Ēst nevāra: ēd sausu maizi un peedzer ūdeni.“

Pēc šeem Baumaņa nostāsteem par arestanteem un Cibuku zemi es ilgu laiku tikai par teem veen domāju. Arestantus es sev stādos preekšā, kā virvēs savilktnus breesmoņus, kuņi pār-greestām acim tikai glūn, kā atkal ko nodedzināt, kādu nosist. Ari par Cibuku zemi es daudz domāju, bet to nevaru nekādi sev stādīt preekšā, ne ari ar ko salīdzinat.

Tā peenāca otrdeņa un Ādams aizbrauca no paša rīta atkal orē, bet bez pulksteņa. Zeme jau bij sasalusi, bet sneega vēl nebija. Annele jau gāja skolā un mums ar Kati ik pārdeenas katram bija jauzrauga aitas, kuņas no rīteem izlaida uz sēju.

Tur stipri sazelušajā sējas laukā viņas meerīgi ganiņas visu laiku un prom nekur negāja. Bet mums bija jāiet beeži skatīties tadēļ, ka sējas lauks bija pašā leelceļa malā un kādi gaŗam-brauceji vaj čigani vareja aitas nozagt.

Ap pašu pusdeenas laiku, kad saule sāka sildīt, bija patīkami pabūt pee aitam kādu laiciņu. Aitas peeēdušas kuplā sējā, taču vēl arveenu meklē un plūc pa zāļitei un čakli gremo. Pa leelceļu laiku pa laikam paeet kāds gaŗam. Tuos tuvu pee leelceļa, lai labi redzetu katru gaŗam gājeju. Dažs gaŗam ejot pasaka:

„Deevs palīdz aitu ganiņam!“

Es zinu, ka tādos gadījumos man jāpaceļ cepure un jāatbild:

„Paldees ceļa gājejam!“

Un tā ari sveicinājamees.

Sodeen atkal turejos ceļa tuvumā. Varbūt brauks ari Ādams ar arestanteem. Bija gan tā bailīgi ap dūšu. Bet varešu jau aizbēgt, ja būs pavisam bīstami. Bez tam jau Ādams ari nelaidīs man darīt pāri. Un tad vēl platais leelceļa grāvis starpā, kamēr kāds tur teek pāri, es jau esmu gabalā.

Saule jau bij pāri pusdeennai un sneedzās gandrīz līdz mežu galeem, kad lejā pee meža parādijās kāds braucejs. Ja, bez loka, tā tad divzirgu ore. Kā tad, mūsu lauķis ar dumjo. Pret kalnu zirgi nāk lēnam soļos. Ari Ādamu pazīstu no viņa zilās cepures un pelekā mēteļa. Viņam blakus uz preekšeja sēdekļa sēž kāds jaunskungs brūnās drēbēs. Abi sarunajas.

Ari pakalā sēž divi. Veens, tāds pat kā Ādams, pelekā mētelī un zilā cepurē, bet otrs, ari kāds jaunskungs, pelekā cepurē un zilganā mētelī. Visi skatas uz mani, uz aitam, kaut ko savā starpā runā, tad eesmejas. Ādams rāda pret mani pātagu un sauc:

„Pasaki mājās Mārei, lai izkurina labi silti krāsni un uz-
čubina man labi mīkstu gultu, šovakar vēlu pārbraukšu.“

Tad noklačo ar pātagu un aizlaiž veegleem rikšeem. Zirgi,
skreedami, astes veen novirpina.

Nobrīnos veen nopakaļus: aizbrauca vest arestantus, bet
braukā ar kādeem tur jaunkungeem.

Pārdzenu aitas un pasaku Mārei, kā likts.

„Ko tas Ādams tur māžojas! Vaj tagad ārā maz tik auksts?“

Tomēr vakarā istaba bij silta un Ādama gultā maisiņš uz-
čubinats, spilveniņš pasists, uzpurinats.

Mēs jau ēdam vakariņas, kad pārbrauc ari Ādams un sēžas
pee galda.

„Cik tad nu šodeen bij javed?“ Baumans prasa.

„Divi zeļļi veen jau tik bija.“

„Pastariņš te mums stāstija, ka arestanti nemaz neesot
bijuši, bet kādi trīs jaunkungi.“

„Tas trešais bij pavadonis“, Ādams paskaidro.

„Bet kur tad tee arestanti bija?“ es prasu.

„Veens sēdeja man blakam, otrs pakaļā ar pavadoni,“
Ādams paskaidro.

„Bet tee taču nebija arestanti, tee bij tādi paši cilvēki, kā
kuņš katrs,“ es neticīgi protestēju.

„Varbūt ari ka nebija, bet tos man lika vest kā arestantus,“
Ādams atbild un smejas.

Visi smejas viņam līdzī. Un man leekas, ka smejas par mani.

28. Apkārtstaiguļi.

No zvejneekeem pee mums nāca Lapsa ar leelu dzeltenu
bārdu. Viņš bija leela auguma vīreetis un ne vecs. Bet mājneeki
runaja, ka viņam esot krītamā kaite, viņš nevarot strādāt. Rokā
viņam gaŗa taisna nūja, gaŗaka gandrīz nekā viņš pats; katros
sānos pa leelai nātņa kulei. Eenācis, viņš nosēžas uz krāsns
mūŗa un sāk skaļā balsī dzeedat:

Kā spoŗi spīd mans Jezuliņš. . .

Nodzeedajis dzeesmu un noskaitijis tevreizī, viņš pasaka:

„Labdeen, deevspalīdz jūsmajās!“

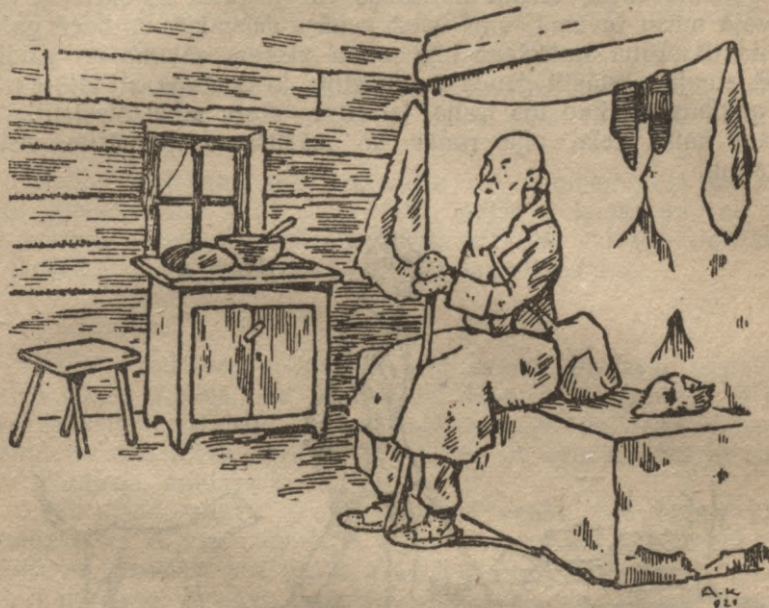
Un sāk ari ko stāstit, jo daudz viņš staiģā apkārt un daudz
ko ari zin.

Māte atleek darbu, nogreeŗ galiņu maizes, atnes vaj nu
šķēli sveesta jeb žāvetas cūkgaļas un pasneedz Lapsai. Lapsa

'pavelk kādu no kulem sev preekšā uz krūtīm un eelaiž tur maizi ar pavalgu.

Mātei viņš patencina:

„Lai Deeviņš jums to atdod simtkārtīgi“.

Ēdeenu laikos eelej bļodiņā viņa teesu un noleek tam blakam uz mūriša. Ja gadas atnākt vakarā, tad guļ uz mūriša uz čubu maisiņa, kuŗš jau vāguzī gatavs gaida uz peenācejeem. No rīta aizeedams, viņš novēl visai mājai Deeva svētību.

* * *

Neredzīgais Pēteris sāka staigāt apkārt vēl kā jauns zens. Abas acis viņam bij baltas, bet tomēr viņš drusciņ vareja redzet.

Pirmo reizi viņš pee mums eenāca vasarā, iztaustijās ar gaŗo nūju istabai cauri, nosēdās uz plītes un eesāka dzeedat.

„Kad es nākšu, kur tee dzīvo, kas to kungu redz un mīlo“ ...

Nobeidzis dzeesmu, viņš sāka taustīt ar rokam virs sevis pa gaisu, kamēr atsitās pret bleķa tvaiku uztveramo jumtiņu virs plītes.

„A, nu es saprotu“, viņš noteica: „man likās, ka man te augšā kāds dzeed lidzi“.

Bez dzeedašanas viņš nekādus pātarus vairak neskaitīja, bet saņēmis savu maizes teesu aizgāja.

Drīzi viņš savā pagastā peeņēma darbu — iznēsāt pastu. Tagad viņš pavisam parvērtās un kļuva daudz pašapzinīgaks. Staigadams savās amata darišanās no pagasta uz skrīveli, kuŗš dzīvoja mūsu tuvumā, viņš beeži eenāca mūsmājās un beeži guleja pa nakti. Viņa atnākšana bija mums viseem vēlama un gaidīta. Viņš zināja pastāstīt daudz jaunu ziņu, jo iznēsāja arī laikrakstus un paklausījās, kad tos lasīja, lai citur varetu atkal atstāstīt. Tā viņam katru reizi bija runas un stāstīšanas pārpārim visam vakaram.

Atmiņa viņam bij laba un arī balss teicama. Gaŗu gaŗās ziņģes un tautas dzeesmas viņš vareja dzeedat stundam. Arī runatajs viņš bija labs un par sevi mīleja stāstīt labas leetas. Tagad viņu vairs nesauca par Neredzīgo Pēteri, bet par Runča kungu. Uz to viņš pats savās sarunās uzvedināja:

„Ar to pašu mūsu latveešu valodu ir tā kā ir“, viņš aizgudrem eesāka: „Nav mums vēl peeraduši pee smalkas peeklājības, nav mums vēl parasts tas kunga vārds. Un arī nepeestāv tā, kā tee valodu prateji grib uzsteept. Peemēram, mani pat jasauc par Runča kungu. Tas iznāktu tikdaudz, ka es būtu kungs par kādu runci. Tad jau pareizaki ir, kā vāci un kreevi leeto: kungs Runcis. Vēl par šo jautajumu avizēs nav galīgi venojušees“.

„Atļaujiet, ka mēs jūs šimbrīžam godajam par Runča kungu, kamēr avizes jautajumu galīgi izšķirs“, Baumans smīnošām acīm nopeetni nosaka.

„Man jau tur nav nekas pretim: Runča kungs, kungs Runcis, vaj pat kungs Runce, tas jau galu galā veena alga. Es tik aizrādu, ka valodu prateji par šo jautajumu avizēs vēl strīdas.“

Un no šīs reizes mēs viņu visi godinām par Runča kungu.

Leels draugs viņš ar suņiem. Tee viņu nekad, nereg, neraugotees uz to, ka viņš staigā ar gaļu nūju rokā un beeži to vicina sev apkārt.

Suņus viņš sauc par spicastem un sarunajotees tos visu laiku glauda. Zin viņš arī, kurās majās ir kuņas un kad tām būs kuceni. Kucenus viņš jau laikus aizrunā, lai tos neslīcina, un iznēsā pa tām mājam, kur vajaga jaunus suņus.

* * *

Lejas krodzineeks eeradās pee mums pavisam negaidot. Leelee laudis runāja, ka kalejeenes tēvs esot zaudejis prātu, neveena vairs nepazīstot un pavisam aizgājis no sava dzīvokļa projam un maisotees apkārt. Darit gan neveenam neka nedarot.

Parunāja, apklusā un aizmirsā.

Tad kādā rudens preekšpusdeenā eenāk pee mums kāds pustumūža vīrs ar skuju un lapu koku slotiņam un saseeteem zāļu pušķišeem, nosēžas pee galda un saleek savas mantas uz galdu.

Laj dodot viņam brokastu, viņš vēl neesot ar kapeem gatavs.

Māte to pazīst par Lejaskrodzineeku, kalejeenes tēvu. Atnes bļodā siltu putru, maizi, sveestu. Nazis viņam pašam kabatā. Un nu ēd pamatīgi, kā ilgi neēdis cilvēks. Ēd un izmet pa vārdam mātei.

„Te tev būs zāles: ar slotiņu jaapraso un zāles jasavāra un jazder. . . Vēl man jāeesvētī arī baznīca.“

Bet daudz čukst un murmina pee sevis ko nesaprotamu.

Pēc paēšanas nesaka vairs ne vārda, bet tūlīņ eet ārā, paņem savu pee ārdurvīm peesleeto eglīti uz pleca un eet taisni pār lauku uz kapu pusi.

Man daudz ko mātei jautat. Viņa man dod atbildes, kuņas arī man nav saprotamas:

„Deeviņš tam esot atņēmis skaidro prātu.“

„Bet kādeļ atņēmis?“

„Kas Deeviņa darbus un ceļus lai izzina?“

Pārņāk pusdeenā Annele no ganeem, vīri no lauka un par Lejkrodzineeku veen eet runa:

Viņš jau vakar naktī sācis pa kapeem strādat un strādajis cauri visu nakti. Tīrot no kapeem nost zarus un brunčus, vecos nobirušos kroņus. Nupat ap pusdeenu aizgājis ar visu savu egli dzeedadams uz baznīcu.

Uz laiku Lejaskrodzņeeks pazuda no mūsu apgabala, tad parādījās atkal: dzeedāja, stādīja uz lauka meijas, vilka jaunus ceļus, pa kuņeem braukšot pats ķeizars.

Kādu vakaru eenāca mūsmājās pavisam rāms un noguris. Palikšot pee mums pa nakti. Lai dodot vakariņas un parādot, kur pārgulet. Nolika viņam uz mūriša čubu maisiņu. Viņš jau guļ, kad sēžamees pee vakariņam.

No rīta pecelees, prasīju, kur Lejaskrodzņeeks?

Esot pecelees jau pirms citeem un aizgājis savās gaitās.

Bet kādu laiku pec brokasta redzu, ka viņš velk no mūsu dīķa ārā kādu egrimušu palelu vītola zaru. Nosmērejees, sodre-jains, nosvīdis. Eenāk eekšā un prasa brokastu.

„Kur tad jūs tā nosmērejatees ar sodrejeem?“ māte prasa.

„Jums papreekš janomazgajas.“

Viņš mazgajas kārtīgi un prātīgi, bet runā neprātigas leetas:

„Izlaboju jūsu pirtskrāsni. Ķeizars te cauri braukdams, pee jums mazgasees“.

Mūsu pirts krāsni viņš bij pavisam izārdījis.

29. Suņi.

Abus suņus, i melno Duksi, kā ari pelekiraibo īsasti Pogi, atnesa kā mazus kuceniņus Runča kungs. Augam mēs reizē, jo es ari augu.

Pret rudenī suņus jau tureja par peeaugušiem un sūlija katru deenu līdzī ganos. Ari tumšajās naktīs Baumans beeži izgāja ārā un cuijināja neredzameem un varbūt ari neesošiem naktsklejotajiem virsū. Suņi parēja, pakvankšēja un lida atkal uz pagrabaaugšu spaļos gulei. Ari zeemā tee turpat guleja pa naktīm, bet deenu, ja veen kļuva istabā eekšā, pavadija vaj nu zem galda jeb Māres gultas.

Otra vasara viņiem bija grūta. Pārņāca uz mežkunga muižu jauns mežkungs un izdeva stingru pavēli, ka suņi jatura vaj nu visu laiku mājās peeseeti, jeb jaseen teem kaklā nejēdzīgi garš bansteklis. Izmēģinajās ar banstekļiem, bet suņi ar teem spraudās koku starpā, kauca un kungsteja, kamēr Annele tos samekleja un atsvabināja. Palīdzību nekādu suņi ar banstekļiem ganos vairs nevarēja dot. Ar savu spraušanos starp kokeem

bija pat ganam par kavekli. Tīri žēl bij noskatīties uz nelaimīgajiem suņiem, kuņi galvas nolekuši, vilka deenu mūžu sev līdzī garās pagales, no kuņām kakli nograusti jēli. Kad Annele pee galda stāstīja par suņu ķibelem mežā, tad visi pika veen un pukojās uz mežkungu.

„Kur tad nu šis plukstiņš tādu likumu ķēra?“ Baumans izteica savas domas, „vecāis mežkungs te dzīvoja gadeem un par to neko nezīnāja... Tas tik, lai peesmēretos kungeem, neizbeedetu viņu zaķus un putnus, būtu jāutraka medišana.“

„Kad brauc uz Tukumu, citos pagastos tādu suņi bendešanu neredz,“ ari māte peebilda. „Tāpat veen, kā līdz šim, lec suņi no lopeem pāri grāvīm uz leelceļa reet gaŗambraucejus bez kādeem banstekļeem.“

„Ari leeknes un Ģeidmeŗa pļavas gribot ļaudim atņemt,“ eeteicās Adams. „Meŗu tur esot jauzauzdina.“

„Tādi vēl daudz ko gribēs,“ Baumans noteica. „Ķalaiŗ tik suņi atkal tāpat, kā līdz šim. Likuma tāda nevar būt preekš veena apgabala veen.“

Un tūliņ pēc pusdeenas viņš pats atraisija suņeem banstekļus no kakla un palaida ārā. Suņi no eesākuma tā kā neticeŗa, ka nu ir atkal brīvi, stāv un gaida, ka nupat ees un sees atkal klāt.

Es paķeŗu no zemes sprunguliti, leekos uzspļaujam tam virsū, parādu suņeem un aizsveŗu projam. Aŗi aizskrej sprunguļam pakaļ. Un sākas skraidiŗana un riņķoŗana pa sētu, ķerŗanās rokā un lēkaŗana veens otram pāri. Plosijamees tā vaj visu deenas vidu, kamēr leelee cēlās augŗam.

Tagad suņeem atkal bij svabada dzīve pa ganeem un pa meŗu.

Līdz brokasta laikam viņi neatstāja no lopeem. Brokasta laikos lopi iznāk Kraķkalnos klajumā un sagulas pagŗemot.

Gane pa to laiku ēd brokastu un ari suņi dabū savu teesu. Pēc tam aŗi suņi dodas atpūtā: pamedit kādu vāveri, tad sākas reeŗana. Vāvere uzskrej kokā un pa zareem pārlec no veena koka uz

otru un aizeet dziļaki mežā eekšā. Bet Pogis ar Duksi to nav pamanījuši. Viņi skraida ap to pašu koku, skatas zaros un rej. Brižam krīt pee preedes stumbra klāt un sāk graust mizu. Grib varbūt pārgraust un nogāst preedi un tad noķert vāveri.

Dažreiz teem palaimejas pa pēdam uzlavitees gulošam zaķim virsū. Tad sākas kvankšķešana un zaķa dzišana. Zaķis bailēs met līkumu lokumus. Veens no suņiem dzenas kvankšķedams zaķim pa pēdam pakaļ, bet otrs metas taisni preekšā zaķi sagaidīt mežmalā.

Reiz viņem tā pateesi izdevās saķert mazu zaķenu. Annele tad to viņem atņēma. Zaķena sāni bij pārplēsti, bet tas tomēr palika pee dzīvības. Deezgan ilgi dzīvoja pee mums klētī skalu grozā, kamēr kādu deenu izlēca no groza un pa klēts apakšu aizbēga uz lauku.

Bet tad peenāca pavēste, ka par suņu patvaļīgu laišanu bez aizsargu kokeem pa mežu jamaksā divi rubļi soda naudas un peedraudets turpmak ar vēl leelaku sodu un nepaklausīšanas gadījumā neļaušot vairs nepavisam laist lopus kroņa mežā.

Māte gāja pee veckunga pēc padoma. Veckungs bija teicis: „Ko jūs eesākseet pret kungeem gaļu vest! Taisnība veenmēr būs viņu pusē. Ko tee gribēs, to tee darīs.“

Māte aizmaksāja divus rubļus un pēc tam sākam seet suņus pa deenam pee nojuma pakšiem zirgstāļa tuvumā. Vakarā pēc saules tos atraisīja. Tad skraidījām un ķēramees rokā un plosījames līdz pat vakariņam.

30. Eešana pee deevgalda.

Kad rudensdarbi bija nodariti un meža ciršana malkai vēl neaizsakta, Baumans eerunājās mātei, ka nu vajadzētū izeet pee deevgalda. Mātei nebij nekas pretim. Katru gadu reizi jāeet bija, labaki jau tad, kad tāds pavaļīgaks laiks.

Atnesa meežus, drusciņ saslapināja, sabēra pee mūriša zemē, te drusciņ siltaks, neka citur istabā, sasedza ar zirgu deķeem un gaidīja, kamēr sāks breest un dīgt. Tad izkalteja krāsni, tepat roku dzirnavās samala un eesals bij gatavs. Vareja sākt darīt alu.

Atvēla uz namu baļļu, salika dibenā gaŗkuļu salmus un izrobotus kociņus; eesprauda gaŗu koku baļlas dibena caurumā, salika baļļā apiņus, eesalu, salēja vārošu ūdeni un apsedza. Tad sāka nolaist brūnidzeltenu šķidrumu un leet to mucās raudzet.

Pēc alus izbrūvešanas nokava auneli, gaŗu sakapāja un savārija aukstgaļu. Sestdeenā izcepa rāušus, saaicināja veesus, izpērās pirtī un vakarā skaitīja gaŗus pātarus. Ari svētdeenas rītā pātari bija daudz gaŗaki, nekā citām reizem.

Pēc pātareem mums bērneem uzlika uz galda raušus un gaļu, bet leelee neēda neka. Apkopa tikai lopus un posās uz baznicu, lai gan ta vēl nebij atslēgta. Māte uzklāja uz galdu baltu galdautu, uzlika spožos lukturos vēl neaizsāktas sveces un peekodināja Annelei sveces aizdedzināt, tikko sāks parādīties no baznīcas pirmee baznīceni. Peeteica arī ar ko paceenāt krustmāti un krusttēvu, ja tee eerastos, pirms viņi nebūtu atgriezūšees no baznīcas.

Ārā sneegs un kamanu ceļš. Baznīceni eet cauri gan kājām, gan braukšus, vīreeši visi aitādu kažokos. Kājneeki pakāpj no ceļa sneegā, kamēr brauceji pabrauc gaļam.

Sētā eebrauc tālais krusttēvs ar krustmāti brūnās kamanās un brauc taisni pa sneegu uz nojumu. Krustmāte nāk eekšā, bet krusttēvs jūdz nost zirgu. Annele ar Kati steidzas ceņņas likt galdā, es, kā vīreešu cilveks, aizšmaucos krustmātei gaļam un eju saņemt krusttēvu.

Zirgu eeleekam tukšajā stelingī, kur arveenam uzglabā pakaišus. Ebāzām kurvī āboliņu, eeeļjām silē miltūdeni, tad eeevlakam kamanas nojumā un ejam eekšā.

Krustmāte jau ceenas pee galda. Ari krusttēvs drusku eekož. Es, kā īsts saimneeks, saku, ka vajadzētu paceenāt arī ar alu, bet leelee šorīt nedzēra un tadēļ arī neeelaida. Bet mēs mazee baidamees, ka neizsper, sviķi no mucas. Krusttēvs pats aizeet eelaist alu, atpūš putas un eedzer. Paslavē un pasneedz arī krustmātei. Tad abi aizeet uz baznīcu.

Annele ar Kati noriko galdu. Paskatamees pulkstenī. Vēl stundas trīs ko gaidit, kamēr sāks nākt baznīceni mājās. Lopi arī vēl nav jaeet aplūkot. Nav mums vairs patlaban ko darīt. Baznīceni arī vairs neeet, citadi varetu tos aplūkot un nebūtu garš laiks.

Brītiņu sēžam tāpat, tad leeku preekšā paņemt Anneles tafeli un eet uz desam. Bet Annele atrod, ka pa baznīcas laiku

tas esot grēks. Sākām uzdot mīklas, bet tās jau mums viseem pazīstamas. Tāpat no burtu mīklām vairs nav ko minēt, jo visi trīs jau lasam.

Sākām dāvināt viens otram „cimdozes“.

Dāvinatajs saka:

„Es jums eedāvinu pa cimdozei.“

Apdāvinātee jautā:

„Kas tur labs ir eekšā?“

„Divi jauni puiši jeb jaunas meitas.“

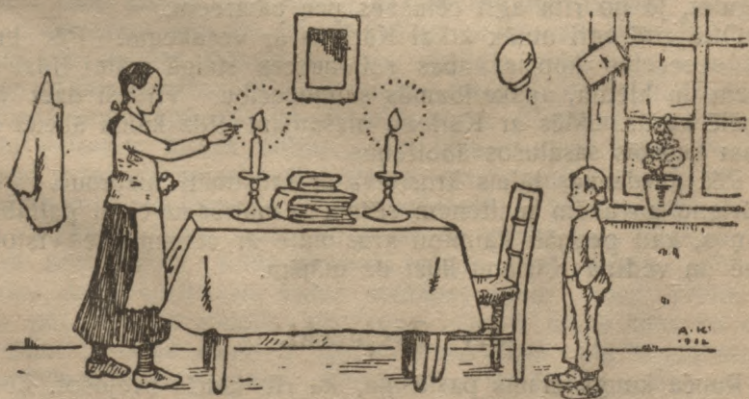
„Kā viņi gērībušees?“

Dāvinatajs nu ņemas smalki aprakstīt, kā domatā persona pateesi gērbjas un apdāvinātam pēc apgērba ir jāizvēlas un jāuzmin personas vārds. Tad pēc kārtas dāvina atkal cits.

Pirmā dāvinātāja ir Annele. Viņas cimdozē ir krustmāte un krusttēvs. Mēs ar Kati tūliņ domājam, ka tee paši, kuri nupat aizgāja no mums uz baznīcu, bet pee drēbēm es pazīstu, ka tas ir kaimiņu krusttēvs. Kate paņem krustmāti un viņai iznāk tā krustmāte, kura nupat aizgāja uz baznīcu.

Pusdivpadsmitos aizejam Annelei līdzī uz laidaru apskatītees, vaj kāda govš nav pārrāvusi saiti un nebada citas. Bet govš visas meerīgi guļ un gremo. Tad Annele uzvelk sērkokciņu un aizdedzina sveces uz galda, bet tūliņ atkal tās nopūš.

Drusciņ esot jāeedezina dakts eepreekš, citādi uz reizi tik labi nedegot.

Norunājām kaut ko lasīt. Izņēmām grāmatiņu „Cilveka sirds“. Tajā ir bildes. Drusku palasām un tad sākām aplūkot tikai bildes. Katrā bildē pašā virsū ir maza galviņa, bet zem tās leela sirds virpāri lappusei. Gar šo leelo sirdi nu ņēmās nelabais ar dakšām rokās: drīz viņš eelavijees sirdi eekšā, drīz izdzīts ārā, drīz atkal eekšā.

Pulkstens nosit divpadsmīt. Atleekam grāmatiņu un sākam visu laiku lūkotees caur logu, vaj neparādisees pirmee bazniceni.

Kalnā parādas i brauceji i kājneeki. Annele eededzina sveces. Gaidam mūsejos pārnākam.

Eenāk gandrīz visi reizē. Ari tālais krusttēvs ar krustmāti. Sastājamees ap galdu pee degošām svecēm. Baumans pasaka dzeesmu un sākām dzeedat, tāpat kājās stāvot. Tad visi skaita no galvas pātarus. Vēl drusciņ padzeed un pātari beidzas. Nopūš sveces.

Māte, Mare, Annele un Kate steidzigi nes uz galdu ēdeenus. Baumans laiž slaucenē alu. Atnāk ari kaimiņu krusttēvs un krustmāte ar Kārlenu.

Mājneeki eekož ātraki un aizsteidzas dot lopeem pusdeenas teesu, bet ceemiņi paleek ilgi pee galda. Tad vīreeši sāk spēlet kartis, papreekš uz cūkām, vēlaki pāreet uz sērkociņeem. Pirms dališanas saleek sērkociņus galda vidū, pēc izspēlēšanas vinnetaji peevelk sērkociņus pee malas. Tad leek no jauna un spēlē no jauna. Baumans kartis līdz nespēlē, bet turpat sēž, un sarunās un padomos ņem dzīvu dalību.

Mēs ar Kārlenu un abām meitenem turpat galda otrā gatā ejam uz desam. Tad Kārlens ņemas zīmet zirgu cilveku leelos zābakos un smēdī. Vēlaki sākām slēptees pa tumšajiem kakteem un meklet cits citu rokā.

Vakariņās izvāritas nūdeles ar aitu gaļu. Pēc vakariņam Kārlens ar kaimiņeem aizeet uz mājām. Māte mūs ar Kāti ari sūta gulet, jo no rīta agri cēlušees pee pātareem.

Otrā rītā agri atnāk atkal Kārlens ar vecakeem. Pēc brokasta seeveetes kopjas, abas saimneeces staigā mātei līdz pa stalleem un klētīm, apskatīdamās saimneecību. Vīreeši dzeļ alu un spēlē kartis. Mēs ar Kārlenu aizšaujām līdz kalna ābelei un salasam kabatās sasalušos ābolteņus.

Pēc pusdeenas tālais krusttēvs ar krustmāti aizbrauc. Mēs ar Kārlenu un abām meitenem sēžam uz mūriša un ejam patlaban āmariņos, kad peenāk kaimiņu krustmāte ar ceemmaizes vīstokli padusē un vēdina Kārlenu līdz uz mājām.

31. Zvejneeki.

Runča kungs mums pastāstija, ka rīt muižā zvejošot. Zvejneeki jau esot sabāukuši un apmetušeess krogā.

Mūsmājneeki brīnījās: viņi dzīvojot tepat blakam un nekā nezinot, bet Runča kungs nākot pavisam no cita pagasta un pastāstot, kas pee mums noteek.

Ne par velti viņu saucot par pastmeistaru, no kuŗa jasmēļot jaunas ziņas.

Otra deenā paņēmām grozu un gājām ar Baumani uz ezeru zivis pīrkt.

Pee kroga slītas čurņeja peeseeti kādi četri zirgi, kulbās sajūgti. Tee esot zivju uzpirceji.

„Nu jau mums gan maz preeka,“ Baumans teica. „Ja pee mūsu mazā ezeriņa tik daudz uzpirceju, tad mums uz zivim nav ko ceret.“

Es raudziju Baumani pārleecinat, ka ezers nemaz nav tik mazs: kāds gabals līdz saliņai un kur tad vēl aiz tās!

Uz ezera atradās vairaki pajūgi un daudz ļaužu. Pašā ezera galā pee muižas stāveja ragavās eejūgts zirgs un uz ragavam leela tiklu kaudze. Turpat blakus vairaki bārdaini tēvaini ar vēderaineem kapļeem cirta leelaku āliņu. Eesāņus katrā pusē ari cirta vairakus mazus āliņus. Uz ledus guleja katrā pusē pa teevai gaŗai kārtei ar galā peeseetu grožu galu. Groži bija gaŗi, gaŗi un guleja uz ledus saritinati apaļā lenķī kā milzīga stārku ligzda.

Patlaban gaŗo kārti ar peeseeto grožu galu bīdija leelajā āliņā zem ledus. Kāds tēvainis gaŗos ādas cimdos pīļejās ar dzelzs dalbi kārti zem ledus aizdabut prom sāņus. Kāds cits tāds pat tēvainis gaidija kārti pee nākošā mazā āliņa un dzina ar dalbi to tālak atkal uz nākošo mazo āliņu. Un tā gaŗ sāneem veenmēr tālak uz preekšu. Otrā pusē no leelā āliņa notika tas pats. Ļaudis maz pa mazam pārgāja uz otru galu.

Te atradās vairaki pajūgi. Veenas ragavas bij bez zirga. Uz tām bij uzgāsta leela resna baļļa ar četreem caurumeem sānos. Caur teem bij izšauti divi bomji. Pašas ragavas bij peeseetas pee ledū eedzīteem meeteem.

Baumans man teica, ka leelā baļļa esot driļļa, ar to vilkšot no ezera ārā tiklu.

Ari šajā galā esāka cirst leelu eegaṛenu āliņu, tādu pašu, kā otrā galā pee tiklu kaudzes. Daudzeem tēvaiņeem bez gaṛa-jeem ādas cimdeem karajās preekšā vēl gaṛas ādas skoteles. Un kājās savilkuši gandrīz visi leelus gaṛus zābakus līdz pat šekumam. Tikai retais dzeltenās čabatās.

Strādajot cits citam sauca dažus vārdus, bet es neka nesa-pratu. Runat gan runaja latviski. Beidzot otrā galā zem ledus pabīditās gaṛas kārtis peenāca šajā galā. Te viņas izvilka un atlika sāņus. Grožu galus atraisīja un peesēja pee baļlas. Tad atkal kaut ko sauca un otrā galā atsaucās. Divi tēvaiņi atlika dalbjus, peekērās pee bomja galeem un sāka baļļu greest.

Baumans man atdeva grozu un ari peekērās bomja galam greest baļļu. Ceturto vēl svabado bomja galu ari saķēra kāds no skatitajeem un sāka staigat driļļai apkārt.

Otrā galā risināja tikla kaudzi no ragavam nost un laida āliņā. Reizu reizem no tureenē ko sauca un te aptureja driļļu. Beidzot tur otrā galā pee āliņa neveens vairs nepalika. Ari raga-vas atbrauca uz šo galu.

Visi ļaudis tagad bij salasījušees ap mūsu āliņu un driļļu. Parādījās āliņā tikla spārnu gali. Katrā pusē āliņam nostājās pa tēvainim gaṛajās skotelēs un beeži locījās pee tikla.

Peebrauca no kroga uzpirceji, izlēca no kulbam, atstāja zir-gus tāpat nepeeseetus un nāca un stājās citu skatitaju barā.

Uz reizi kāds skotelneeks pacēla slapjo cimdu gaisā un no-sauca: „stop!“ Driļļa apstājās. Tikla spārni jau bij iznākuši iz ūdens, palika vēl eekšā tikai tikla kule. Tagad greeza lēnaki un lēnaki. Visi skatitaji speedās tuvaki pee āliņa klāt. Udens virsū parādījās pirmās līdakas un eešāvās atkal atpakaļ. Bet drīzi visa āliņa mute bija pilna zivju: līņu, bresmju, līdaku, karu-siņu. Viskustigakās bija līdakas: palūkojas, palūkojas deenas gaismā un spraužas atkal zem citām dziļaki.

Daži tēvaiņi paķēra zivju smelamos — gaṛu kātu galos apa-ļus dzelzs riņķus ar apšūteem tikliņeem — un smēla zivis no tikla ārā un meta uz ledus blāķi. Pašās beigās nāca mazās ziv-tiņas, raudas un karusiņas, tās bēra īpašā čupiņā. Ta būšot vee-teja prece. Izmeltās zivis, tik leelās, kā mazās, spērās un lēkāja pa ledu.

Tad skotelneeki sarunājās ar uzpircejeem, vaj zivis dalit atsevišķās čupiņās, vaj pārdot visu gubu kopā. Norunāja katru lomu pārdot nedalītu.

Zvejneeki parunājās savā starpā un skotelneeks pacēla salo-citu cimdu uz augšu pār leelo zivju gubu un lēnam, uzgaididams skaitīja:

120, 115, 110, 105, 100, 95, 90, 85...

Visapkārt valdija dziļš klusums, neveens nerunāja ne vārda. Uzpirceji pat neskatījās viens otram ne virsū. Tikai zivis lēkāja un šļakstījās. Skotelneeks skaitīja ar īseem pārtraukumeem, kamēr nonāca līdz 80. Te kāds ebreju uzpircejs īsi eesaucās:

„Nas.“

Citi uzpirceji aizgriezās un nosplāvās.

Nosolitajs noskaitīja skotelneekam naudu. Citi tēvaiņi jau bēra zivis viņa kulbā.

Tad gāja veeteja prece.

Kuŗš vēlejās, peegāja tuvaki. Skotelneeks ar smeļamo eebēra traukā zivis un saņēma naudu.

„Nu, mazais punduri!“ Skotelneeks man uzsauca, kad peenāca mana rinda. Noliku grozu zemē uz ledus. Skotelneeks pašāva dzelzs riņķi zivtiņās un uz reizi peebēra man pilnu grozu.

Baumans prasīja:

„Cik?“

„Trīsdesmit,“ skotelneeks atteica.

Baumans atdeva trīsdesmit kapeikas un mēs gājām uz mājām.

Grozu gribeju nest es veens pats, bet pēc pāris soļeem atdevu to Baumanim.

Bija preekš manis par smagu.

32. Baznicā.

Kad biju eemācijees lasīt, Baumans vairakas reizes teica, ka es nu varešot arī eet viņam līdzzi baznicā. Bet nekad tā neiznāca. Nebija man zābaku. Gaidīju, ka rudenī man māte pār-

vedīs no Rīgas, soliņa ari, bet nepārveda. Tagad atkal norunājām par baznīcu un zābakeem.

„Par zābakeem nu nepavisam nav ko runāt,“ Baumans teica. „Deeva preekšā nav ko lepotees. Viņš tevi redz katru brīdi un pazīst vēl labaki, neka tu pats sevi. Ja tik tev sirds laba, tad viņš tevi skrandās vēl vairak eemiļos, neka citu, nezin kā izgērbusos, bet ar ļaunu sirdi. Eesim veen.“

Māte negribeja laist, tadēļ ka ārā paša stingrakā zeema, varot saaukstetees.

„Bet ja tādā laikā skrej bez kaut ka siltaka mugurā pa sneegu līdz ābelei un tur stundam kneķē pa zareem pēc āboleem un pārnāk vaj zils un liks mājās, tad nekas! Tāds vīra gabals un vēl nav bijis baznīcā!“

Ar tādu aizrādījumu Baumans bij pārleecinājis māti.

Lai ejot veen... bet ja puika saslimšot no saaukstešanās, tad nebūšot viņa vainīga.

Bija patlaban zeemsvētki. Otrā svētku deenā būšot mācītājs, sanākšot daudz ļaužu, speedišotees. Labaki tad pirmo deenu, būšot skrajaks un visu varešot labaki redzet un dzirdet.

No paša rīta uzvilku divus pārus zeķu un Kates pastalas, tās prāvakas. Savilku divus kamzoļus un apsēju mātes tipteni gar kaklu. Māte vēl baidījās no saaukstešanās un uzteepa man vēl savu plikādas kažociņu. Es tikai izkauleju, lai rokas neatleec uz āru, bet uz eekšu. Tā mazak uzkrītoši. Māte man vēl gribeja apseet lakatu ap ausim. To es nepeelaidu. Ari Baumans man peekrita:

„Kas tas par puisī, kam lakats galvā!“ Un tā ari aizgājām bez lakata.

Paejam gaŗam krogam. Pa eeslīpo baznīcas laukumu nošķūrets celiņš ved taisni augšam uz baznīcu. Otrs celiņš nāk taisni no ērģelneeka mājas un satek ar mūsu celiņu kopā. Te teciņa nokaisīta ar dzeltenām smiltīm līdz pat baznīcai.

Uzkāpjām uz zilganām cementa leevenem. Baumans attaisa augstas, augstas dzeltenas durvis. Aiz mums durvis ar troksni aizcērtas. Baumans noņem savu un ari manu cepuri un eet tālak. Viņa soļi dikti kļaudz. Vēl veenas augstas durvis. Tad eenākam plašā, plašā gaišā telpā. Velvetee greesti it kā salējušees kopā ar jumtu. Daudzi leeli lukturi nokaras no pašem greestem uz zemi. Gaŗ abām pusēm gaŗi krēsli ar augstām atzveltņem.

Ejam uz preekšu. Baumaņa soļi atkal breesmīgi kļaudz; man leekas, ka ari manas pastalas dikti čab. Nejauši eeklepojos un sabīstos, cik skaļa iznāk mana klepošana.

Eegreēzamees kādā tukšā krēslu starpā. Baumans noleek mūsu cepures uz krēsli un dzeesmu grāmatu uz atzveltņes malas, nometas ceļos un noleec ari mani pee zemes. Te čūkstos skaitam kopā tēvreizi. Tad Baumans nostājas un aplukojas visapkārt. Ari es grozos uz visām pusēm un skatos.

Ļaužu vēl nav daudz, bet visu laiku nāk klāt. Un viseem skan kājās zābaki, neveenam nav pastalu und plikadas kažociņa ar atlocītām peedurknem.

Daudzi kāpj pa trepem augšā luktā, kuŗ ērģeles ar daudzām zaļām taurem. Daudzi dimdošiem soļem eet cauri līdz pat dibenam un atsēžas pee altara gaŗniskajos krēslos.

Altara vidū eedobumā Jēziņš ar saules apstarotu galvu laižas uz debesim. Uz brūnā aplātā altara galdā atrodas leela beeza grāmata un balts krusts ar peesistu mazu Jēzuliņu un apsegta kannā. Žodziņš ap altaru apsīsts ar brūnu samtu.

Esmu uzmetees ar ceļem uz sola un atspeedees pret atzveltņi. Baumans apņēmis man roku apkārt. Pavisam čūkstus es Baumanim prasu, kas man interesē un tāpat, tikko dzirdami čukstedams, viņš man atbild. Tikai prasot man nav brīv rādīt nekur ar roku. Peeteek, ka skatos uz to pusi. Baumans ari paskatas un pasaka.

Tas paaugstinājums tur pee seenas ar trepitem un visadeem izgreezumeem esot mācītāja kancele, tur tik mācītajs veen varot kāpt augšam. Ērģelneeka kancele tepat plāna vidū, krēslu preekšā; no tureenes viņš lasot sprediķi.

Eenāk kāds krusttēvs, noleek cepuri uz krēsli atzveltņes un pats skaņem soļem noet pavisam baznīcas dibenā un pazūd aiz altara. Tas esot pērminderis un tūliņ eesākšotees. Nu

vairs nedrīkst čukstetees. Un Baumaņa ģimīs kļūst ļoti nopeetns. Pa trepem luktā melnā kažokā uzkāpj veckunga jaunskungs. To pazīstu, jo viņš brauca caur mūsu mājām.

Luktā viņš atslēdz ērģeles un atvāc vāku. Eeskanas pulstentiņš. Ērģeles sāk pamazām pukstēt, tad dūkt. Pērminderis uzkar altara malā melnu tāpeliiti ar balteem cipareem. Visi sāk šķirstīt dzeesmu grāmatas. Tad ērģeļu rūkšana drusku apklust un jaunskungs sāk dzeedat un reizē ari spēlet.

„Kā spoži spīd mans Jēzuliņš...“

Visa baznīca dzeed līdzī. Un man tik neizsakami labi ap sirdi. Nu saprotu ari, ko nozīmē dzeedatees vārdi, jo Jēziņš turpat uz altara laižas mūsu preekšā un saule viņam spīd ap galvu. Un aizmirstas pastalas un mātes kažociņš, kuŗi mani līdz šim šķīra no citeem baznīcneem.

Dzeesma izdzeedata. Aizveņas grāmatas. Apklust ērģeles. Pa trepem nokāpj ērģelneeks un eet cauri baznīcai uz savu kanceli. Baznīceni peeceļas un paleek stāvot, kamēr viņš no kanceles lasa par Bētleemes bērniņu, silitē gulošu. Un katrs skaidri izrunatais vārds skaļi atsitas augšā greestos.

Uz laiku aizmirstos un atšķīros no īstenības. Redzu skaidri savā preekšā i siliti ar Kristus bērniņu, i redeles ar seenu un daudzos kustošos baltus un raibus jēriņus un ari leelo aitu spīcos purnus, čakli gremojošus...

Baumans mani speež pee zemes. Visi baznīceni metas ceļos skaitīt tēvreizi.

Tad atkal rūc ērģeles, atkal dzeedam. Pērminderis apstaiga baznīcenus ar sarkanu samta maku gaŗa melna kata galā. Ari Baumans eemet kapeiku makā.

Kad apklust ērģeles, atkal metamees ceļos un skaitam tēvreizi.

Baznīceni eet āra un uz mājām. Baumans nesteidzas uz durvim, kuŗ tagad drūzmeŗanās. Man ari tā pa prātam, jo pakajā mūs te neveens neredz: sāku atkal domāt par pastalam un kaŗociņu.

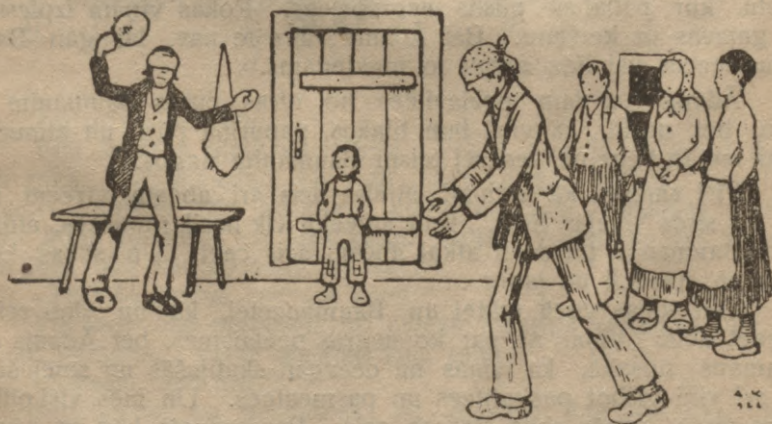
33. Seemsvētki.

Visi svētki un svētdeenas mums sadalijās divās daļās: no rīta līdz pusdeenai, kamēr baznīcā vilkāŗ deevkalpoŗana, bij japavada klusi, grāmatu lasot un pātarus skaitot, un no pusdeenas līdz vakaram, kamēr gāja gulet, varejam svinet un preecatees. Baumans pats ņēma ņajās rotaļās dalību un līdz ar viņu ari citi leele.

Pēcpusdeenas aizsākām mēs mazee visbeeŗaki ar visticņās eeŗanu. Veenam no mums aizsēja acis un eedeva labajā rokā kādu sitamo, savītu lakatu vaj dveeli. Kŗeisajā rokā pēc labas taisnības vajadzeja turet ciskas un rotaļas dalībneekeem tās pluinit, bet māte ciskas neatļāva — peekaisot istabu, tadēļ tureja dūrainu cimdu, labi pasteeptu uz preekŗu. Norikoja visu no galda, lai ko nenogāŗtu un nesisistu.

Sitejs ar aizseetām acīm sauca:

„Cib, cib, visticņ! Cib, cib, visticņ!“

Rotaļu dalībneekeem vajadzeja pluinit cimdu, bet tik izveicigi, lai sitejs teem nepagūtu eesist. Sitejs turpretim, lai gana neka neredzeja, pūleļjās, lai neveens siteens neiznāktu pa tukŗu. Beeŗi viņŗ nemaz nenogaidija, kamēr aiztika cimdu, bet cirta jau

ātraki, kad dzirdeja, ka viņam tuvojas. Smeešanās iznāca katru reizi, vaj nu siteens ķēra jeb aizgāja gaļam. Leelee nenocētas, nāca papreekš talkā ar saveem padomeem, ķēra paši ari pēc cimda un beidzot sēja sev ceeti ari acis.

Visleelako jautribu katru reizi sacēla „stulbā ķeršanās“. Te aizsēja diveem dalibneekēm acis, bet tā, ka ne pīslīņa nevareja redzet. Tad venam eedeava rokā kādu grabekli. — Ādamam bij izžuvis cūku pūslis ar zirņeem eekšā — tam bij jaslēpjas, otram jaķeņ. Ja noķēra, tad paņēma pūslī un pārmainīja lomas.

Pārsmēetes varejam, kad ar aizseetām acim plana vidū izgāja Baumans ar Ādamu. Vispirms jau nenocēšos aiz preeka nepalēkajis, kad viņeem sāk tikai seet acis ceeti. Vairakas reizes saucu:

„Vaj tik neredz? Vaj tik neredz?“

Tad pa kārtai ejam lūkotees, vaj acis tikai pavisam aizseetas tā, kā pat deguna gals nebūtu redzams. Abus aizseetos atved labu gabalu veenu no otra nost. Ādamam eedod pūslī.

Pūslis grab un ziņo, kur Ādams atrodams. Ādams saspeež pūslī abās plaukstās, tā tas mazak burkšķ, sacēlas uz pirkstu galeem, dodas sāņus, izsteep rokas ar pūslī vēl labi uz preekšu un papurina, tad to atkal saspeež plaukstās un metas atpakaļ pavisam uz otru pusi.

Baumanis uzmanīgi klausas neveen uz pūšļa grabešanu, bet ari uz Ādama soļeem un nedzirdami pūlas aizvirzītees uz to veetu, kur patlaban pūslis eegrabejees. Rokas viņam izplestas un gatavas uz ķeršanu. Bet Ādama vairs te nav, lai gan Baumanis leecas vaj līdz zemei to meklēdams.

Ādams pa tam peelavījees no otras puses Baumanim jo tuvū, bet nezin, ka viņš tam blakus, papurina pūslī un atmuguriski metās bēgt un eeskrej taisni Baumanim nagos.

Visi smejas, kā kutinati, attaisa acis ari abeem vīreem un tee no sirds smejas līdzī. Kad smeekli cik necik rimušees, atdod pūslī Baumanim un seen atkal abeem acis ceet. Un sākas ķeršana un smeekli no jauna...

Tad stājas virsū mātei un Baumanēetei, ka nu viņu reize aizseet acis. Viņas ne par ko negrib peelastees, bet Ādams un Baumans nosaka, ka viņas nu deezgan skatījušās un smējušās, un ari viņi gribot paskatītees un pasmeētees. Un mēs visi plijamees virsū, kamēr abas aizseen acis. Baumanēete bēg ar pūslī, izlaiž to no rokām un noņem lakatu, lai atrastu pūslī, bet māte visu laiku pa žiglam ķer veen pa tukšo plānu.

Krēslā apkopj lopus un vēlāki eet kurpneekos. Lampu peekaļ plānā pee greesteem. Visi sasēžas uz krēseem un krā-

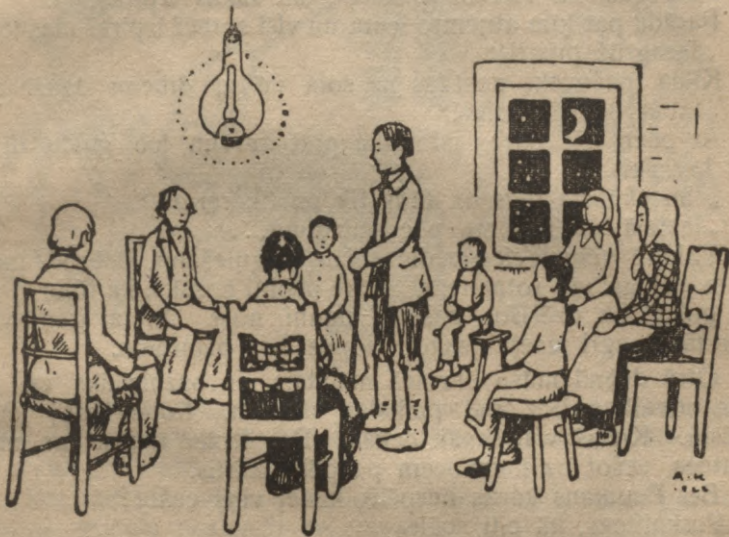
ģeem, izņemot veenu, kuŗš paleek pašā vidū bez sēdekļa par kurpneeku ar nūju rokā. Viņš staigā pa vidu un prasa:

„Kur kurpneeks?“

Sēdetaji atsaka:

„Viņās mājās.“

Un tikko kurpneeks aizgriezās, aizmugurneeki sāk šūt, tas ir: mainīt sēdekļus. Kurpneeka uzdevums ir eesēstees kādā no mainameem sēdekļeem. Bez sēdekļa palikušais stājas kurpneeka veetā.

Tad ejam āmariņos.

Visi sasēžas rindā uz mūriša. Veens paleek stāvot ar āmariņu rokā. Par āmariņu var būt kāda poga, kociņš, kapeika, pupa — kautkas tāds, ko veegli noglabat sauļā. Sēdošee saleek rokas kopā reekužās un tura klēpī. Stāvot palikušais eet katram klāt, leek itkā kautko sauļā un saka:

„Turi to rociņā ceet un ceeti!“

Veenam viņš pateesibā ari eeleeek āmariņu reekšavā, bet tā, ka citi nemana. Visus apgājis, viņš sauc:

„Āmariņ, leci ārā!“

Sēdetajeem nu jauzmanas, lai āmariņa dabujēis tiktu aizturets un nepagūtu izlēkt. Dažreiz tā visa rinda notur cits citu ceeti. Devejs tad paņem āmariņu atpakaļ un dod pa jaunam. Dažreiz āmariņa dabujēis leekas citus turam, bet pats izlec. Tad āmariņa devejs sēžas tukšajā veetā un izlekušais dod āmariņu.

Ved ari sarunas, pee kam atbildot nav brīv leetot vārdus: ja, ne, balts, melns. Kas no atbildetajiem izsaka šos vārdus, tam jādod ķīla un vēlaki ķīla jaizpērk, darot visu, ko veen tam leek.

Jautatajs prasā: „Kāds ir sneegs?”

„Sneegs ir auksts, mīksts, ceets,” atbild prasitais.

Jautatajs turpina: „Ja, ja, tāds ari. Bet kāds viņš pēc izskata? Taču balts un ne melns?”

Un tā velkas saruna, kamēr atbildetajš sapinas un aizmirstas un izsaka kādu no aizleegtajiem vārdeem — un ķīla rokā.

Kad ķīlas no viseem salasītas, tad sākas izpirkšana.

Parāda par ķīlu atņemto leetu un visi spreež izpirkšanas teesu:

„Jasagrūž pipari!”

Ķīlas īpašneeks nosēžas uz sola un ar dibenu dauza solu.

„Japārved trīs balki!”

Ar peeri trīs reizes jabrauka pret durvim jeb galdu tā, ka iznāk burkšķis.

„Janoškūpsta tāds un tāds tik un tik reizes!”

„Jaaizjāj uz Tukumu pēc smukuma...”

Vakarā vēlu leelee vedinas jau uz gulešanu, bet mēs mazee gribam vēl un vēl rotaļatees. Māte pēdīgi nosaka, ka tūliņ viseem jaeet gulet, ka dzēsišot pašlaik uguni nost. Jo lai gan svētki, tomēr tāpat agri jaceļas sakopt lopus līdz pātareem.

Otrā deenā mūsu baznicā mācitajs un bazniclaiks un pusdeena novelkas līdz pat pulksten diveem. Lopus kopj jau pa pakrēslu. Krēslā visi sanāk eekšā. Bet leelee negrib ar mums rotaļatees, eešot uz kaimiņeem paspēlet kārtis.

Bet Baumans kartis nespēlē, kadēļ viņš eešot?

Paskatitees, kā citi spēlē.

Ari Dāvis teem līdzī. Bet mani ar Kati un Anneli līdzī neņem. Tīri vaj raudat gribas par tādu netaisnību.

Māte mūs meerina: „Gan jau ari mēs labi pavadisim laiku. Varbūt ka ari pee mums kādi ceemiņi peenāk. Svētku laiks...”

Un pateesi pēc kāda laika namā eežlakstas ķēde, atveŗas durvis un eelenčo istabā lācis līdz ar dīditaju un dzērvī. No lāča mums ar Kati bailes un mēs slēpjamees aiz mātes. Bet lācis mūs neleekas ne redzot, klausas tik, ko dīditajš tam leek:

„Nu, Miška, parādi, kā puikas eet zirņus zagt.”

Lācis leen pa plānu, peeplacis ar vēderu, un leekas gumzam sev zirņu vikšņus azotē.

„Nu, Miška, padejo!”

Lācis, vilnaino galvu purinadams un ķēdi žvadzinadams, četrŗpūs palēkā uz veenu, otru pusi.

„Nu, Miška, živo, hop!”

Lācis gausi paceļas uz pakalķājam, papreekš ļempīgi, tad dzīvaki un veiklaki sāk dejojot kazaku. Saķer savām spalvainām ķepam pat Mari un velk sev dejā līdzī. Mare no eesākuma kleedz gan kleedz, bet tad bailes pāreēt, peerod un greežas ari dažas reizes apkārt. Tāds lācis nemaz nav tik breesmīgs, bet deezgan omulīgs zellis.

Veenīgi dzērve, ta mūs mazos neleek meerā: pastaigā, paknābā ko no zemes, no galda un atkal mūs mazos knābā. Man pat cepuri noknāba no galvas.

Bet tad viss izjuka: kazaku dejojot lācis bija par daudz sakarsis, gribeja noslaucīt sveedrus un atbīdīt apgreesto cepuri. Cepure nokrita un plikā galva izrādījās par Ādamu. Visi sāka smētees. Ari dīditajs noņēma linu bārdū un kļuva par Baumani.

„Ko tad tu, Dāvi, vēl cīrejees?“ Baumans teica: „Nāci jau nu tu ari gaismā.“

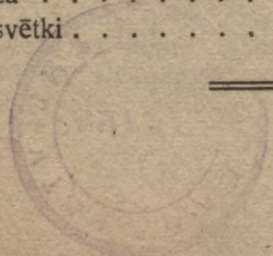
Nu mums vairs nepavisam nebija bailes. Metamees dzērvei virsū, noplēsām segu, izrāvām stīpu un atņēmām knābi.

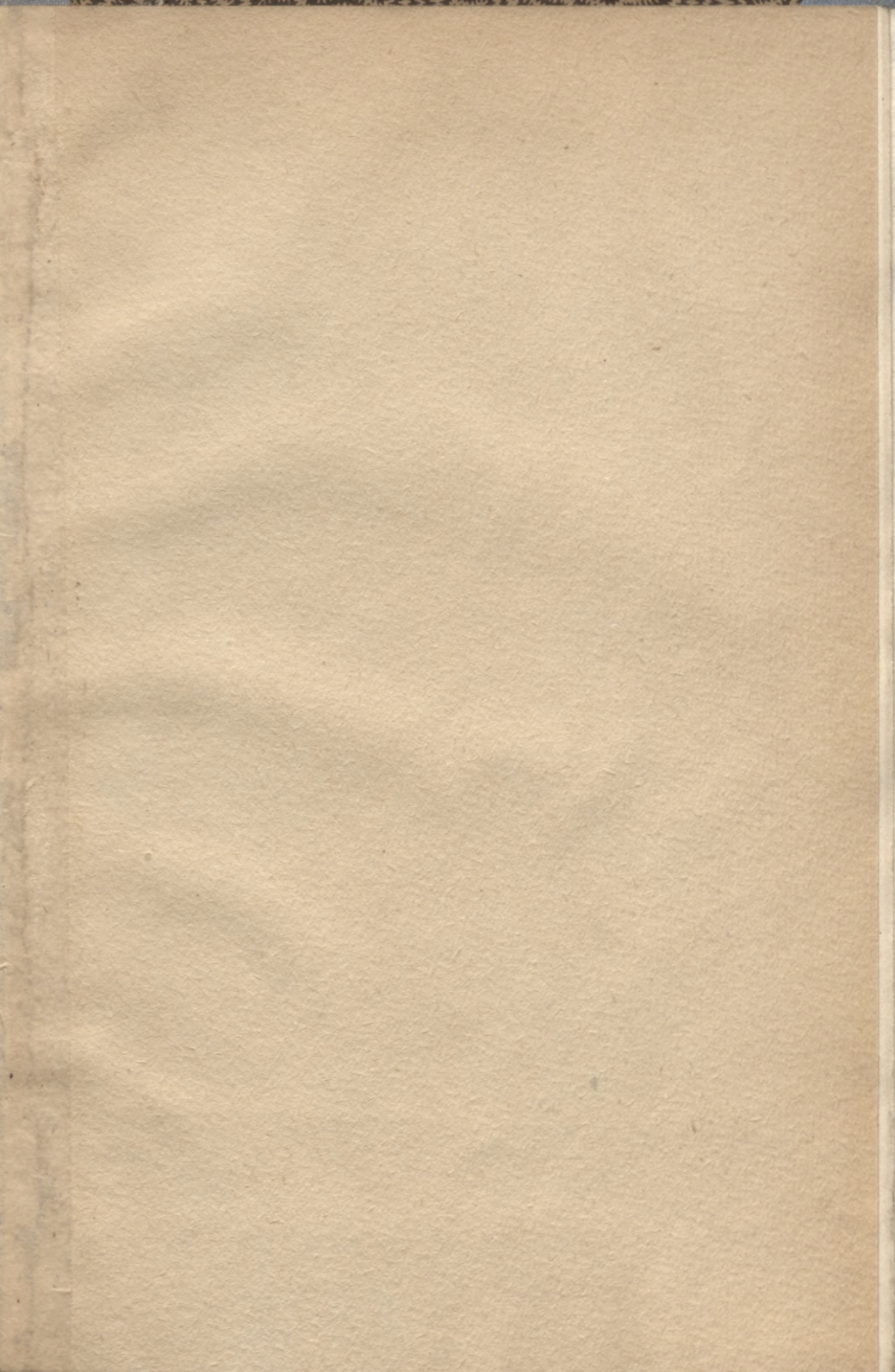

S a t u r s.

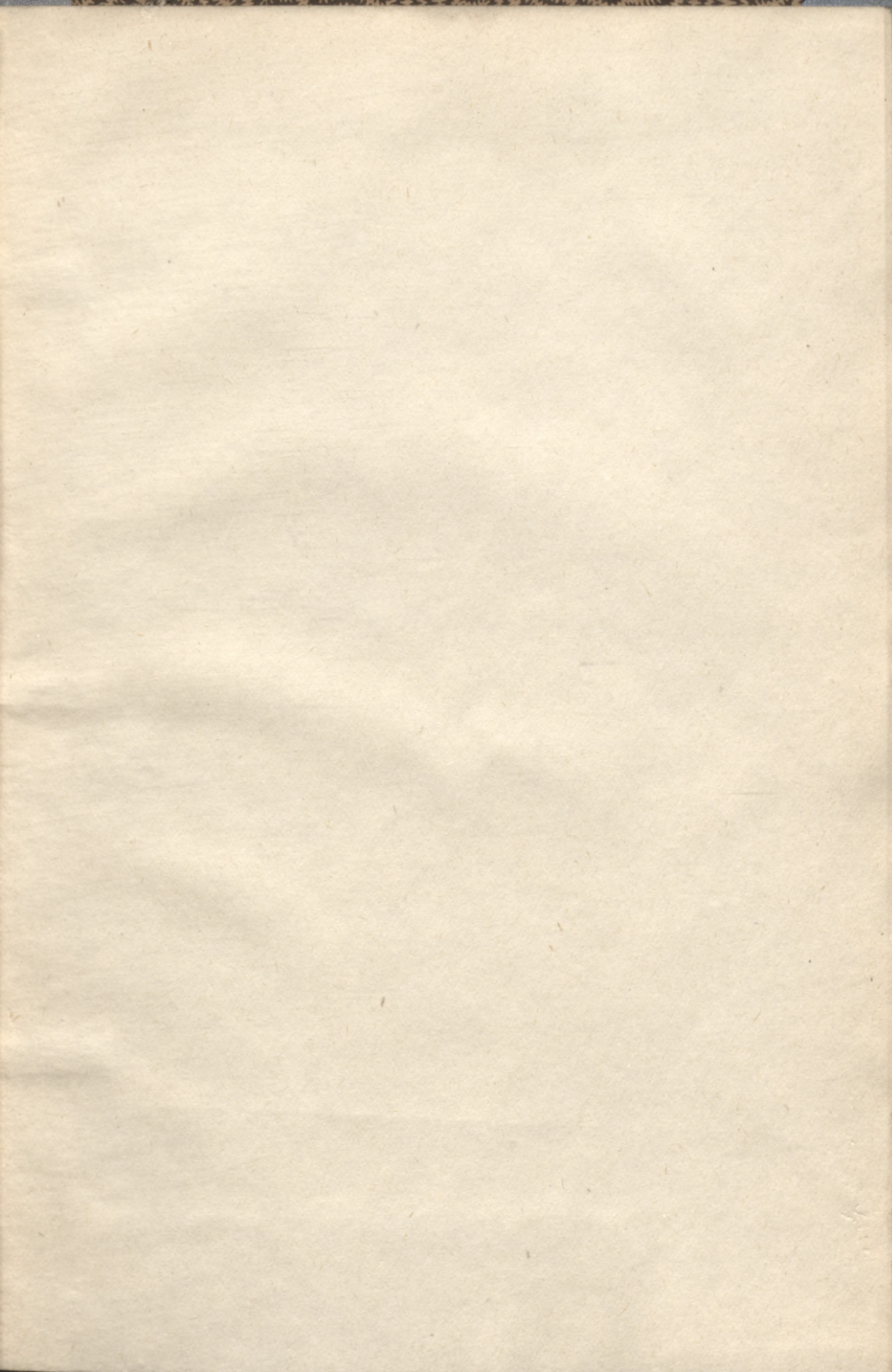
Lapp.

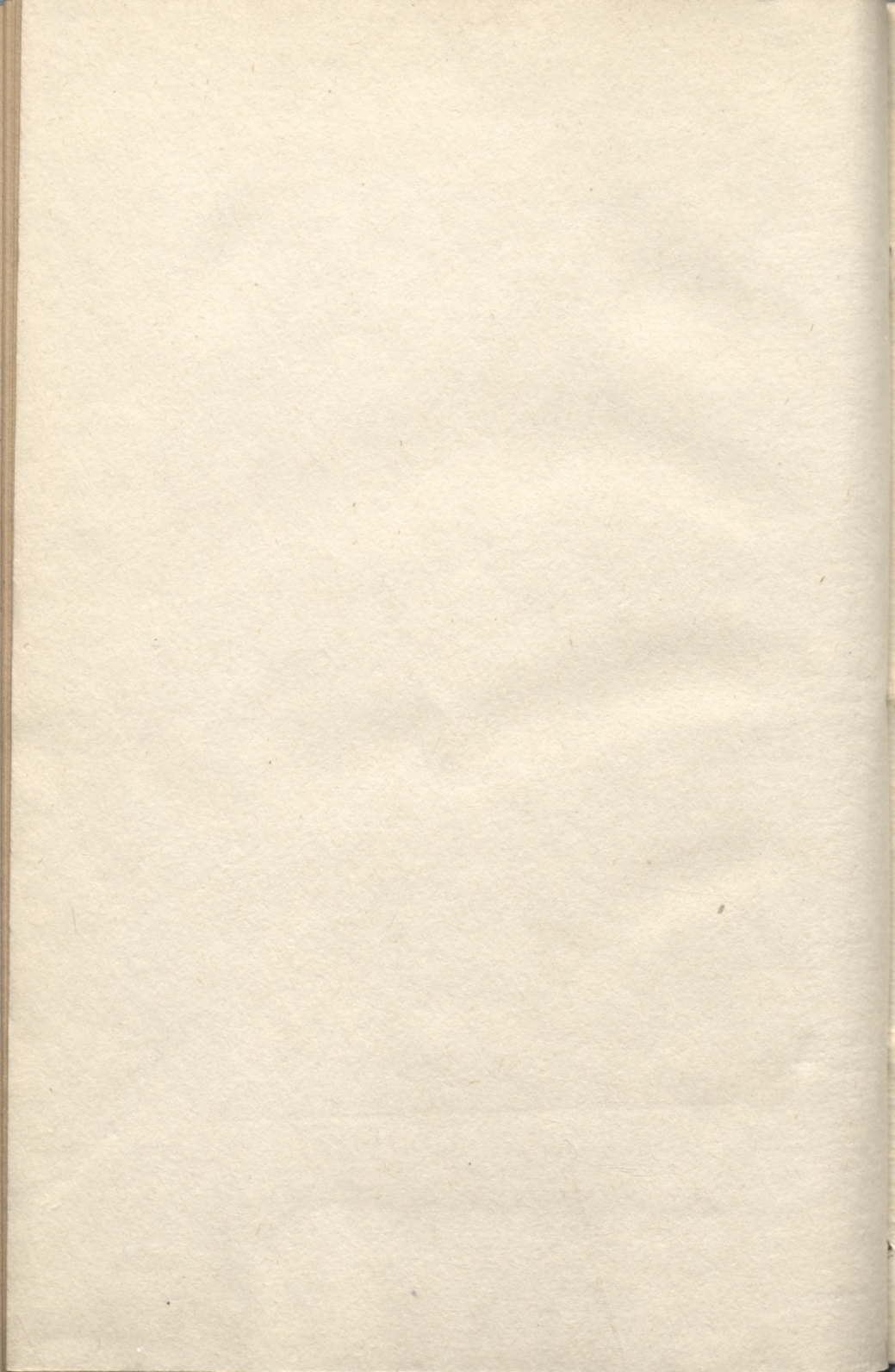
1.	Pirmās atmiņas	3
2.	Mani divriči	6
3.	Pirmās bēdas	9
4.	Niknais zostēviņš	12
5.	Vecais Čunča.	14
6.	Veenroku Jancis	17
7.	Vērdiņi.	20
8.	Zeemas nodarbošanās	24
9.	Baumans	29
10.	Mīle.	33
11.	Smēķešana	38
12.	Kaķeni.	41
13.	Zvejošana	45
14.	Seena plauja	49
15.	Jāņi	54
16.	Zirgu peldinašana	59
17.	Kāzas	63
18.	Vēžu lasišana.	68
19.	Vēžošana.	71
20.	Židi	76
21.	Čeepšana	81
22.	Labibas vešana	85
23.	Prāgeri	87
24.	Rijas darbi	92
25.	Grāmata	96
26.	Kartupeļu rakšana	99
27.	Šķūtēs	102
28.	Apkārtstaiguļi.	106
29.	Suņi.	111
30.	Eešana pee deevgalda.	113
31.	Zvejneeki	116
32.	Baznicā	119
33.	Zeemsvētki	123

18 XII 22

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309045326